

P.P. 1-80

Thato ya monna wa basadi.

~~a~~ b.
K34/82
50

Temana ya 12: Melato ya mohu papago mojalefa.

3553

10

9.1c: Go phuma le go ntsha dimpa.

K34/82

7371 Bjale ka ge go ngodilwe, mapampiring a setségo a rometséwe.

(a) Go phuma ga mpa ke bolwetsi goba le boloi bo ka ba gona. Ge mosadi yo we wa go phumégela ke mpa, a be a imisitse ke yo mongwe, molato a o ke o e ba gona. (b) Go ntsha mpa. Ke modiro o o diriwago ke ba tibi ba ditlhare tsa go ntsha ga mpa. Ke boloi. Molato o swanetsé go rwala ke mong wa ditlhare.

3554

7372 Phamosa o ile a gana molato wa mpa ya go ntshiwa. O ile a imisa Mokhadi, Monna wa Mokhadi e le Maketeka. Monna o be a ile makhweng. Bjale mosadi a ima. A bona ga bote gore lethoyô e tilo ba le legolo go monna wa gwe. Ke ge a e ya ga mosadi yo a khonago go ntsha dimpa. O ile a khopela motlhare wa go ntsha. O ile a mo fa. A ba a mo kometsa, gore wa the ke wa mpola.

7373 Mokhadi o ile a gomela go hwa. O ile go fiwa mothare, ke moka a ya a o sumisa ka mokhwa o we a go mo laela ka ona. Gwa bonagala gore mpa e be e le ya matsatsi. Ka morago ga mo a ntshitse mpa, ke moka a no tswela pele le go babja. Ba ile ba no mo alafa ka thephiri. O ile a fola. O ile a thesu a e khofa tshila ke moka monna a boya. A ka a khona go botsa monna thephiri. Monna o ile a tena mo we ditshileng.

3555

7374 Maketeka a thabega. Ka moswana monna a tsoga a sitwa le go tsoga. O ile a nyaka gore mosadi a mmotse nnete. A ka a nyaka go botsa monna wa gwe nnete. A mo roma gore a kitime a yo bitsa monna wa ngaka. O ile a mmitsa. Monna wa ngaka a mmotsa gore ditaba tsa ka di mpotsa gore o tshubile ke magogo a go. Mosadi wago, o be a na le mpa. Bjale o tha tswa go ntsha. Dithare tsa go ntsha mpa o di hwetsane ga mosadi wa Mokone. Ke ta no gatisa bolwetsi. O ta no ba the koka. Ge mosadi a ka dumela go ntsha mabu a phupu e we ba bulukilego ngwana, gona o ka fola. Monna o ile a leka ka maata go bolabola le mosadi wa gwe. O ile a no tswela pele le go ganetsa.

7375 Maketeka o ya le mosadi wa gwe ga hatswadi ba mosadi. Ke tile le ngwana wa lena mo ba ga makholo. Ke fapana nae, ka baka la

bolwetsi bja ka. Ke ile go boya makhweng, ka fitha ka robala ka ntong ya gwe. Ka moswana ka tsoga ke sitwa le go tsoga. A thalosa le ka mokhwa o la ngaka ya go mmotsa ka gona. Batswadi ba ile ba butsisa moredi wa bona. O ile a no tswela pele le go ganetsa. Mokhonyana a re go kaone gore ke gatane dinao le moredi wa lena.

3556 7376 Mokhadi a dumela gore mpa e ntshitswe. O ile go okwa gore monna o nyaka go ya nae dingakeng, a bona gore di taya di mo tiya. Ke ge a botsa batswadi ba gwe, gore ke nnete ke be ke na le mpa. Bjale mpa ke e ntshitse. Mokhonyana a nyaka go teba mowe a bulukilego gona. O ile a mo supa. Ke moka a fata, a ntsha mabu a la a nyakago ke ngaka. A ya a fa monna wa ngaka. Ke moka a mo alafa bolwetsi bja fola.

7377 Monna o nyaka go teba mong wa lerumo le mong wa dithare tsa go ntsha mpa. O ile go bona gore o fodile ke moka a thoma go the-kisa mosadi. A ke nyake gore o ntswenye bjale ka pele. O ke o mpotse mong wa lerumo gore ke mang. O ile a re lerumo ke la Phamosa. Bjale dithare tsa go ntsha mpa o ile wa di fa ke mang. Ke ile ka di fiwa ke Matsatsi. Ge a gopola ka mokhwa o ditaola tsa go mmotsa ka ona, a hwetsana mosadi yo we, e le yena wa mokone. Ke gore mmina phuthi. Bjale a re go mosadi wa gwe, o be o bolabotse nnete. A re ke nnete. A re ko fotha maila-koko, wa theke wa re go bona a go loma wa tshaba. Mosadi a re thepela o wa fotha.

3557 7378 Maketeka o romela ba-thinyi ba mote wa gwe dibaka. O ile a thoma ka mong wa lerumu. Mong wa lerumu, o ile a dumela. Bjale a roma the thengwe ga mong wa dithare. O ile a ya a 'motsa. Mong wa dithare a re nna ke ile ka mo fa tha go alafa ge a lumiwa ke ka teng. Ke moka morumiwa a boya a ta a 'motsa ka mokhwa o we, a ilego a mo fa the thare tha go lumiwa ke ka teng. Monna a re go mosadi, ge o nyaka the thare tha go lumiwa ke ka teng, o ile wa roma ke mang. A ka rumiwa ke motho.

7379 Phamosa o gana go lefa molato wa lebita. Ka morago ga mo a hwetsane ditaba ka moka ga tsona. Ke moka a goma a roma thebaka tha go tiegetsa molato ga mong wa lerumu. Mong wa lerumu a gana molato. Bjale ke taba e swanetse go dulela ke banna. O

ile a botsá banna ba gabô gore ba te ba mo kwisé taba. Ba ile ba ba gona. Ba mmotása gore o swanetsé go mmitása a tê, re tê re kwê gore o gana molato ka lefe lebaka. Ge a gana go ta ka mono, rena re taya khorong ya gwê le mosadi yo.

7380 Ba ya khorong ya Phamosa. Ka moragô ga mo banna ba bolabotse, ke moka a sala a roma thebaka thaya. O ile a re ke a tshaba go ta ka mo we. Ke ge thebaka the boya, the tulo bolabola go tshaba ga gwe. Ke moka ba mmotása letsatsi le ba ta ba go ka lona khorong ya gwe. Ba dirêla gore le yêna a botsé banna ba gabô. Ka lona letsatsi le we ba ile baya.

3558

7381 Phamosa o butsisana le mosadi. Ba ile go fitha Maketeka a thagisa taba. Ke tile mo ka bakeng la mosadi yo waka. Ke hwetsane a ntshitse mpa. Bjale ge ke mmutsisa lerumu, ka kwa a ntshupa monna yo. Bjale monna o gana go lefa molato. Ke moka a dula fathe. Banna ba re ke o fe monna wa nthe mosadi. O ile a supa yêna Phamosa. Bjale re ka kwa monna gore yêna o reng ka molato o. Phamosa a re ke khopela go butsisana mosadi diputiso. Ba ile ba mo dumella. Phamosa are, o ile goima wa mpotša. Mosadi o ile are ke go butsitse. Bjale ka reng go wena. O ile wa re ke molato. Bjale wa dirêlang o ntsha mpa, nna ke ile ka dumela molato. Karabô a yaka ya ba gona. Khane ke nna yo we ka go go botsá gore ntsha mpa. A re a se wena. Ke mang yo we a go re ntsha mpa. Karabô ya thoka.

7382 Phamosa a re ke sitwa go lefa molato wa mpa e the gona. Nkabe a the ntshé mpa. Banna ba butsisana mogani wa go lefa molato. O wa dumela gore mosadi o be a thintse ke wena. O ile a dumela. Bjale o be o ratile ke mang. A ka retiwa, ke be ke raloka le yo mokhotse waka. Papadi ya bana e ta le go lla. Lehono owa di bôna o thintse mote wa monna yo. Madi a we a go ntshiwa mo mosading ke madi a go. O molato. Mothinyi a re a ke gane molato, ke nyaka mothinyi wa mpa gore a mpotse gore o ile a rêta ke mang go thinya molato wa ka.

3559

7383 Matsatsi o ile a nyakiwa. Ka moragô ga mantšu a mothinyi ba dira gore montshi wa mpa le yêna a be gona. Ba nyaka go teba gore mo a yo ntsha mosadi mpa molato e be e leng. Montshi wa mpa a re, nna ke no bôna mosadi yo a e ta. O ile go fitha a mpotša

gore o loma nkateng. Ka goriale mo we ke khopêla mojana wa go lumiwa nka teng. Ke ge ke mo fa mojana wa go alafa go lumiwa nka teng. Ke moka ke mo we ke tebago. Bjale ba re, mojana o we wago, o dirile gore madi a mosadi a tšwê. A mojana wa go alafa go lumiwa, a o ke o dira gore madi a motho a thinyêgê.

7384 Mokhadi a tswa a gwe mantšú. Ba ile go o kwa gore mosadi, o wa gana gore a mo fa mojana wa go ntšha mpa. Ba dira gore Mokhadi a thalosê ka mokhwa o a tebago ka ôna. Ke ile ka ya go khopêla mojana, o ile a mpha ôna. A re gona ka the ke ka mmola. 3560 Ka nnete o ile go mpha madi a falla. Bjale nna ke be ke gana go go utulla, ka baka la ditaola, nna ka dumêla. Ke molato fêla, mojana ôna o ile wa mpha. Ka gobane le nna ke ile ka go thalosetsa ka mokhwa o we ke emego ka ôna. Wa re a o thuti go tšwara nhaga o tšwere pedi dithagala. Mong wa mojana a ka a araba.

7385 Morudi wa kôma ke morwadi wa yôna. Banna ba re bedi lena le na le molato. Ba ra mong wa lerumu le mong wa mojana. Mong wa lerumu a khopêla go thagisa polabolo. Ba ile ba mo dumêla. Ke ge a re, kôma e loma mmundi. Bjale ge go ka ba le motho yo we a rwallago mmundi kôma, kôma e swanetsê go loma mang. Ba re morudi wa kôma e loma morwadi wa yôna. Lehono nna ke na le molato ka mokhwa mang. Ka gobane morudi a ka mo rêta gore a ntholê kôma.

7386 Phamosa o ile a tšwa komeng, kôma ya rwala ke morudi. Banna ba re, ke nnete mmundi a rolwa kôma, kôma e sala e loma morudi. O wa di bôna Matsatsi o dirile molato. Molato ka moka o gôdimu gago. Mosadi o ile a e tumêla molato. Bjale a re, a ke tebe gore nka dira 3561 bjang ka gobane monna wa ka ga gôna. Re a teba gore monna wago ga gona. Re be re fudisa molato. Bjale ka ge o dumêla molato, molato o ta emêla monna wago. Ba botsa Maketeka gore molato a o bole. Ka goriale mo we re swanetsê go emêla monna wa gwe. Le yêna o ile a dumêla. Ka moka ba palakana.

7387 Mothe a o lebale lehudu la ôna. Phamosa ge ba dutsi ba bolabola, yêna a bolabola le mosadi ka mathô. Ba ile ba gathana. Ke moka a robala le mosadi. Tha mo pharamêla tha mpharamêla. Batawadi ba ile ba tsielêga. Ba ile ba sitwa go khopêla the thare ga Mokhadi. Molwetsi yêna o bolabola gore ke thabile ke Mokhadi. Ka moragônyana ke moka a hwa.

- 3561 7388 Ngwana magana go botšwa, o wetsé dikomeng, a re dikôma ke tša gwe. Pele ga gore a yo robala le mosadi, ba ile ba mmotšá gore o swanetsé go nyakêla ngaka ka thephiri, a yo go gathanya le motabo wa go. Ba mmotšá ka mokhwa o we, ka baka la go teba gore mogama khomo o wa goma, mogama motho a gome. A ka a nyaka go kwa baeletší. O hwile mafekong. Molato a wa ka wa ba gona.
- 3562 7389 Maketeka a re moleta ngwedi o leta lefifi. Ka morago ga lehu la Phamosa, a khoba ba gabô. A re bônang, mong wa lerumu o hwile. Ka baka la mogôga wa lena. Khopolo yaka e be e gopotsé gore molato o fegiwe mošata. Ba re o wa o kwala, bjale khoro e ka the ke ya khôna go amogêla ditaba tša go athola mosadi monna wa gwe a dutsí a phela. Molato le a o bôna gore ke wa mohwa pele. Ga re o bôna, o ta dira bjang, ka gobane mosadi a na lesáka, lesáka ke la monna. Ba ile ba mo thibêla go isa molato khorong.
- 7390 Matsatsí o ile a hwêla ga Mokhotho. O ile a sebiwa gore ke hwetsane ba go dutsí thopa. Thopa ya gôna ke ya gore molato o swanetsí go isíwa khorong. Mosadi o ile a toga ka go tšhaba. A ya a dula lapeng la moredi wa gwe. Moredi wa gwe a ka a o kwana le monna wa gwe. Bjale monna a re ge mosadi wa gwe a tha o kwe, ke baka la mmagwe. Bjale ba thôma go no dula ba e lwa. Mokhonyana o ile a bolaya makholo wa gwe. O ile mo a e lwa le mosadi, makholo wa gwe a re wa the ke wa mpolaêla ngwana. Ke moka a kharametsá makholo wa gwe. Ke moka mo a e wa fathe, ya ba ke moka ke lehu la gwe. Ke moka ba thôma go makala. Ba ile ba tšeya meetš ba mo tšhela ka ôna, ba re o ta tsoga, yaba ke moka o hwile.
- 3563 7391 Matsatsí o ile a rwadiwa. Ka moragô ga mo ba bôna gore o hwile, ba roma motho go tšilo tšibisa ba gabô ka mono ga mothabe. Ba ile ba phara dithaba, ba ya ba rwala. Ba ile ba mmoloka mabiteng a ba gabô. Ke moka gwa ndiwa thellô tha mohu. Monna wa gwe o ile a tšana gare ga thellô. Ba ile ba mo anêgêla ka mokhwa o we, mosadi wa gwe a ilego a hwa ka ôna.
- 7392 Maketeka o tsosá molato. Ka moragô ga mo thellô tha mohu the fedilê, a khobakanya banna ba gabô. Le bitsá ke nna ba gešú ka baka la molato o la wa go ntšhiwa ga mpa. Modira dibi o hwile, bjale monna wa gwe o tile. Bjale a ke tebe gore molato o ka thepela ka tela mang. Banna ba ile ba mmotšá gore molato o hwile le mong wa ôna. Ga go tha na tela e we o ka e hwetsánago. Mola mosadi a
- 3564

siê molato o le matsogong ga monna wa gwe. Ba ile ba tšhaba le go botšá mogatsá mohu. Ke moka molato wa fêla o e ta mo we. Mafellô.

7393 Mafsikeng o ile a imisá Nkwane. Khwedi ya pele e ile ya mo feta. Ga gwa ka gwa ba le motho yo a tebago. Khwedi ya bobedi e ile ge e mo feta, yaba gona a lemogago gore o na le mpa. A ka a botšá mmatswala wa gwe. Ke molaô wa gore ge mosadi a e lwa le dikhwedi, a botšé mmatswala wa gwe. Molaô o mongwe ke gore o swanetsé go tsoga e thale ka motswanyana, a thesú a thapê, a tšamê a mumama m'eti a malapa a mangwe, a goma a boetsá ka dipitseng tša ôna. O alafêla gore bana ba the ke ba khoma.

7394 Nkwane o ile a no homola le go dira go alafêla a the ke a dira. Bana ba ile ba khoma. Ke moka bana ba thôma go babja. Ge ba tsama ba laola, ditaola tša ba botšá gore gonale mosadi wa mmina tou. O na le makhoma. Ke makhoma a khwedi tšé pedi. Taba e a e dirilego ke boloi, ka gobane makhoma a mangwe a bolaya. Polabolo e re makhoma a bolae. Bjale madi a batho a tswane. A ba bangwe a bogale, a ba bangwe a bogale.

7395 Nkwane a bola Mafsikeng. Ba ile ba nyaka gore a alafê bana. Mosadi o ile a gana, a re yêna a na mpa. Gona go kaone gore o okwa ditaola ka noší. O bônê ge ngwana yo mongwe a ka hwa ka baka la go, batho ba ta lla ka wena. Ya ba gôna a dumêlago gore makhoma ke naô. Ba re bakeng tha go ima ga go, di ta ta di bôna ke monna wago. Rena re nyaka fêla mo o alafa bana. O ile a alafa bana ba fôla.

7396 Ntseng a boya. O be a tha bereke kholé ka maata. O ile a kwa gore mosadi wa gwe o imile. Ge a fitha a hvetsána a e lwa le khwedi ya boraro. Ke ge a thôma go thekisá mosadi wa gwe. Ke moka a bola Mafsikeng. Ba ile ba roma thebaka. Thebaka the ile thaya. Monna o ile a gana molato. Tsatsí le we ba ta tsogago ba ya go kwa khanô ya monna, mosadi a bôna khwedi. A ka a nyaka go botšá monna. O ile a fo homola. Mpa yôna o be a e nayô, bjale e diyo phumêga. Ka gobane madi a we a go a bôna a fapane le a khwedi. O be a ntšha matholé.

7397 Moimi o swanetsé go ganetsána le moimisí. Tha ka peelong ya tswaledi, the teba ke mong tswaledi. Monna o ile a thalosá

phapanô ya gwe le mosadi wa gwe. Bjale ba nyaka go kwa mogani gore o gana ka mokhwa mang. Mogani o ile a re, a go bolabolê mothomi. Ba ile ba re mosadi a bolabolê. O ile a re nna ke a makala ge ba re ke na le mpa. Nna a ke na le mpa. Ke bolabotsê gore ke imisítse ke monna yo ka peelo ya the khame. Motho wa mpa a thape. Nna ke makala gore mpa yaka ke ya mohuta mang. Ke gore ke duta madi ke tha thabiwa.

7398 Mafsikeng o ile a ts'wa molatong. Ka moragô ga dinolabolo ts'a mosadi, banna ba ile ba bipêlwa ke taba. Ba dira gore mosadi a ê le bakhekolo ka theko, ba yo bôna gore ka nnete, o bone khwedi. Ba ile ba boya ba tswere motšwarêlô. Ke nnete mosadi o thapile. Motšwarêlô wa gwe só. Banna ba ile ba fêla maata. Ke moka ba palakana. Ke gore molato a o gôna.

3567

7399 Mafsikeng o nyaka go dira molato wa gore ba mo lefê. Ka moragô ga mo ba palakane, a goma a bitša banna ba gabô. Ba ile ba ya go okwa the bitšets'wa. Ke moka a ba thalosets'a the we a ba bitšets'ago. Le bitšitsê ke nna bagesú, ka baka la molato o la wa go ta wa síta banna go bolabola. Bjale ke re ba swanetsê go phumula leina laka. Ba re go yêna o wa o kwala. Na wena mosadi yo la a o mo tebe. O ile a ba fetola ka gore a go khathalege. O wa bôna o tswele molatong ka baka la gore madi a mosadi a falla. Gae a gona lebelo, wa kitima kudu o ta khupja wa wa. Mosadi o go ntšhitsê molatong, le wena napa o homolê. O ile a okwa mantšú a banna ba gabô. Ke moka taba ya napa ya fêla. Mafellô a taba.

S.2(d): Molato wa boloi.

7400 Boloi ke molato o mogolo kudu. Ge motho a ka loya yo mongwe motho. Motho yo we wa go loya, ba mmits'a moloi. Monna goba mosadi e no ba moloi. Khale moloi o loya yo mongwe, e be ba bolaya Go ile go fitha mmusô wa makhowa, wa thibêla polaô ya boloi. Bjale molaô wa re, moemedi wa lehu ke lets'wa. Thôgô ya motho e lifiwa ka thôgô ya motho. Ge moloi a lefa mohu ka dikhomo, o ntšha lesome la dikhomo. Ka dikhomo tsê we ba ta ya ba tsêya mosadi o tilo thiba mohu.

3568

7401 Lets'wa ke yôna pheko ya go upa dilo ka moka, Ge moloi a ka loya yo mongwe, ke moka ba loya lebita la mohu. Moloi a tswariwa ke lets'wa. Ga gona motho yo a ta go mošekella, ka gobane yola

a mmolallego le yêna o be a go nyaka go phela. Moja ya ja ngwe a e none. Bjale moemedi yo mmote yo, a tha sôma ga bote ka baka la tshalete ya gore monna wa ngaka a ba thabêlê. Ke mokhwa o we, motho a rego go hwêla ke motho ba kitimêlê ditaoleng. Ditaola mo di ile tsa tiya moloi, ke moka moloi o swanetsê go lifisiwa.

3569

7402 Moja-lefa o swanetsê go rwala molato wa boloi. Ge motho a ka loya, ke moka ditaola tsa mo tiya. Ka baka la boloi bjowe bja gwe a hwa, goba go tshaba. Ba swanetsê go sala ba tēma moja-lefa. Ke yêna yowe a swanetsêgo go lefa molato wa boloi. Go hwa go bolwabolwa mo a ka hwa ba dutsi ba mo rera molato. Ge a ile a hwa pele ga molato, gona molato a o ke o e ba gona.

7403 Thekhoka o ile a loya Matshikhidi. Ka moragô ga lehu la Matshikhidi, ba ile ba tswa ba ya dingakeng. Ba ile ba hwetsana ngaka ya mothoka (Lekwapa). O ile a ba botsa gore moloi le mo sile gae. Fêla mosadi yo we wa go hwa, batswadi ba gwe ba ile ba mo sôma. Ge le fitha gae, le ta hwetsana monna wa mmina khomo a gafa. Ke yêna yowe a loilego mohu. Ke moka ba goma. Ba ile ba tēna gae, ge letsatsi le ya madikêlô. Ba fitha ba robala.

3570

7404 Thekhoka o wa gafa. Ka mabanyana a we ba ilego ba tēna ka ôna, ba ba anêgêla ka mokhwa o we moloi a gafago ka ôna. Le bona ba ba botsa gore ditaola di tso mo tiya. Le ta tsoga le di bona ka moswana. Ka moswana bja re gotha, ba ya go bona. Ba hwetsana gore ka nnete motho o wa gafa. O namêla godimu ga the thare, a e-pella. Tsewe a epellago di no teba ke yêna fêla. O re, nama ya Matshikhidi e ya ba-ba, e re tha mothakanêla. Ke moka ke modirô wa gwe bosêgo le mothegare go fo swana. Ba-hwedi ba re mpja ya ja ngwe a e none. Ba napile ba homola. Le yêna a tswela pele le go gafa. Mafello a go gafa ga gwe ke moka a hwa. Molato a wa ka wa ba gona. Mafellô a taba.

7405 Moteng wa ga saai go ile gwa hwa mosadi. Mosadi yo we wa go hwa e be ba re ke Matheboko. Monna wa mohu ba re ke Phasuku. Lekheswa le a aga ka thekong e ngwe le a bolaisa. Phasuku o be a khethile Mmatheroka. Bjale mong mosadi wa gwe a hwa. Batswadi ba mohu ba nyaka gore batsamê ba o kwa lehu la moredi wa bona. Banna ba ile ba re di a kwalala. Mong monna o ile a nyaka go loma ke mala. Ba mmotsa gore o ta latêla ngwana wa rena. Ke moka a dumêla gore ba tswe.

7406 Ditaola di ile tsa boya le Mmatheroka. Monna wa ngaka o ile a re, mosadi o gona, wa mmina noko. Ke motaba wa monna yo wa go hwela ke mosadi. O loile mohu, a direla gore a salê le monna yo. Ke a leyaleya a ke mmone. Le mo silê gae. Ke moka ba laela gae.

3571

7407 Morêrô wa bona ya ba wa go bolaya moloi. Ba ile mo ba le teleng, ba dula fathe. Bjale ba re, re swanetsê go dira bjang ka moloi. Khaitsedi ya mohu a re, legoto le etefa ka thetopo. Le ge a ka lefa, a go thusê thelo ka gobane o ta e tona. Re ka kwa wena monna wa go hwela ke mosadi. O ile a re le nna ke re o swanetsê go latela mohu. Di a kwala. Re ta nekella bosêgo ra ya ra bolaya. Mothegare a go diege ka gobane ke naga ya thekhowa. Ke moka ba ya ba tibisa ba mosate. Ba mosate ba ile ba dume'lana le polaô ya moloi. Ba boela gae. Masogana a mosate ba ta feta ba ba tseya.

7408 Mmatheroka o ile a tshabêla Mapulaneng. Ga go tibji ga bote gore ke mang yo we a goya a seba moloi. O ile a sebiwa gore lehono ke lago. Lehu a le nyake ke motho. Le gôrôga re lebetse. Mo la e be le boniwa ka matho, yo mongwe le yo mongwe o be a ta leka ka maata go tshaba. Mosadi o ile a tsoga, a napa a tshaba. O ile a tshaba le ngwana wa tharing. Ba mosate ba feta ba ba bitsa. Ba ile ba ya. Ba fitha ba bula nto. Ba ile ba hwetsana bana fela. Mmago lena o ile kae. Bana ba ile ba re, re okwile a re salang ke ya boya. O ile o ya kae. A re tebe.

3572

7409 Hwahwaile o swanetsê go bolaiwa bakeng tha mmagwe. Ke morwa wa motshabi yo mogolo. Bjale ba mmutsisa. O kae mmago. O ile a re a ke tebe. O wa teba, a ka theke a fo toga ka nte le go go botsa. O ile a re, mo la e be e ke ke a teba, e be ke ta le botsa. Go lukile. O wa teba gore mmago o loile. A ke tebe. O tshabile ka baka la gore o loile. Bjale ka gobane a ra mmôna, re swanetsê go bolaya wena bakeng tha mmago. O ile a re la theke la mpolaya. Ke na le ngwana wa ngwanenyana ke ta lefa molato o we ka yena. Ba ile ba mo lethetsa.

7410 Makoma a ka a nyadiwa, o ile a ya go lefa molato wa makholo wa gwe. Mothepa o ile a tseiswa a ya a gola a le bogadi. Motho a

go lefêla, o swanetsê go tsêya the-lefa o dula nathô. Ba ile ba dira ka mokhwa o we. Medirô ka moka o ile a e ruta a le gona bogadi. Moloi yêna o ile a napa a le têna la ntshotshobêla. Ke moka molato wa bona wa fêla o e ta mo we. Mafellô a taba.

3573

7411 Monna yo Tseke o ile a hwa a síya basadi ba babedi. Maina a basadi ba gwe ke a:- Matebe le Molokwane. Mosadi wa nto e kholo ke Matebe. O be a na le morwa, leina la morwa wa gwe ba re ke Maruping. Wa nto e nyana Molokwane. Le yêna o be a na le morwa. Leina la morwa wa gwe ke Puleng. Monna wa bona o ile a bolaya ke mote wa gwe. O ile a thôma a dula ditaba tsá mote wa gwe gôdimu. Mosadi wa nto e kholo o be a fo bêtêgêla fathe. Monna mo a tsama a laola, a di e kwa gore lapa le fetsá ke mogadikane. O ile a loya monna wa gwe, ka gobane, o be a bolabola gore mote wa ka o fetsá ke mosadi wa nto e nyana.

7412 Khomo ya the koka ke mafelegetsá tsê dingwe. Batho batho ba hwa, yêna a no sála a swêta fathe ka maragô. Molokwane a loya ngwana wa Madigale. Ke wa khoro e sele. Bjale ba boleloko la mohu ba ile ba tsáwa go tsama ba o kwa lehu la mohu. Di ile tsá tiya Molokwane. Ba ile go boya ngakeng, ba romêla motho wa go thôma moloi. Thepela o botsá Tseke re lla ka yêna. Morumiwa o ile a ya go tiegetsá molato. Bjale monna a re nna ke a hwa. Thepela o ba botsá ba bolê mong moloi. Ba ile ba re ke mosadi wa

3574

mmina khomo. Bjale monna a bitsá basadi ba gwe. Ba ile mo la ba tile ba dutsí fathe, a re, le bitsá ke nna ka baka la motho yo. O re o rumilwê, ba la ba gohwêlwa ba re gona le mosadi wa mmina khomo o ba lobisítse. Ke yôna taba e we ke le bitseditsego yôna.

7413 Go dumêla boloi le go gana ke ga lena basadi. Matebe a re nna le mojana wa ge motho a lumiwa nka teng a ke o tebe. Ka goriale mowe ke gore ke a gana, taba e we a ke tebe. Molokwane a re, mosadi wa go bina khomo ke nna fêla. Ka goriale mo we ba re moloi ke nna. Nna taba e we, a ke tebe. Bjale ka ge ba nthômilê, le nna e be ke nyaka go okwa ka tsáka ditêbê. Monna a re o bôna gore o taya o boya. A re a ke di tebe, ke nyaka go okwa boloi bjowe bja ka.

7414 Molokwane a ya a botsá batswadi ba gwe. Tseke a re le a mpêr mpôna ke a hwa. Maoto a go thepela a ke naô. Wena mo o ganetsá,

3575

thepela o botša batswadi ba go. Ke bona ba we ba tayago ba o kwa boloi bja go. Ke moka mosadi a tswara tela. O ile a tibisa batswadi ba gwe. Ba ile ba boya nae ga monna wa gwe. Monna a re ba mo thomile boloi. Nna ke ile ge a di teba a dumêlê. Bjale o wa gana. Boloi bja ngwana bo kwa ke batswadi ba gwe. Nna ke a hwa, a ke na mohola wa go thepela. Ba re re nyaka go o kwa boloi bja ngwana wa rena. Mokhonyana a re go lukile.

7415 Re nyaka go gatana dinao. Ba ile ba roma tha bona thebaka tha gore thepela o botša ba we ba ga Masumu, re nyaka go gatana nabô dinao. Morumiwa o ile a ya. Ke moka a fitha a ba botša ka mokhwa o we a rumilwego ka gona. Le bona ba ile ba leboga mantsu a mothomiwa. Bjale ba re thepela o ba botše, taba ya boloi, e swanetše go feta e le khorong. Ba khoro le bona ba ta ntsha wa bona motho. Ke yena yo we e taba ditêbê tša khosi. Ba ile ba dumellana le taba e ve.

7416 Masumu o ile a isa taba khorong ya ga Mothabê. Ba khoro ba ile ba dira gore ba boe ka tsatsi la gore ba na le dinoba. Ba ile ba boela magae a bona go dira dipoba. Ka lona letsatsi le la ba gore ba boe ka lona, ba ile ba boela. Ke moka khoro ya ntsha wa yona motho. Ke moka ba tšwa.

3576

7417 Ngaka e ile ya tiya Molokwane. Ba ile ba e hwetsana ngaka ya mothankana. O ile a ba beya kantsha ka the tswalano tha bona. Ka moragô ga mo we, a tšeya motho yo la wa ditêbê tša khosi a mo dudisa theko le balaolwa. Ke moka a ntsha thoko ya mo-tšoko, a dira gore ka moka ba khôgê. Ka moragô ga mo ba feditše go khôga, a thoma go ba fumisa. O ile a thoma ka Tseke. A re le šile molwetsi kowa gae. Ke moka ba bolaille. Lehono le tile mo ka baka la motho wa gohwa. Mosadi yo we o fo gana fêla, ke yena a loilego mohu yo we. Ngwana yo we a moloilego, o re ke madi a monna wa gwe. Ka gobane monna yowe le mo šilego a e hwa kowa gae, o be a o kwana le mmago mohu. Ka moka ga tšona ba ile ba dumêla monna wa ngaka. Ke moka monna wa ngaka a kêra Molokwane.

7418 Madigale o ile a fiwa naka ke monna wa ngaka. Ke moka ba bula difate. Difate di ile tša bulêga. Ke moka ba boya gae. O ile mo a têna the-leteng tha gešu ke moka a thoma go letsša naka.

3577

Ba ile ba gôrôgêla khorong ya motsate. Ke moka khoši ya re ke bošego bana baka thepelang magae a lena, le ta boya ka moswana. Mothepele a o na thenyalo. Ba ile ba palakana. Moyo a o na lesedi ke gona bothele.

7419 Molokwane o na le molato. Ka moswana bja re gotha ba goma ba boela khorong. Ke moka ba laudisetsa khoši ka mokhwa o we monna wa ngaka a ilego a ba botsa ka ona. Bjale khoši ya re go batswadi ba moloi, ke nnete mo ba bolabolago. Ba ile ba re ke nnete ngwana wa rena o loile. Monna wa mosadi yo o kae. Ba re monna wa gwe o gona kowa gae. Nka baka lang le mosiya. Ba re boepa bo dutsi ke bja mokhobalobi. Le yena monna wa ngaka o laudisitse gore o loya ke yena mosadi yo. Nkabe e thale khale o be a swanetse go bolaiwa. Lehono ke molato, o swanetse go ntsha lesome la dikhomo. Thepelang lo botsa monna wa gwe molato o we. Dikhomo tsewe di a nyakega ka tsatsi la gore.

3578

7420 Ba ile ba hwetsana gore bolwetsi bo gudile. Ba fitha ba mmotsa molato wa mosadi wa gwe. O ile a re, ba ta sala ba di bona, nna ke latela bahu mo ba ilego. Ke lebugile kudu go kwa mosadi yo a ntoilego. La theke la sala le mo tswenya mabapi le lehu laka. Ke mpja e lumile mong wa yona. Ke moka ke gona a ba laetsa. Ka moswana le molomo wa go bolabola wa thoka. Letsatsi le ile mo leya madikelo ke moka a fapana nabô.

7421 Ba ile ba bega lehu la mohu go morena. Rena ka mono a ra disa. Ke mang. Ke monna yo la wa mosadi yo la wa moloi. Ke moka molato wa ema. Ba ya ba boloka mohu wa bona. Ke moka ba lla thello tha mohu go fithela the fela. Ba ile ba šupa Maruping go ba moja-lefa. Ka lona letsatsi lewe la thobošo ba ile ba thalotsa moja-lefa gore mohu o ile a fapana le molato wa boloi bja mosadi wa lapa le lenyana. O the ke wa makala ge o bona ba khoro ba tlo go bitsa.

7422 Ba khoro ba nyaka dikhomo tsa go lefa molato wa boloi. Moja-lefa o ile a re, molato o swanetse go lifiwa ke lapa la bo moloi. Molato o ile wa ba godimu ga Puleng. O ile a tsama a kwatamisá khaitsemi ya gwe. Mo nageng ya gesu ba ile ba gana letolo. Monna wa ga Mametsa a amogela letolo. Ke moka a ba fa dikhomo ba ya ba lefa molato. Masumu a gapa dikhomo diphehago

3579

monwana ka o thii. (Nkokotwana). Khomo ya go dira lesome ba tswalla khoro ka yôna. Ke moka molato wa fêla. Mafellô a taba.

S.3(e): Melato ya dikotse.

7423 Nnannase ke molaô. Lentsú le nnannase le súpa gore motho a dira ka khôlê. Ka baka le we ke gore ke kotse. Nnannase ke gore tswarêlô. Mogobatsí o swanetsêe gore nnannase go mogobatswa. Mogobatswa ge a mo tswarêla ke yêna. Ge a nyaka go mo dira molato, o ta no mo dira. Fêla ba ta no fêla ba sola, ba re o fo mo lifisa e le gore o ile a re nnannase. Ge motho a ile a re nnannase, o wa bôna le wena gore a dira ka khôlê. Ke kotse.

7424 Molato wa kotse o gôna. Gantsí ga go thokomelwe gore ke kotse. Le ge go boniwa gore ke kotse, ba fo nyaka go e ba molato. Molaô wa go sadiwa moragô ke wa tadi. Gô-na o kwa ba re ke tadi. Go-ba ba re ke Phakô. Le ga ba bôna gore ke phakô, gantsí ba lifisa. Mothomong a ba lifisi, molato o wa napa wa fêla ka gore ke phakô. Tadi ke ya dikhomo, le ya motho e gona.

3580

7425 Ba bagolo a ba bapale. Molato ke le thepa ba ôba ka khônwane. Batho ba na le dipapadi, bjale dipapadi ke tsa ba banyana. Bona ba khôna go sála lentsú le nnannase. Ge a re nnannase, o bôna mo a gobatsitse yola a go ba a bapala nae. Khale lentsú le nnannase, e be le sóma kudu. Ka goriale mo we molato wa kotse o be o le gona. Mogobatswa o be a ka belaêla, fêla ge ditaba tso tēna banneng, ke moka ba nna ba butsisa gore o ile a re keng mo a bôna a go gobatsitse. Ge a ka re o ile a re nnannase. Ke moka taba ke kotse. Ke gore molato a o be gona. Ge nnannase e ile ya the bē gona, ke molato, ka gobane o filo dira ka khôlê.

7426 Tadi ke ya dikhomo. Go bolwa-bolwa ka dikhomo, ge di ile tsa ja mabêlê. Bjale tsa the ke tsa ja tshemo ka e thii. Tsa ja masemo a mararo go ba go feta mo we. Masemo a we a teile ke tadi. Mong wa dikhomo a ka the ke a khôna go lefa. Molato o fêla ka gore ke tadi. Le motho le yêna ke tadi. A ka re a e lwa le motho yo mongwe, bjale ba bangwe ba re ba lamola. Ke moka a tiya le balamudi. Molato o fêla ka gore ke tadi goba phakô. Ge dikhaka di fatile mabiteng a geno, ba no go lifisa. Go fatiwa ga mabita ke dikhaka, ba ra bomadimabe.

3581

3427 Madikulugê o ile a tšwa letsolo le banna ba gabô. Ba ile baya manaka go tsoma diphitwa. Mong leina la gwe e be ba re ke Mathulamisé. Ba ile go toga gae, ba ya ba robala nokeng ya Kobjanamê. Ke lebaka la marega. Bo ile gotha, ke moka ba re, a rieng. Ba rwala marumu a bona. Mathulamisé a ka a nyaka go phakisa a toga. Ka baka la go mōnamōna ga gwe, ba mo togêla. Ba re o šale o timê mollô. A bōna gore ba sobella, a togela mollô. The thathedi tha rwala mollô tha o lathêla lefokeng. Ke moka thaga ya thōma goswa.

7428 Thaga e ile ya tšhuba mete le masaka a dipudi le dikhomo. A ba ka ba gopola gore thaga e a ta. Ba ile ba re e tha le kholê. Bošego ya ba tenella ka phefô. Dipudi di ile tša swa. Dikomo tsōna di ile tša roba masaka tša tšhaba. Dinto di ile tša swa. Ba ile ba leka ka maata gore ba tima, ka baka la phefô, o ile wa ba šita.

3582

7429 Ba ile ba gathana le Mathulamisé. Ka moswana bja re gotha mokhoši wa lla. Banna ba ya ba khobakana khorong ya mošate. Khoši ya re le swanetše go lata thaga mo e tšwago. Ke moka ba tšwa letsolo la thaga. Banna ba la ba batsumi ba ile go bōna gore thaga e a swa, ba napa ba kitima ka mabelo. Ba ile ba bjela-bjela Mathulamisé. Monna o ile a robala šokeng a le noši. O ile a lala a llêla ke ditau. Ka moswana a wêla tela ya goya gae. O ile a gathana le letsolo la go nyakêla motšhubi wa thaga. Ba ile ge ba mmutsiša mabapi le thaga. A re mollô o phonyokhile bošogo. Ke wena yo we o tšhubilego. A re ke nna bjale ka ge o mphonyokhilê. Ke moka ba mo isa khorong ya mošate.

7430 Ke tadi ka gobane monna a e phakêla go dira kotse. Ge ba dutsi ba nyaka go teba gore mollô o dirile kotse e kakang. Ba hwetsana gore kotse ya mollô ke e kholo kudu. Le gona a še mote, ke mete e we e tšhubilego ke thaga. Monna yo mongwe wa khoro, a re taba e ke kotse. O ta lefêla mang gwa šala mang.

3583

Ba ile ba hwetsana gore ka nnete ke kotse. Le lesaka la dikhomo a nalo. Ke modidi wa badidi. Ke moka molato wa fêla ka gore ke tadi. Taba ya fêla e ta mo we.

7431 Modikong o ile a bolaya Modisé ka letapa. Ke tsatsi la mabjala a dikhwale. Bjale monna yo we, o be a tha lwe le

mmolaiwa. O be a e lwa le Makadikwa. O ile a o kwa gore Makadikwa o wa mme^kiśa ka ma^ata. Monna a topa letapa. O ile ke pja^ata Makadiwa ka lona, ke moka a bobama fathe. Ke moka letapa la feta le mampororo a lona, ke ge lo tiya Modiśe. Le ile la mo katêla fathe. Madi a thôma gotśwa ka ganong le ka dinkong. Ke moka mopja^atiwa a napa a hwa.

7432 Modikong o ile a iśiwa mośate. Ka morago ga mo ba bôna gore mopja^atiwa o hwilê, ke moka ba tswara mopjati. Molato a o ile go gola, ba swanetśe go thôma ba o bolabola ka gae. Bjale ba khoro ba re, o ile a re keng ka the gae tha lena. Bjale ba khoro ba re, o ile a re keng ka the gae tha lena. E śu re bolabolê. Re no re go bôna a bolaile mohu ke moka ra mo têma.

3584 Wena mmolai, motho yowe a hwilego, o mmolaetseng. A ka mmolaya ka khôlê. Ke be ke lwa le Makadikwa. Bjale o ile a mpja^ata ka legone. Le nna ke ile ka topa le-thapa. Ke ile ke mo pja^ata ka lona, ke ge le feta lo pja^ata mohu. Bjale wena o reng ka molato o we. Molato o we wa kotse, ke molato wa ka, bjale ka ge letapa le tświle ke the-ateng tha ka.

7433 Thôgô ya motho e lefiwa ka thôgô ya motho. Khomo e lefa ke khomo. Bjale ba khoro ba re le swanetśe go bolabola taba ka the gae tha lena. Le ta re go bôna gore o wa gana, ya ba goha le boyago. Ke moka ba boêla ka gae. Mantśu a a ka gôdimu ba ile ba śiya ba a bolabotśe khorong. A ile a bolabola ke ba bo mohu.

3585 7434 Modikong o ile a lefa molato ka moredi wa gwe. Khomo ya pôô mo ile ya bolaya e ngwe pôô, ba lefa ka yôna e la. Le ga e le ya tshadi ya bolaya e ngwe, ba lefa ka yôna tshadi e la. Bjale mabapi le batho, ngwana wa mothankana a lefe molato. Molato o lifiwa ka ngwana wa ngwanenyana. O ile a dira bjale. Ke moka ba bo mohwedi ba amogêla ngwanenyana. Leina la gwe ba re ke Mokhatśo. Ke moka molato wa mohu wa fêla. Mokhatśo o ile a tśeiwa.

7435 Ba ya go bega ba mośate go fêla ga molato. Ka moragô ga mo ba tśere Mokhatśo, ba ba botśa gore molato o fedilê, re nweśaneng mee^fi. Ke moka ba ya mośata. Ba ile ba ya ba tswere pudî. Re tile mo bjale ka ge re ile ra ta ka molato o la wa

polaô ya mohu Modisé. Ka pudi e, re tilo bega gore molato o fedilê. Modikong o lifile molato ka naka la tu. Khoši ya re, ke taba e boje e we. Fêla le tebe gore molato ke wa kotse. Yo we makholo wa lena, a mmolaya ka khôlê. Le ê le bonê taba e we. A ke re lehono ke makholo wa lena. Ba ile ba dumêla. Ke makholo wa lena, ka baka la kotse. Ke moka ba bula di fate ba boêla gae.

7436 Ba bo mohu Modisé ba ile ba nyala mosadi wa bona. Ka moragô ga mo thellô tha mmolaiwa the fedilê, ba goma ba khobakana. Morêrô ke wa mabapi le mosadi yo la wa go lefa lebita. Re ile ra ya khorong, go bega ba khoro mabapi le go fêla ga molato wa mohu. 3586 Khoši e ile ya re, molato ke wa kotse. Bjale re swanetše go bolaya lentšu le la kotse. Ka gobane mosadi yêna šo o wa theta. Go bolaya lentšu la kotse ke ge go ka diriwa bjang. Ke goya go nyala. Ke gona re ta ba go bakhonyana. Ba ile ba kwana. Ke moka ba ya go nyala. Dipelo tša batswadi ba Mokhatšo tša thaba. Ke moka ya ba makholo, makhonyana. Molato wa fêla.

7437 Molaô wa molato wa kotse. Ke ôna molaô wa molato wa kotse. O thepela ka mokhwa o we. Ke molaô wa bagolo-golo. Kharebe e lefa molato, ka morago ba goma ba nyala. Ke tšhupô ya gore molato ke wa kotse. Motho yo we o be a tha phakêla go dira kotse e we.

7438 Šupulugane a gobatša Mathetše. Banna ba ke mphathô ka o thii. Ka nnete tšatši la madi a lehubale. Banna ba dutši morithing ba nwa bjala. Ba nwi ba bjala ba na le magane. Banna ba we ba bedi, magane a bona e be e le a maata. Ka moragonyana yo mongwe a re nna o be o tha nkate. Yo la le yêna a re o be o tha nkate. Banna ba bangwe ba re, lena magane a lena ke a 3587 puding. Ba êma, ba nyaka go katana. Ba nyaka go ta bôna yo a ta lalago ke khane. Banna ba bangwe, ba re le a bôna, le thôma dišele. Ba bagolo a ba bapale. A ba ka ba nyaka go ba thaeletša. Ke moka ba thôma go katana.

7439 Šupulugane a foša Mathetše. Ba ile go bôna gore a ba kwe, ke moka ba ba homolêla. Monna mo a na le maata, ge a kata yo mongwe, o mo foša kowa ke moka a šala a eme. Wa bôna ba e wa dikhone ke gore ha lekana ka maata. O ile mo a mo fošitše, ~~khantho o hwetšana le~~

khanthe o hwetsana letapa. Le ile la mo tšobola thôgô. Madi a thôma go tšwa. Monna bôna o nkhatšitše. A re go yêna nnannase. Basadi ba thôma gothêga. Mogobalwa a kwata a nyaka go lwa ntwana. Banna ba ile ba mo ganetša. Ba re e be le bapala.

3588

7440 Mathetše o dira molato. Banna ba ile go mo ganetša a lethetša. Letapa e be e le mo gobatšitše kudu. Bošego a ka a robala. Mosadi wa gwe, a re go yêna, o swanetše go ya ga mogatša Supulugane a yo go-ôka. Monna o ile a o kwa mantšu a mosadi wa gwe. Ke moka a romêla Supulugane thebaka. Thepela o mmošša gore o mpolaille. Ka goriale mo we ke molato. Thebaka the ile tha fišetša mantšu a we. O ile a mo fetola ka gore, e re bapala le yo we mogwêra waka. O ile go wa ka re go yêna nnannase. Bjale ke molato wa mohuta mang o we a o bolabolago.

7441 Taba e ile ya dulêla ke banna. Ka moragô ga mo a okwa gore monna a dumele molato, a dira gore banna ba khobakane. Le yêna Supulugane o ile a tšwa le banna ba gabô. Ba bo mogobatšwa ba ile ba re, madi a ile go falla. Ka goriale mo we ke molato. Ba la ba re, molato o wa kwala le gore madi a ile. Bjale khakantšhane ke gore batho ba e be ba tha lwe. Ba be ba lekana maata. Gore ke nnete e be ba tha lwe o bile a re, nnannese. Rena a re bone molato.

3589

7442 Mathetše a iša molato khorong ya ga Mašumu. Ka morago ga mo a bôna gore ba gana molato, a botša ba gabô. Ba ile ba mmošša gore a iše molato khorong. O ta ya a laha ke bona ba khoro. Ba khoro ba ile ba amogêla molato. Ba mmošša letšatši le we a swanetšego go boya ka lona. Ke moka ba roma motho wa go tibiša Supulugane. Morumiwa o ile a ya go mo tibiša.

7443 Letšatši la kaḥolo. Ka lona letšatši le la ba khoro ba go ba botša gore ba te ka lona, ba ile ba gathana. Mogobatšwa a re, nna ke gobatšitšwe ke yêna monna yo. Bjale a nyake go bôna gore o nkhatšitše. Supulugane a laudiša ka mokhwa o we gwa go thômêga ka gona go fišetšela mo a ta gobala. Diḥatse le tšona tša laudiša ka ôna mokhwa o la ba go ba khala ka gôna. Ka moragô ga mo a bone gore o mo gobatšitše, o il. a re nnannase. Ra ba botša gore bônang, re le butšitše gore ba bagolo a ba bapale.

7444 Ditaba tša badišana a di šadiwi moragô. Goriale ke ba khoro.

~~Ara t~~

3590 A ra teba gore taba e ka mokhwa o. Ke nnete e be le bapala. Ke ba khoro ba butsíša mogobatšwa. O ile a re e, fêla o nkhatšitše. O wa bôna, re dutši mo, re re mothomong ke taba. Medirô ya rena ka moka e eme ka baka la go. Rena a re bone taba. Wena thepela o gapa pudi o te o tswallê khoro. Madi ôna re a teba gore a ile. Fêla a papadi ya ba bagolo, a re a šale moragô. Monna o ile a têma pudi a ya a tswalla khoro ka yôna. Ke moka molato wa fêla o ta mowe. Mafello.

7445 Melato ya dikotse tša ba bannyana. Dipapadi di bapala ke bona. Dipapadi tša ba bannyana ke tše dintši. Dipapadi ka meṭha di fêla di thagiša kotse. Bjale dikotse tšewe dithagišago ke bana, ke moka ga tšona banna ba di dula gôdimu ka maragô. Ke ba khale bawe. Ba bosweng bjona, ba êta ke dinamagadi pele. Ka baka lewe melato ya dikotse ga e gona. Ba nyaka ditefa fêla.

3591 7446 Matšutšubele a pjata Kholane ka letapa. Go be gona le khomo e ngwe ba re ke Mangwedi. Khomo e we ba re e be e utšwa kudu. Bjale o ile a e foša ka letapa. Letapa le ile la e tiya le-naka. La goma la ya la pjata Kholane la mo katêla fathe. Madi a thôma go tšwa ka maata. Mmele wa gwe o ile wa hubala ka madi. Ba ile ba mo etetša go mo fithisa gae.

7447 Ba bagolo ba ile ba makala ge ba bôna madi. Ngwana yo le mo dileng. Ke moka ba thôma go ba anegêla ka mokhwa o we ba ilego ba dira ka ôna. Ba ile ba homola. Batswadi ba Matšutšubele ba romêla thebaka tha goya go rapêla. Mmago mogobatšwa a re yo waka ngwana o wa lifiwa. Bjale monna a fetola thebaka ka gore thepela o ba botša gore molato a o gona. Ke medirô ya bana re ka the ke ra e khôna. Le gona a mo khatša ka khôlê. E no ba kotse. Ke moka molato wa fêla o e ta mowe. Mafellô.

3592 7448 Mosapalome o ile a wiša Khomo ka thelempu. Thelempu ke papadi ya bathankana. Ba gokella mpa gôdimu ga thethare. Ba e gokella ka mo le kamo. Bjale mothelempuwa a dula gôdimu ga thelempu ka maragô, a nama maoto. Ka diata a tswara mpa ka-mo le kamo. Bjale yo mongwe a tswara mpa a e kharametša. Ke gona ba raloka. Go swanetše go lapa mokharametši. Ge mothelempuwa a ka o kwa lentšikwe, a re, lethetša. O mo fa maata a gore a nape a kharametša.

7449 Khomo o ile a wa a tšobala ke lelapa phateng. Matsogo a Khomo a ile a lapa go tswara thelempu. Bjale a botša mokharametši gore ke lapile. Mokharametši o ile a tšwela pele le go kharametša. Ke moka a wa. Borathana ke bogōlō, ba thōma go thēga. Mothelempuwa a thōma go lla. Ba ile mo ba re ke a lebella ba bōna madi a mo thibile mathō a bile a šla le mmele wa gwe. Ke gona ba bōna gore o gobetše. Mothanka o ile a lla a e : ya ka gae.

7450 Batswadi ba bōna ngwana a e tšwa a hubellane. Ba ile ba butšiša ngwana wa bona. O ile a ba botša ka mokhwa o we ba go ba ba dira ka šna. Mmagō ngwana a ya a bitša batswadi ba Mosapalomē gore ba tš ba bōnē. Ba ile ba a tša. Ba hwetšana ngwana a tša hubelane ka madi. Ba mmutšiša. O ile a ba botša bjale ka ge a butšitše batswadi ba gwe. Ke moka ba re re di bone. Ke moka ba goma ba bošla ka gae.

3593

7451 Batswadi ba Mosapalome ba romēla thebaka. Pele ga go romēla thebaka ba ile ba butšiša morwa wa bona. Ba ile ba gorōša dikhomo, ke moka ba di thathēla. Ba ile ba bitšwa badiši, ba tša. Banna ke ge ba duletše mollō khorong. Mothegare le ile la bōnang . Ba laudiša ka šna mokhwa ola mogobalwa a laudišitšego ka šna. Ba ile ba tswara Mosapalomē ba mo tiya pele ga bathankana. Ba dutši ba mmotša gore wa o kwa yo mongwe a re ke lapile, ke nnete o lapile. Ke moka badiši ka moka ba ukwile. Thebaka the ile thaya. Mmago ngwana a re yo waka ngwana o wa lifiwa. Monna o ile a fetola thebaka. Thepela o ba botša dipapadi tša bana re ka the ke ra šlōlana natšo. Ke gore molato a o gona. Ke moka taba ya fēla.

7452 Tša pakaeno dipapadi tša bana ke molato. Ga gona kotse. Ngwana a gobatša yo mongwe ka phōšō, ke moka ba dira molato. Theema the re tša šta ke namagadi pele go ya leopeng ke ga tšona. Basadi o ke no bōna ba e lwa, ba lwešantšha ke bana. Ngwana yo mongwe a tiya yo mongwe a lla. Ke moka mmagwe o mo tiella. Bjale yo la le yēna o thōma go lla. Ke moka go lwa ba begolo bakeng tša ba bannyana. Molaō wa basadi o bjale.

3594

7453 Motseri o ile a pjata Kadikwane ka khwele. (Khophi)

Khopi ke papadi ya badiša e kholo. Ba thōma ka go fudiša dikhomo, ge merithi e sokologēla boḥhabatšatši, ke moka di fudišwa di libile the kantseng. Ke moka ba thōma go tiya khopi. Bjale o ile mo a re o tiya khopi, a tiya Kadikwane ka mokgwele. Mokgwele gobe Mokhwele ke dipathe tše we ba tiyago khopi ka tšona. O ile a mo tiya Kokoilane.

3595 7454 Ba ile ba mopupule ge ba ya gae. O be a šitwa le go šma. Kokoilane ke mo go gəḥanago leoto le potane. Ka moswana la teoga le rurugile. Batswadi ba mogobatšwa ba romēla thebaka. Thepela o ba botše, ngwana wa bona o gobatšitše ngwana wa rena. Thebaka the ile the ba botša. Le bona be butšiša ngwana wa bona. O ile a dumēla gore ke nnete ke ile ka mo tiya ka mokhwele ke re ke tiya khopi. Ke ile ka re nnannase. Bjale a re ga gona taba.

7455 Ba šala ba roma the bona thebaka. Ba re go thebaka the go the go tiegetša molato, re di kwile. Ke moka a goma. A ya a ba botša gore bare ba di kwile. Ke moka ba šala ba roma the bona thebaka. Thepela o re rapella ngwana wa rena o gobatšitše ngwana wa bona. Thebaka the ile the ya. Ke moka mosadi a re ke molato, ba swanetše go lefa ngwana wa ka. Monna le yēna a šma kowa lentšung la mosadi. The goma the be botša gore bare ke molato.

3596 7456 Gae a gona lebelō. Monna a bitša banna ba gabō, a the a ba bega molato o we o dirilego ke morwa wa gwe. Bjale banna ba ile bare, di a kwala. Ngwana a mopjaja ka khōlē. Ke tšona tša pakaeno. Khale e be e le kotse. Lefa molato o we. Mogologolo yo mongwe o ile a re gae ga gona lebelō. Molato o we wa kotse o ile wa lifiwa ka dipudi tše tharo. Ke moka kotse e la ya bana ya tentšha ditopō go ba bagolo. Bona ba ile ba tswarēlan. Ka gobane mola a be a mo pjašilē ka khōlē nka be ba ile ba lwa. Ka moragō ga mo ba lwele ke moka ba lefēlane. Mafello.

7457 Masena a theba Makaše ke lekhai. Ke papadi e ngwe ya bathankana. Ba tshema thogo. Ba bitša matshema makula. Bjale yo mongwe le yo mongwe o na le khai la gwe. Ke moka bare mokurete. Ke moka yo mongwe le yo mongwe o theba makula ala. Ke dikhomo bjale. Ke gore mongwe le mongwe, o theba a gwe.

Ke moka a bitšwa, dikhomo. Mongwe le mongwe o na le dikhomo tša gwe. Bjale ba ile ba tha thaba makula ke moka lekhai la mathepa la thaba makaše.

7458 Batswadi ba Makaše ba ile ba lifiša batswadi ba Mathepa. Ba ile mo ba yo fitha gae, ke moka batswadi ba mogobadi ba dira molato. Ba ile ba lefa molato. Molato o ile wa lifiwa ka khomo. Ke moka molato wa bona wa fêla o e ta mowe. Mafellô a taba.

S.4(f): Medirô e mebe.

7459 Medirô e mebe a e nyakege. Ge motho a ka hwetšwa a dira medirô ya go fapana le medirô ya batho, motho yowe o beiwa molato. Gantši ba fêla ba e dula gôdimu ka maragô. Ke ba the lapa bawe ba e dulago gôdimu ka maragô. Bjala a bo na thoba, bo bjale ka mosadi. Mosadi o wa uta, fêla mothang a mo tiyago, mang le mang o ta di kwa. Ge modiri wa molato a ka hwa, ke moka o hwile le molato wa gwe. Moja-lefa ba ka theke ba khôna go šala ba mo rêra. Ke theema the tha go bipa dibi. The pipimpi re apa khôrômêla, ge e le khuta marama re hwa nayô.

7460 Moleng wa ga Masete go kile gwa ba le taba mpe. Go be gona le monna yo mongwe bare ke Mokomêla. Monna yo o ile a dira taba ya dithong kudu. O ile a hwetšana moredi wa gwe a tagilwe ke bjala. Ke moka a fitha a mo robala ka tha nthago. Bana ba mmôna. Monna wa mosadi o wetše kwale ga mosadi. O nyaka go mmulêla nto gore a mo robadiše. Ka gobane mosadi yowe wa gwe o be a na le bolwetši bja mokotogane. Ge a fitha a hwetšana bothola bjowe. Monna o ile a gakanêga. Modiri wa dibi a thoma go tšhaba.

7461 Nkabe o bolae. O ile a leke go tsoša mosadi, a hwetšana gore la go tsoga a le gona. Modira dibi o ile mo a tšhaba a šiya katiba ya mokhopa wa dipela. Ka moswana e tsoga a botša banna ba gabô taba e. Banna ba ile ba inemêla fathe. Mosadi a ba ka ba mmotša. Bjale bare ke bothola, a še taba ewe e swanetšego go kwiwa ke batho. Nkabe ore go mo hwetšana o diyo bolaya. Ke moka taba ya fêla e ta mowe. Ba ile ba a dula gôdimu ka meragô.

- 7462 Mosadi wa Mokomêla o ile a phatalatša taba. Monna o ile a tiya mosadi gare ga batho. Go be go nwiwa bjala. Bjale a re mpolae mpja teng. Mpja a e na khaitšedi goba moredi wa yôna. O fora ke go robala le moredi wago. Monna a thôma go ba le dithong, ke moka a togêla mosadi. Le ga go le bjale bakhonyana ba ile ba fo dula taba gôdimu. Mafello a taba ya ba dithailo.
- 3599 7463 Molau o ile a tawariwa a robala pôkôlô. Monna yo go kwagala gore ke modirô wa gwe. Ba gabô e be ba dula ba mo hwetšana. Bjale ba mo khala ka thepiring. Mosadi wa gwe o be a tha di tebe. O togêla mosadi ka ntong a e ya ka šakeng la dipôkôlô. Bjale ka tšatši le lengwe a êtêla mmotong wa matapaneng. Khanthe ge dipokolo di namêlana peelo ya gwe e ya pelenkwêla. Go nwewa bjala ga go motho yo a thôkômêlago. Ge dipokolo di tšhirêla le yêna a di šala moragô. Ba gopola gore o a e thoma. Ba bôna badiši ba boya. Ba re motho yo mongwe o têma pokolo. Ge ba eya ba hwetšana a šoma.
- 7464 O ile go ba bôna a tšhaba. Ke moka a napa a eya ga gabô mohume. Banna ba goma ba boêla bjaleng. Ba ile ba tšeya magane ka yêna. Mang le mang o ile a kwa. Magane a bona, ke ya gore motho wa mohuta ola, o ka dira bjang ka yêna. Ba hwetšana gore phôšô o nayô, ka gobane o thodiša dilo. Fêla o ta no wêla ke phoko. Ka nnete phoko e ile ya mo wêla. Di ile tša têna ditebeng tša mosadi wa gwe. O ile a napa a mo thala. Le yêna a ka a fetša thelemô, o ile a hwa. Ke moka taba ya bothola bja gwe ya fêla.
- 3600

Temana ya 13: Khobakanyo ya dithapô.

7465 Dithapô ke dilo tše di_{th}a lewego. Dilo tše di lewego di bitšywa mothahu. Mahu a nyarela ka malwetši. Gona le malwetši a mabedi a we a boifišago, ke malwetši a a fetelago mothong. Malwetši a we ke a: Ntêrê le Lepêra.

7466 Malwetši a a ngodilwego ka mo gôdimu, a ilana le ba bo leloko la mohu. Ke gore ke malwetši a a fetelago. Ka baka lewe, ge motho a ka hwa ka bolwetši bja mohuta o mongwe bja malwetši ala a ka gôdimu, e be ba mmoloka le dithapô tša gwe ka moka ga tšona. Dilô .....

tšewe a goba a di šumiša ge bolwetši bo mo tswere. Tše a go ba a di ngaletšitše tšona ba ka di boloka.

3601 7467 Mehuta ya dithapô le mokhwa wa thellô. Ge motho a ka hwa ka malwetši a we a go boifiša, a ba lle bjale ka motho yo a ilego a hwa ka maletši a mangwe. Maletši a mangwe ba lla, mekhoši ya thello ya kwala. Bjale wa go hwa ka malwetši awe a ba lle ka mekhoši, ba llêla dipeelong. Ke yôna phapano ya thello tha mo motho a ile a hwa ka lehu la bolwetšilwetši. Ba tšhaba gore ge ba ka lla, bolwetši bo ka fetêla yo mongwe. Dithapô tše bjale ka marumu, dikôtsê, borwa le mesebe, dilêpê, bomagagane, dipetwana, melemo le mapara, morifi goba mabeaya a go thapêla, megopo, dipona, lwala la go šila dithare, lwala la motšoko, dibjana tša go jêla go tšona.

7468 Molaô wa go okiwa ge motho a babja ke bolwetši bja go boifiša. Ge ba bôna gore bolwetši bo godile, ba mo agêla le-kuba kantê ga legora. Ke moka ba mo ôka a dutši ka mowe leubeng. O ôkiwa ke motho wa šiši. Ka lebaka lewe ba mo ôkago ka lona, ga go motho yowe a nyakago ka-lena, ga go mmamatamêla. Khwara e no rwala ke yêna mooki. Mothang a hwago ke moka ba mmoloka le

3602 dithapô tša gwe ka moka. Ge e le mosadi, ke moka ba mmoloka ka gare ga nto ya gwe. Ke moka ba khiêla nto. Banna ba bangwe le bona ba na le dintô tša bona, le bona ba ba bolokêla ka gare ga dintô tša bona gammôgô le dithapô tša bona.

7469 Bolwetši bo fetêla fêla ba leloko la bo mohu. Ba maloko a šele a bo ba fetele. Le ga go le bjale dipeelo tša batho, di gopola gore le bona bo ka ba abêla. Ga gona le motho yo a tha tšhabego, o no khêtha the thengwe tha dithapô. Tše ba bônago gore di a ratêga ke moka ba di beela go šele. Ga gona ngwana yowe a swanetšego go di šumiša goba go di twarella. Ngaka e ta fiŋha ya di foka. Ke moka ba we ba nyakago go di tšeya ba khôna ba di tšeya.

7470 Dithapô tšewe di šetšego di ngodilwê ka mo gôdimu, gona le tše dingwe tšewe mohu a yago a di gopola. Ke lebaka la mo yo mongwe a babja. Ka baka lewe, dithapô a di no tšeiwa ke motho

3603 wa theko. Go tseyaya fêla bawe e lego mašakha. Ka gobane morithi wa mohu mo o ile wa the gopola, ba ta phakiša ba the hwetsana. Motšii wa thôna, a ka fo ba fa, kudu o swanetše go ba fa the šele, tha go tswana le thela a go tseyaya.

7471 Dithapô tša go beiwa gôdimu ga lebita la mohu. Go bolwabolwa ka mabapi le tša mohu yo a ilego a hwa ka bolwetši bjo bo boifišang. Ke tšewe mohu a goba a di nyaka kudu, a bile a di šumiša. Tšona mothang a hwago, ge ba mo iša lebiteng, ba mo iša natšo. Dikobô ba di beya ka gare ga lebita. Ke moka ka moragô ga mo ba phuseletšitše, ba beya dithapô tše dingwe ka mathogong, tše dingwe ka mathakoring. Ke moka ba di togêla di le gôdimu ga lebita.

3604 7472 Patši o ile a hwa ka bolwetši bja Lephêra. O be a na le basadi ba banê. Basadi ba dintō tše dikholo ba ile ba tšhaba go ôka molwetši. O ile a ôka ke wa ntō e nyana. Mosadi wa batho o ile a khôta thankha. Monna yo e be e le ngaka. Khanthe o wa ba bôna gore ba malapa a megolo ba mo šišingwa. O ile a hwêla matsogong ga mosadi yo mo nyana. Ngwana wa batho o be a šetše a o tilê, a otiša ke peelo. Ka gobane ka lebaka mo a kare a tha ja tša go ja a gopola, o be a thatša. Ke moka tšatši lewe o ta thwa le tala.

7473 Ba iša mohu ba-dimung. O ile a mo laella dilo ka moka tša bongaka. Mosadi o ile a re ke tšaba leabêla. A re o wa o kwa mo-gatšaka, ga gona le leabêla, ke moka le go abetše. Ke wena yowe o nthapišago. Bjale keng the we o tha tšhabago. Mosadi o ile a o kwa mantšu a monna wa gwe. Ke moka a boloka dilo tše we a ilego a fiwa ke mohu. Dikobô tša gwe tša mothegare le tša bošego, le patši, le jase le katiba ya gwe ya nkwê gammôgô le legogô le a go ba ala ba ile ba mmoloka natšo ka lebiteng.

7474 Ba ile ba mo felegetša ka nku. Batho ba bantši a ba ka ba ja nama ya nku. Ge ba bôna nama ya yôna, ba gopola bolwetši bja mohu. Ba bôna e ke ge ba ka ja nama ya yôna e ke bolwetši bo ka ba fetêla. Ba be ba e tšwa ba rwele dithapô tše dingwe. Dithapô tše bjale ka tše:- Letšape, mapara, dithoko tša motšoko, Thelêpê, mefaka, pitsana ya go šila dithare, dibjana tše a goba a jêla go tšona, molokwa wa lebake, mokhabô wa meeti he di lwana

915

3605

di lwana tse dingwe. Ba ile ba di beya godimu ga lebita. Ke moka ba di togela.

7475 Ba ile ba boyêa ka gae. Ba thoma go lla thello tha mohu ka dipeelo. A gona motho yowe a swanetsego go rothisa mogokho. Dithapô tse di rategago kudu ba ile ba di tswallêla ka ntong ya gwe ya bongaka. O be a na le mpja ya gwe, mpja e we o be a e retse leina la molomo-moso. E be e le the thunya yona mong ka noši. O be a e nyaka kudu. The thengwe le the thengwe the we a jago, o be a e ja nayô. Rangwane wa mohu, a re e swanetse go bolaiwa. Ba ile ba mo ganetsa. Bare molaô ke go e fa motho yo a e nyakago. Ke moka a re yo a nyakago mpja e, a ka e khoka a toga nayô gana bjale. Maperemiše o ile a e tšeya.

3606

7476 Bjala bja meriri ya pele. Dithapô ka moka tsa go siya ke mohu, ba ile ba di ntshetša khakala. Monna wa ngaka o ile a di foka. Ke dithapô tse di nyakegago kudu. Dithapô tse bjale ka: marumu, dikotše, borwa le mesebe, dilêpê, Bo magagane, dipetwana, molame le dikhafa. Ke tšona dithapo tšewe tsa go ba di swanetse go topa ke barwa ba gwe ka moragô ga mo ngaka e di fukile. Bjale ba ile ba sitwa go di topa bjale ka ge molaô o tha dumele. Baratho ba mohu ba ile ba tšhaba go di boloka ka mantong a bona.

7477 Mašaledi a tšona ba ile ba goma ba ya ba beya godimu ga lebita. Malome wa mohu, o ile a tšeya lerumu, kotse, borwa le mesebe ka moka, magagane, petwana, le lwala la go sila motšoko. A re moja-lefa o ta ta ka mo fa dilo tsa go swana le tse ke di tšerego tse. Khadi ya re ka moka tšewe di šetšego di swanetse go boêla lebiteng. Batho ba šele ge ba di nyaka, diata a di fapane. Ba bangwe ba ile ba di tšeya, ke moka ba tšeya tsa bona tsa ta tsa thiba tšela. Ke moka mašaledi ba isa lebiteng.

3607

7478 Letšatši la thobošo. Ke letšatši la thobošo, ba šupa Mokoma go ba moja-lefa. Ba leloko ba ile ba ba thibêla go tšena ka dintong tsa go siya ke mohu. Ditšhila ka moka di swanetse go ntšha ke batho ba šele. Ge yo mongwe wa leloko la bo mohu a ka tšena, a ka rwala boamo. Pôkôlô ewe a goba a e namêla, ba ile ba e rekišany le e ngwe. Dipona le tšona ba ile ba di rekišanya le tse dingwe.

Le dinkhō tša mabjala tše we di ilego tša rêka ke yêna. Ke dipitša tše pedi. Pitša e ngwe o be a e retše leina la tataka-dinti. Le tšona ba ile ba di rekišanya. Dikhomo a ba ka ba di gopola ka gobane o be a di fišitše.

7479 Meropa le mathotse le tše dingwe. Meropa ba ile ba rekišana le meropa ya Maforwane le mathatala goba matšomana. Mathotse, ditšhela, ba ile ba di beya gōdimu ga lebita. Mateyane gammōgō le dithamō tša koša ya malopō ba ile ba di fakêla ka gare ga lebita. Ke moka dithapō tša mohu di ile tša thepela ka mokhwa owe. Bongaka bo ile bja feta le mosadi wa nto e nyana. Mafellō a taba.

3608 7480 Rakholokwana khoši ya Makhutšwi. O ile a hwa ka bolwetši bja lephêra. Le yêna ba malapa a magolo ba ile ba mo šišingwa. O ile a thōkômêla ke mosadi wa nto e nyana. Leina la mooki ke Mantšana. O be a dula le molwetši kante ga legora. Fêla yêna o ile a šiya lentšu pele ga lehu la gwe. O ile a re ka baka la go the nyake diata tšaka, bogoši bjaka ke ta bo fa mantwana e khorong. Ke lona lentšu lewe a go le bolabola pele ga lehu la gwe.

7481 Mohu o ile a hwêla matsogong a Mantšana. Ke yena yowe a go ba thabêla mokhoši. Ke moka ba ya ba boloka mohu. A baka ba thōma ba mmeya ka ntong bjale ka magoši a mangwe. O ile a robala bošego ka bothi, ke motswana ba tsoga ba mo iša mabiteng. Khoši ke letala, a hwa o fetša matsatši a mantši a le gōdimu ga borala. Ka fathe ga borala ba beya maêta. Makhura a gwe a swanetše go rothêla ka maeteng. Bjale a baka ba dira bjale ka gobane bolwetši bjowe a hwilego ka bjona e be bo boifiša.

3609 7482 Dithapō ka moka tšewe a go ba a dula natšo di ile tša ya le mohu lebiteng. Mantšana o ile a mo fa manaka a pula. A mo laella ka mokhwa o a šumišwago ka gona. O theke wa šala wa ba fa. Ka khorong go ile gwa šala komana le dithitimetšo. Thefoka le manaka o filê mooki. Dikhomo le dipudi ka moka diruiwa tša gwe, ba ile ba di toša, ba ya ba di fiša.

7483 Mantšana o gana le thefoka gammōgō le manaka a pula. Ka tsatši la go šupiwa ga moja-lefa. Ba ile ba šupa Thekhalabjana. Ke ngwana wa nto ya bobedi. Ngwana wa nto e kholo ba ile ba mmolaya ka

kofi. Ba ile ba mmolaya ka baka la gore mmagwe o ile a tšwa a mo pheputše mo a e ta bogadi. O ile a šiya morwa wa gwe. Leina la morwa ba re ke Maphampha. Bjale gwa ba mpherefere. Mantšana are nka be nka lefa, mola e be khoši e le Maphampha. Bolwetši bjo we bja go boifiša bja dira gore dikhorro di be pedi. Dithapô ka moka di ile le mong wa tšona. Mantšana a šala a neša pula. Batho ka moka ba mo nyaka. Moja-lefa a šala a lebane le komana fêla. Mafêllô.

3610 7484 Letšeke o ile a hwa ka bolwetši-lwetši. O ile a šiya dinto tše pedi. Dithapô tša gwe ka moka ga tšona di ile tša khobakanywa ka ntong ya gwe. Ntwana ewe, e be e le ntwana ya gwe ya dithare. Basadi ba ile ba khôna go bôta. Ka moragô ga mo ba e feditše ke moka a ba thibêla go tēna. Go feêla le godila e be e le modirô wa banenyana. Ge ngwanenyana a ka bôna khwedi, o gotše, a swanêla go tēna ka ntwaneng ya dithare ka baka la gore a ka khumiša dithare.

7485 Dithapô tše dingwe ba ile ba di beya gôdimu ga lebita. Kobô ya bošego e we a go ba a e apara bolwetšing bja gwe, ba ile ba mmoloka nayô. Le dikobô tše a goba a di apere. Legogô lewe a goba a robala gôdimu ga lona, ba ile ba le beya le dithapô. Lemeko, mphaka, magegane, thoko ya motšoko, lepara, petwana le molôkwa ba ile ba di beya gôdimu ga lebita la gwe. Le pitsana e ba goba ba e bitša madiphithô. Ba ile ba e beya ka mathogong a lebita la gwe. O be a e nyaka kudu pitsana ewe. Ba di beya gôdimu ga lebita la gwe, ka baka la gore a theke a belaêla.

3611 7486 Go fukiwa ga dithapô. Bjale ka ge go tibiwa gore bathologadi ba gôga ke ngaka ka ntong, ke moka a ba apeša dithamô tša bohweri (tša lehu.) Dithapô ka moka ga tšona dikhobakantswe. Ga go ngwana wa mohu yowe a swanetsêgo go di tswarella. Rangwane wa mohu goba ramogolo, ke bona bawe ba swanetsêgo go di thôkômêlô ya tšona ke go no fêla ba di lebella gore tša the ke tša lewa ke mothwa. Ngaka ela ya go gôga bathologadi e ta goma ya boya. O tilo foka dithapô tša go šiya ke mohu ka moka.

7487 Gona le dithapô tšewe di rategago. Dithapô tšewe tša go ratêga, ke tše di lebanego moja-lefa. Ka moragô ga mo ngaka e

fukile ke moka ba di khetha ba di beela go séle. Dithapô tsa go sala, tsona yo mongwe le yo mongwe o swanetse go tseyathe a the nyakago. Khadi, baratho ba mohu, bo malome wa mohu gammôgô le barwa ba mohu le baredi ba khetha tsa bona ba yo ilêla gona. 7488 Dithêbêlê tsa dithara, manakana gammôgô le medi ba di beya lapeng. Le tsona di ile tsa fukiwa ke monna wa ngaka. Tse ke dithare, le tsona yo mongwe le yo mongwe o swanetse go tseyathe. Bjale motho a ke a diyo nyaka go khathisa mathô a batho. Motho o topa thewe a tebago modirô wa thona. Bawe ba ilego ba laella ke mohu, ba topa tsewe ba di tebago. Masaledi a tsona gammôgô le 3612 medi ba ile ba ya ba di beya gôdimu ga lebita. A ba swanela go di latha, ke tswanelô ya gore tso beiwa gôdimu ga lebita. Ga gona le thewe a the belaêlago gore the sumiêwê, yêna mong o ta fa ngwana yowe a mo nyakago.

7489 Khomo ya motse. Go be gona le khomo ya motse. Leina la yona bare ke Pamosa. Khomo ewe o be a e beile go ba mong wa motse. Le mpja ya gwe. Ge a ka okwa e lla bošego le mpja e gobola gona le mokhwa ka gare ga motse. A ka a ba thalošetša mabapi le khomo gammôgô le mpja ewe. Mpja yona o ile go hwa ba e fa motho o séle. Khomo a ba ka ba 'moloka ka yona.

7490 Pamosa e ile ya dira mokhwa bošegong. Ba ile ba lla thello the mohu the fêla. Ba ba ba šupa Lekhowa goba moja-lefa. Khomo ya thoma go lala e lla. A ba ka ba sala mollô wa khomo moragô. Bjale ya thoma go bulêla dikhomo ka moka ka šakeng. Dipheka di alla, dikhomo di a tšwa. Ke mmago moja-lefa o botša morwa wa gwe. Ge a tsoga a re o ya go di thiba, ke moka di tšhaba ka mabelô, di 3613 tšhabêla ka badimung. Ke moka a goma a boêla ka ntong go robala. Ka moswana o hwetsana di-pheka di dutši ga botse bjale ka ge nke e be go bula motho.

7491 Pamosa e belaêlwa ke mohu. Mmago moja-lefa, a botša morwa wa gwe gore o monna, monna o wa the thalefêla. O swanetse go tsama o kwa gore molato wa dikhomo keng. O ile a o kwa mmagwe. Ke moka a tsama a o kwa. Ditaola di ile tsa mmotša gore khomo ke mong wa motse. Bjale mong wa yona o hwile, o wa e belaêla, o re nka be le mmoloke ka yona. Maforo le swanetse go a tswalla le dirê a lena

a maswa. Le molomo wa šaka la dikhomo le swanetše go dira o moswa. Thepelang lo dira ka mokhwa owe.

7492 Lekhowa a dira ka mokhwa wa taêlô ya ngaka. O ile go fi^hha gae a botša mmagwe ka mokhwa owe monna wa ngaka a go mmotša ka gona. Ke moka a bitša ba gabô, a ba botša mokhwa wa khomo le ka mokhwa o we monna wa ngaka a ilego a bolabola ka gona. Bare ke nnete go swanetšwe go diriwa ka mokhwa owe. Ke moka ba tsogêla badimu le
3614 khomo, ba ya ba mmege. Ke moka ba bolaya khomo. Ka moragô ga mo ba feditše mo^dirô wa ka badimung, ba goma ba boêla gae. Ke moka ba fi^hha ba dira maforo a maswa le molomo o moswa. Ba ile ba hwetšana boroko gammôgô le dikhomo. Môya wa mohu o robetše. Mafellô a taba.
7493 Bolwetši bja Ntêrê. Bolwetši bjo bo a boifiša. Ke mefuta e mmedi ya dintêrê. Madi a basadi a dira gore motho a be le Ntêrê. Ntêrê ya bobedi ke ya go lišywa. Bjale malwetši a we motho o hwa a thakile. Mooki wa go ôka motho yo a babjago ke bolwetši bjo, o kho^ta thankha. Le yêna motho wa go têna ke bolwetši bjo o swanetše go ntšhiwa ka gare ga legora. Ba swanetše go thôkômêla kudu gore bana ba gwe ba the ke ba tswarêla dilo tša gwe. Ka go tšhaba gore bo ka ba abêla.

7494 Mokhapja o ile a hwa ka bolwetši bja Ntêrê. Mosadi yo o be a thena ngwana. Monna wa gwe o ile a hwa pele. Bjale ge go nyakišišw gore ge mosadi a tswara ke bolwetši bja ntêrê bo ile bja mo têna ka
3615 mokhwa mang. Dikhopolo tša bona tsare o lišitšwê. Ba ba ba nyaka go thômana maloi. Bjale khaitšedi ya molwetši, a re ge e le go bolawa o bolawilê. Ke khopela mong wa mote gore ro tsama re o kwa gore lehu le le tene bjang mo molwetšing.

7495 Mathule ke rangwane. Ka gobane mogolo o ile go hwa ya ba yêna yowe a šalago a lebeletše mote. O ile a ya le we we thebara tha gwe. Ditaola di ile tša ba botša ka mokhwa owe a hwetšanego bolwetši ka gona. Papagwe molwetši o ile a hwa ka bolwetši bja ntêrê. Ke ge molwetši e thale ngwanenyana. Ba ile ge ba bagolo ba ile mašemong, a bitša ngwana. O ile a ya, a re a mo neetše meeti a go nwa. O ile a mo fa. Ke moka a nwa, a goma a mo fa thegô a the beya. Ga gona moloi yowe a moloilego. Bolwetši o fetetšitše ke mohu papagwe. Ke moka ngaka ya fetša taudišô ya bolwetši.

7496 Kutupu o ile a butsísa mmagwe. Ke yêna khaitšedi ya Mokhapja. O ile go fitha gae, a laudiša ka mokhwa owe monna wa ngaka a ilego a ba botša ka gona. Mmagwe o ile a dumêla gore ke nnete papago o hwile ka lehu lewe. Ngwana o kile a mo fa meeti. O ile a mo fa ka gobane mo re boya mašemong re ile ra kwa gore o ile a mmitša, ke moka a ya. Re okwa ka bana bawe a goba a le nabô.

7497 Mafellô a bolwetši bja ntêre ke lehu. O ile a e bolla kôma ya go rwešwa ke papagwe. Mafellô a hwa. Dithapô tša gwe ka moka ba di khobakantšha. Dikobô tša gwe ba ile ba mmoloka natšo gammôgô le dipeta le maseka. Lebita la gwe le ile la ba ka ntong ya gwe. Nto ya napa ya tswallwa ka lešaša la mokhalo. Dibjana le dipitša tša gwe ba ile ba dipjatêla gôdimu ga lebita la gwe. Magogô a gwe a we a go ba 'ala a ile a tšhubiwa ka mollô. A go anêga maupi le lehu di ile tša tšeya ke khadi. Mafethô le mahô ba ile ba a beya gôdimu ga lebita. Lwala le ditšhilo tša tšeya ke mogadibô wa gwe. Mafello.

7498 Malatši o ile a hwa ka bolwetši bja ntêrê. Motho mo a babja, a ba folebella ka mathô aowa ba tšama ba mo nyakella metantane. Ngaka le yôna e ka the ke ya go fa metantane ka nte le go tšholla dithako. Dithako ke tsona tšewe dikhônago go thaloša bolwetši bja mmabji. Di ile tša ba thalotšša gore thehuba tha gwe ke tha metšwarêlô. O file ke mosadi wa gwe wa mmina tou. O be a nyaka gore monna a mo rate.

7499 Matši o ile bulukiwa le dithapô tša gwe. Bolwetši bjowe ge bo tene motho, o no ba a tšeba gore ke moka ke laka. Pele ga lehu la gwe ba ile ba mo ntšha ka gare ga moje, ke moka ba ya ba mo agêla lekuba ka moragô ga legora. O ile a hwêla ka mowe lekubeng. Dibjana tšewe a goba a jêla go tšona, gammôgô le dikobô tšewe a goba a di apara, di ile tša išwa lebiteng le mohu. A be a le nonyana mmeja-beji. Dilo tšewe a go ba a bêta ka tšona, le tšona ba ile ba di beya gôdimu ga lebita.

7500 Mašaledi a dithapô. Mašaledi a dithapô ba ile ba a khobakanya, ba a beya ka ntwaneng. Di ile tša dula mowe go fithêla lebaka la mo monna wa ngaka a tilo di foka. Ka moragô ga mo di fukilwe, ke moka ba di rekišetša batho bašele. Ba ile ba di rêka.

Ke moka di rêka ka tšona ba di fa moja-lefa. Ke moka ke mafellô a lehu la Malatši.

3618 7501 Lehu la the-khame. Lehu le ke la go hwa motho a tha bolabole. Le gona o babja letšatši goba matsatši a mabedi, ke moka a hwa. Basadi ba ta no šala ba belaêla ka mokhwa owe a hwilego ka ôna. Bjale dithapô tša gwe tšewe a goba a di nyaka kudu, o swanetše go toga natšo, ka baka la go tšhaba gore a ka thee a robala ga bote. Môya wa gwe o ta ya wa boya, ka baka la dithapô tšewe. Ke bolwetši bjo bongwe bja go belaeđiša basadi, ka gobane o kwile ba tha kwa tha ka ganong ga gwe. Dipolabolo di re ba mo file tuu. Tuu ke thethare tha leboeng. Ge ba ile ba mo fa thôna ke moka o no hwa a homotše.

7502 Theledi o ile a hwa a no re tuu. Mohu yo mongwe le yo mongwe mo a hwile, dilo ka moka tšewe a di aperego, ba mo apola tšona a šala a le mapono. Ke tšhupô ya gore ge a bëlégwa, a bëlégwa apere. Fêla dikobô tšewe a go hwa a di apere ba ile ba di rwala ba mo iša natšo lebiteng. Khomo e a goba a dula a e rêtakanya ka mapôkwa ba ile ba mo iša ka yôna lebiteng. Dithapong tša gwe, ba ile ba tšeya the thengwe le the thengwe tha mohuta wa dithapô, ba ya ba di beya gôdimu ga lebita la gwe. Ba dirêla gore môya wa gwe wa the ke wa belaêla. Ka nnete môya wa gwe o ile wa robala.

7503 Molaô wa bathologadi. Molaô ke gore bathologadi ba swanetše go lla thello tha monna wa bona go fithêla thello the fêla. Go fêla ga thello ke letšatši la thobošo. Ke gôna ba ka thômago go dira modiro wa banna le basadi. Bjale bathologadi bawe monna wa bona a ilego a hwa ka bolwetši bja go beufiša, bona a ba swanêla go dirana le ba boleloko la mohu, ka baka la gore bolwetši bja mohu bo ka ba abêla. Ke ba leloko le šele bawe ba swanetšego go toša ditšhila tšewe tša mohu.

7504 Bathoka ba bitša ditšhila tše Thakha. Bjale bona ba rêta monna wa leloko lešele. Monna yowe ba mo lefa ka lesome goba ponto. Ke moka o robala le mosadi, bošego ka moka. Ke moka thakha e tugile, bjale wa leloko a ka robala le mosadi. Bjale rena, mosadi o swanetše go no utswa ka lefokeng, go fithêla a ima. Ge a

3620

ile a b^êlêga ngwana ke gona ditšhila a gofile. Bjale ke gona a khôⁿago a dula le wa leloko la bo mohu.

7505 Pakaeno moila a o thale gôna. Go ilêla e be e le medirô ya bagologolo. Dilo e be ba di ilêla, le bona e be ba gola. O be o khumana bakhalabje ba le gona. Pakaeno banna ba hwa mênô a bona e thale a mabjeu, ke baka la gore a ba ilele thelo. Khanthe mogolo-golo yo mongwe o ile mo a e hwa, a re mosadi a na maganogano. Monna yo mongwe a ka fo robala naê, ka moragônyana wa gathana naê, ke moka wa robala naê. O ka the ke wa di kwa gore o be a robetše le yo mongwe. Bjale ba pakaeno ba gopola gore e na le maganogana. Mohu o hwa ke lehu le le beufisago, ba tha dutši ba lla lehu la mohu, ke moka ba šetše ba tēna ka dintong tša go šiya ke mohu.

7506 Monna yo Mathšubeng o be a na le motē o mogolo. Go gola ga motē ke go ba le basadi le bana. O be a na le basadi ba bathano. Le barwa ba be ba le ba bantši. Le bona ba napa ba godiša motē ka go tšeya basadi ba bona. Ge o tēna ka khoro ya motē wa gwe, e ke ke ge motho a tēna ka mošate.

3621

7507 ^{t/}Mathšubeng o ile a hwa ka bolwetši bja ntērē. Ba ile ba mo iša badimung le dithapō tše we a go ba a di šumiša. Dithapō tše dingwe ba ile ba di khobakanya. Rangwane wa barwa ba mohu, a ba botša gore dilo ka moka di a ila. La the ke la di šumiša. Re ta ta ra di bōna ka letšatši la go toša thetšhila. Ba ile ba dumšlana le rangwane wa bona. A goma a ba botša mabapi le bathologadi. Le a bōna bana mohu o šile mathari a mabedi, le bona ba ila la the ke la likiša go tēna ka dintong tša bona, ka go bane bolwetši bjo la bja go bolaya papago lena bo ka le abēla.

✓

- ~~3611~~ 7508 Mathari a mabedi e be e thale ba baswa. Ba ile ba dira ka mokhwa owe rangwane wa bona a gobu botša ka gona. Bjala bja go toša thetšhile bo ile bja diriwa. Monna wa ngaka o ile a bitsiwa. O ile a fiṭha a thoba bathologadi le go ba thakola diṭhamô tša lehu gammôgô le go foka diṭhapô tšela ba di šiya. Bathologadi ba thale thellong ṭha monna wa bona. Diṭhapô tšona ba ka di rekiša.
- K34/82 915
- 3622 7509 Barwa ba mohu a ba ka ba kwana le go rekišwa ga diṭhapô. Ka moragô ga mo ngaka e feditše modirô wa yôna, ke moka rangwane a bulêla bjala. Pele ga go bulêla ga bjala, o ile a botša barwa ba mohu gore mabapi le diṭhapô, re ṭa di bôna ka moswana. Ba ile ba dumellana naê. O boetša modirô wa diṭhapô moragô ka baka la go bôna gore barwa ba mohu ba nwele. Ka moswana bja re go ṭha ke moka ba khobakana. Bjale rangwane wa bona a re, le a bôna bana, papago lena o hwile ka bolwetši bja go boifiša. Ka goriale mowe diṭhapô a tša tswanêla go tšeya ke lena. Barwa bare tšewe rangwane ke tša khale. Diṭhapô re swanetše go abagana.
- 7510 Rangwane wa bona a ba gafêla gore ba abagane. Pele ga go ba dumella gore ba abagabê, o ile a re, motho a hwa a boe, mola e be a boya, nkabe re ba e bolotša. Le ga go le bjale a baka ba thaeletša.

NP

Morwa yo mongwe le yo mongwe o ile a thaola the a the nyakago.

Ba ile ba di beya ka mantong a bona. Re ta re ke dipitši re ta di bôna ka mebala.

3623 7511 Ba ile ba tšeya boloi ba beya. Barwa ba mohu Matšhubeng ba ile ba hwa ka bolwetši bja mohu papago bona. Bo mmago bona bare ba bolaya bana ba bona, bare molato ke dithapô. Ba ile ba hubatšetša rangwane wa bona mathô. Rangwane wa bona are go bolabola gona ke ile ka bolabola. Bjale ke bôna gore go kaone gore re tšame re o kwa. Ba ile ba kwana. Ke moka ba tšwa. Ditaola di ile tša ba botša gore barwa ba ile ba ba le mafofêla teng, ba tšeya dithapô tša go šiya ke mohu papago bona. Bolwetši bjola bja mohu papago bona ba bo apere. Le ka dintong tša go šiya ke mohu ba tene. Ka moka tšewe monna wa ngaka a ba botšago, ba ile ba di dumêla.

7512 Ke nnete mowe mogologolo a rego go a ila go a ila. Dithapô ka moka ba ila ba di ntšha ka mantong a barwa, ba di rekišetša batho ba šele. Barwa ba ile ba latêla papago bona. Dithapô tša bona ba ile ba ba iša natšo badimung. Mote ôna o ile wa thubega ka bogare. Rangwane wa bona a šala maruping. Mafellô a taba.

3624 7513 Burwane o ile a hwa ka bolwetši bja ntêrê. O be a na le basadi ba babedi. Mosadi wa go mo ntšha thakeng e be e le Matapa. O ile a ba le ngwana ka o thii wa mothankana. Leina la morwa bare ke Makholomele. Ke moka noga ya pupi ya napa ya ngala. O ile le tšena a leka ka maata go alafiša mosadi, dithare le tšôna di ile tša šitwa go mmofêla. Ke ge a thopa dikhomo a yo tšeya mosadi wa bobedi. Yêna leina la gwe bare ke Pulane. Le yêna o ile a fo êma. Ke gore a ka a ima. Monna o ile a têna ke bolwetši, Pulane a feditše thelemo ka the thii. Makholomele e be e le lesogana ka lebaka le papagwe a têngo ke bolwetši. Le mosadi e be ba mo nyaletše, a the šu a beke.

7514 Mooki wa bolwetši e be e le Matapa. O ile a hwêla matsogong a gwe. Ba ile ba mo iša lebiteng le diloe tšewe a goba a di nyaka kudu. O be a na le lerumu lewe a go bolaya lepono ka lona. Lerumô lewe le a alafa. Ge motho a bolaya ke mokolo ba le tšeya, a le beya ka ntwaneng ya gwe. Ba ile ba leka ka maata go mo ganetša, a

3625

ka a o-kwa. Ke moka ba mohomolêla.

7515 Ba ile ba bekêla Makholomele mosadi wa gwe. Mmago Makholomele o ile a bôna morwa wa gwe a nyaka go têna ka ntong ya Pulane. O ile a mo ômanya kudu. Le ga go le bjale a tšwele pele le go utswana le mosadi ka lefokeng. Pulane o ile a ima ba tha le phifallong. Ka mathô ba mmôna gore mosadi o imile. Ga go motho yowe a ka mmutšísago. Ba thôma gore ke yêna a boloailego monna a re o ta šala a dira mokhwa o. Khanthe a ba lemoge, o imišitše ke morwa mohu. O ile a bêtêga ngwana wa go tswana le Makholomele. Bôna ngwana o dirile phôsô. A re ke mosadi wa ka. Ba ile ba mo togêla a le bjale.

3626

7516 Makholomele a têna ke bolwetši bja ntêre. A ka a tšeya lebaka le letelele, ka baka la gore o ile a têna le magogong a mohu. O ile a ba le ngwana wa mosetsana ga mong mosadi wa gwe. Ngwana wa Pulane o ile mo a re o thôma go abula, ke moka a têna ke bolwetši bja mohu papagwe. Mong mosadi wa gwe o ile a tšhaba go ôka monna wa gwe gammôgô le Pulane. O ile a ôka ke 'magwe. Matšatši a the makae ya ba ke moka o wa ba šiya.

7517 Ditopo tša têna ka gare ga mote. Ka moragô ga mo a hwile, ba thôma ditopo. Ba ile ba lla ka Pulane. Pulane a re tha go tswara ngwale kele thathe. Goriale mowe ke gore dithamô tša mohu. Ka moragô ga mo thello the fedile, o ile a tšwa ka gare ga mote. O ile a aga mote wa gwe khaufi le ba gabô. Maruping gwa šala mmago mohu le mong mosadi wa mohu. Ba fo bolabola ka ngwana wa bona, o ile a dira phôsô ka go tswarella dilo tša mohu papagwe gammôgô le go têna magogong.

3627

7518 Matapa a têna ke the khuba tha ntêrê. Dithapô ka moka ba ile ba di isa badimung tšewe tša go ba e le tša morwa wa gwe. Bjale mmago mohu o ile a têna ke bolwetši ka baka la go ôka morwa wa gwe. O ile go hwa ba mmoloka ka ntong ya gwe. Dithapô ka moka ba ile ba di beya ka gare ga nto. Ba ile ba e tswalla ka lešáša la mokhalo. Dipitša ka moka tšewe ya go ba e le tšwa gwe, ba ile ba dipjatêla gôdimu ga lebita. Magogô le dilwana tše dingwe ba ile ba di tšhubella. Mosadi wa mohu Makholomele a boifa go dula le mabita. Ba ile ba mo ntšha ba mo agêla go šele. A gwa ka gwa

ba le the thapô the ba ilego ba the tseya. Ka moka ba ile ba di togêla. Mafello a taba.

7519 Gona le dithapô tsa go ratega kudu. Dithapô tse bjale ka lerumô la go bolaya motho, ge dira di tswile. Thelepê, magagane, kotse le borwa le mesebe gammôgô le molamo wa mote. Dilo tsewe di swanetse go bulukiwa. Di bjale ka dipheta tsa bagologolo.

3628

7520 Di bolokiwa ka baka la morithi wa mohu. Mothomong morithi wa mohu o ka goma wa boya. Go boya ga morithi wa mohu, o boya ka bolwetši. Molwetši a ka fo babja, a sita dithare le dithare. Bjale ge ba tswêla pele le go tsama ba laola, ditaola tsa ba botša gore mohu o nyaka gore a fiwê dilo tsewe. Go laka yêna mohu yowe a nyakago go mo fa. Moja-lefa a ka mo fa. Goba moratho. Goba ngwana wa lapa le le nyana. Le ge e le ngwana wa moratho goba wa ramogolo. Ba swanetse go mo fa. Ga gona motho yowe a ka belaêlago ka gobane o filê ke badimu.

Temana ya 14: Kabaganyo ya dikobô le dikobô tsa bošego.

7521 Ge motho a ile a hwa a šiya dithapô tsa dikobô. Dikobô ka moka di swanetse go bulukiwa go fithêla letsatsi la bjala bja meriri ya pele. Ga gona ngwana yowe a swanetsego go di tswarella. Ke ngwanabô mohu yowe a swanetsego go di thokômêla ka gobane le tsona di tha le phifallong.

3629

7522 Dithagala ba mo isa natšo lebiteng. Gona le dikobô tse di thagatsitsego ke mohu a di tha na mošomô ke monja-bathana goba makheretana. Ka moka ga ona o swanetse go bulukiwa naô gammôgô le dikobô tse a go hwa a di apere. Dikobô tse a go di šumiša, a hwa a di šiya di thešu tsa thagala gammôgô le tse di swa ba di boloka ka ntong ka e thi. Lebaka la tsona le a ta la gore di tswê ka ntong.

7523 Dithapô tsewe tsa dikobô a di fiwi motho ka letsogo. Ka bjala bja meriri ya pele, ke lona letsatsi la kabaganyô ya dikobô tsa go šiya ke mohu. Go adiwa legogô lapeng la mosadi yo mogolo, ke moka ba ntšha dithapô ka ntong ba di beya gôdimu ga legogô. Monna wa ngaka o ta di foka di gôdimu ga legogô. Ka moragô ga mo a di fukile, ke moka ba ta thaola tse dingwe tse di swaba di boetsa ka ntong.

Mašaledi ke moka yo mongwe le yo mongwe o topa thewe a the nyakago. Motho yo a thomago go topa, ke monna wa ngaka.

7524 Batho bawe ba swanetšego go ba gōna mowe go topeng ga dithapō. Baratho ba mohu. Ge go hwile moratho, mogolo o swanetše go ba gona. Khadi, ke gore khaitšedi ya mohu yo mogolo. Le dikhaitšedi tša gwe tše dinyana. Bo malome wa mohu. Bo mmane goba bo mmē mogolo. Baredi ba mohu gammōgō le barwa ba gwe. Ga go ile go ṭala ga leloko la bo mohu, le bona ba na le tša bona dikhorō. Moja-lefa le yēna o swanetše go topa thewe a the nyakago.

7525 Gapē gona le malwetšī awe a boifišago. Bjale ka ge go ngodilwē ka mo maphepheng a ka gōdimu gore mohu wa go hwa ka bolwetšī bja go boifiša o ya le mekhathana ya gwe. Dikobō tše di swa tše we mohu a hwilego a theša a ke a di totša ditšhila tša gwe, di ka tšeya ke bawe ba ngodilwego ka mo godimu. Barwa le baredi ba mohu a ba tswanēla go di tšēya. Ba tšeya tšewe mohu a ilego a hwa ka lehu la go the beufiše. Bathologadi ba swanetše go tšeya le bona. Ke dithapō tša monna wa bona, ba ṭa llēla gona.

7526 Dikobō tša go šiya ke mohu wa mosadi. Dithapō tše we ka moka ga tšona di a bulukiwa ka ntong. Lebaka la kabaganyo ya tšona ge le fiṭhile, di swanetše go fukiwa pele ga kabaganyo. Ba we ba swanetšego go tšeya dithapō ke baratho ba mohu, bo mogadibō wa gwe, baredi ba gwe. Ge e le dibjana ka moka ba di iša go batswadi ba mohu ka pudi goba khomo. Dibjana tše ke tša mmula-nto. Di ṭa goma tša boya le yēna mmula-nto ge monna a ka fiwa mmula-nto ke ba ga makholo wa gwe. Ge mmula-nto a ka thoka ga go molato, di swanetše go no šumiša ke batswadi ba mohu.

7527 Ge mohu yowe wa mosadi a ile a hwa ka bolwetšī bja go boifiša, gōna ba mo iša lebiteng le dithapō tšewe tša gwe. Melaō ya malapa goba dikhorō a e tswane. Ba bangwe, ke khadi ewe e abaganyago dithapō tša mohu. Ngaka e re go fetša go foka, ke moka ya dula kowa thoko. Khadi ya thōma go ba abaganya. O fa yo mongwe le yo mongwe wa bo mohu. Le yōna ngaka o a e fa. Dikobō tše di swa ba di beela go šele.

7528 Dikobô tse di swa. Bjale ka ge go ngodilê malwetši a go boifiša le malwetši a go the beufiše. Dikobô tšewe a go ba a di beile goba a goba a no di apara ka thebakanyana, di beelwa go šele. Tšona di ta šala di bōna ke moja-lefa. Gantši moja-lefa a swanêla go apara dikobô tša go šiya ke mohu papagwe, ka gobane dipelo tša batho di ka the ke tša lebala mohu. Ge ba mmōna a di apere dipeelo tša bona di a thodišga. Kudu o swanetše go di rekiša goba go rekišanya le ba bangwe. Meloro le metadimulogô di ka nō dula di mo tswenya.

3632 7529 Nkeše o ile a hwa ka bolwetši bja thehuba. Bolwetši bjowe bja gwe, e be e le bolwetši bja thaesese. Modirô wa gwe o be apeya tipê ya dikhomo. Bjale o ile a têna ke yōna tipê, ke moka a thōma go gōthōla. Bolwetši bjo bja thaesese bo a boifiša ka gobane ke ngwanabô ntêrê. Dikobô tšewe a goba a di totsitše ditšhila, tše dingwe ba ile ba moloka natšo. Dikobô tše dingwe ba ile ba di beya gammōgô le tše di swa.

7530 Letsatši la go toša thetšhila. Monna wa ngaka o wa bitšywa, o tilo toša thetšhila. Go bitšywa ngaka ela ya go gōga bathologadi ka ntong. Ba ile ba dira bjala. Ke moka ba bitša Madome. Ke yōna ngaka e we e ilego ya gōga bathologadi. O ile a laolêla thetšhila. Ka moragô ga mo a laoletše thetšhila ke moka a laolêla yowe a swanetšego go upêga di~~th~~akola tša bathologadi gammōgô le meriri ya bona. Ditaola di ile tša šupa khadi gore ke yēna yowe a swanetšego go upa di~~th~~akola.

7531 Ba ile ba têna modirong wa go rēma bana ba mohu le bathologadi. Modiro o ke o mogolo. Ba ala legogô lapeng la mosadi yo mogolo. N Ba dira legora gōdimu ga legogô. Ke moka ba dira maforô. Ba thala ka letsoku. Yo mongwe le yo mongwe wa bo mohu, o têna ka mowe gare ga mothaladi wa letsoku a dula. Moremi wa meriri ke moka a ba rēma. O beula phateng, ka the-khošing le ka maṭhaeng. Ke moka a tšwa. Gwa goma ga têna yo mongwe. Ke moka ba dira bjale bjale go fi~~th~~êla ka moka ga bona ba fêlêla. Ba la ba remilwego pele, ke moka ba ba phalola.

7532 Modirô wa go upa di~~th~~amô le meriri. Ka moragô ga mo ba feditše go phalola bathologadi le bana ba mohu, ke moka monna wa

ngaka o fapanya matsogo, o gōga bjang bja molomong wa n̄to. O phuthēla dithamō gammōgō le meriri. Dithamō di ripiwa ke moremi ge ba tha dutšī gōdimu ga legogō, ka moka ga tšona di wēla gōdimu ga lona. Ke moka ba šupa monna wa ngaka bjala 'bja gwe.

3634

Moupi wa thetšhila o ta ya goupa ge merithi e theugile. Ke moka ba thōma go nwa bjala. Merithi mo e re theo ke moka moupi o ya goupa thetšhila. Modirō wa go toša thetšhila ke modiro o mogolo. Bjale ba ta boya ka moswana go tilo abaganya dikobō tša mohu.

Monna wa ngaka o swanetše go boya go tilo foka dithapō tša mohu.

7533 Go fukiwa ga dithapō le kabaganyo ya dithapō. Dikhorō tše dingwe yo mongwe le yo mongwe wa bo leloko la mohu o wa the topēla.

Tše dingwe khadi e ba fa ka matsogo. Ba ile ba di beya gōdimu ga legogō lapeng. Ke moka Madome a di foka. Bjale khadi ya boetša dikobō tše di swa ka gare ga n̄to. Go ile gwa šala tšewe a go ka a di apara. Ke moka a thōma go ba fa.

7534 Thetšhila the tšwile, dithapō tša mohu di swanetše go

palakana. Khadi ya re dithapō tše di swa di swanetše go abēla bana ba mohu, ke gore barwa ba bagolo. Ge e lena tše ke lefilego di lukile. Bjale dithapō di ta šala di bōna ke moja-lefa. Malome wa moja-lefa a re o nyaka go bōnang. Wena napa o wabaganye. Ke

3635

moka o napē o fē moja-lefa tša gwe. Khadi e ile ya thaola dikobō tše dingwe ke moka ya abēla dinto tša mohu. Dikobō tša go šala a gafēla moja-lefa.

7535 Moja-lefa o ile a šala a rekiša dithapō tša go mo lebana.

Ka moragō ga mo lešaba le palakane, malome wa gwe gammōgō le rangwane wa moja-lefa ba ya go moja-lefa. Ba re go yēna bōna papago o hwile ka bolwetšī bja thaesese. Bolwetšī bjowe motho o hwa a gōthōla. Ka goriale mowe a swanetše go rekiša dithapō ka moka. Ge o di rekišitše, o ta goma wa ya wa rēka tša go. Moja-lefa o ile a dira ka mokhwa o we ba mmutšitšego ka ōna. Ke moka a tšeya tšhalete a ya a rēka tša gwe dikobō.

7536 Bolwetšī bja thaesese. Ga go tibji gabote gore bo a fetela, fēla bo boifiša ka gobane motho o gōthōla bjale ka ge nke ke motho yo a bolayago ke bolwetšī bja n̄tšrē. Ke mokhwa o we ba dirago gore bana ba mohu a ba swanēla go šumiša dithapō tša gwe. Ba buluki ba mohu ba thapišwa diata ka khomo ya go boloka mohu.

3636

Ka moragô ga mo ba mmulukile, ba ja nama. A ba swanêla go e rwala ba e jêla mowe lebiteng. Ge ba feditše ke moka marapô a yôna ba beya gôdimu ga lebita. Ke yôna tefô ya bona.

7537 Mangwedi o ile a hwa ka lehu la thekhame. Monna wa gwe o ile a hwa. Ba lla thello tha fêla. Ka moragô ga thello tha lehu la monna wa gwe, moratho wa monna wa gwe a dula naš. Le yêna o ile a latêla mogolo wa gwe. Bjale mmagô bahu a thôma go lla ka mosadi. Ba re o na le lebolla. Moratho wa mohu a nyaka go têna ka ntong ya mosadi ka moragô ga mo thello the fedile. Mosadi o ile a gana, a re bagolo ba go ba hwile ba lla ka nna. Monna a ka a nyaka go kwa mowe mosadi a mmotšago.

3637

7538 Mangwedi a e polaya. Bošegong bjowe a go e polaya ka bjona, monna o ile a gana khane. O ile a lala a katana le mosadi a mo nyaka malaô. A bôna gore o lapile, ke moka a re go monna go lukile ke ta go fa. A re dulê re bolabole ga boše. Ke moka ba dula. A re ke tswere ke mothapologo, ke tha yo rota ke a boya. O ile a bula lebatl a tšwa. Bo papa-kanê ba šala ba puwaletše ka gare ga ntô. Ka morago ga lebaka le letelele, a bôna gore mosadi o tšhabile. Ke moka a toga a ya a robala ka ntong ya gwe. Mosadi a goma a têna ka ntong. A tšeya lehudu a le beya, ke moka a the têma ka thapô. O ile a raga lehudu la khokologa, a šala a lekeletše. Ntô o be a tswaletše. O ile a e polaya ka thekhame tha mohuta owe.

7539 Mokhoši wa lehu o ile wa makatša batho. Batswadi ba mohu ba ile ba fapana le bakhonyana. Ba re ba diyo bolaya ngwana wa rena. Mmago morwa o ile a thaloša ka mokhwa owe morwa wa gwe a go ba a tswenya mosadi ka gona. Dipolabolo ka moka di ile tša êma ba iša mohu mabiteng.

3638

7540 Dikobô tša gwe tše a go ba a di apara ba ile ba mo iša natšo lebiteng. Pitšana e a go ba a omella mapoto go yôna ba ile ba mo felegetša nayô. Le dibjana tše dingwe. Dibjana tše dingwe ba ile ba di iša go batšwadi ba mosadi gammôgô le dikobô le dithamô. Dithamô tše bjale ka dipheta le maseka. Thetho le ntepa ba ile ba mo theyametša. Ke gore o ile a robala natšo ka gare ga lebita.

7541 Dithoto tša go išiwa go batswadi ba mohu. Ka letšatši la go toša thetšhila ba ile ba khobakana. Dikobô tše di swa gammôgô le ditšwaro di ile tša abêla baratho ba mohu. Ke ka moragô ga togô ya thetšhila ge ba iša dibjana go batswadi ba mohu. Ka moragô ga mo thello the fedile, ba nyaka mmula-nto. Ba ile ba ba ganêla, ba re re ka the ke ra lefa, ka gobane ngwana wa rena a diyo hwa le diyo bolaya. Ke moka ba šitwa go tšeya dithapô tša mohu. Mafellô a taba.

Temana ya 15: Kabaganyo ya mothahu wa mabêlê.

- 3639 7542 Mabêlê a go šiya ke mohu. Ge mohu a ile a šiya mothahu wa mabêlê, ba swanetše go apeela bawe ba tago thellong tha mohu. Mabjala a:- Bjala bja diphiri; bja thetšhila le bja, Thoboko ba a dira ka ôna. Ke mothahu, mothahu ke gore lefa la go lewa. Ge mothahu owe o ile wa šala, ke gôna ba ta abaganyago bathologadi le baredi ba mohu ba go bikiwa. Baredi ba dikhare be ba ja moabê wa go fiwa mmago bona. Khadi le yôna e swanetše go hwetšana moabê wa mabêlê. Moabi wa ôna ke yôna khadi ka taêlô ya moja-lefa.
- 7543 Mehuta ya mabêlê a we a bjadiwago mo nageng ya gešu. Maheya, leotša, leroro, lešalešale le mphôgô. Dibjalo tše dingwe di gona tša mehuta ya marotse. Bjale mehuta e we ya mabêlê, mohuta o mongwe le o mongwe o na le thešego tha ôna. Mabêlê a we a gašiwago kudu ke maheya le leotša le ôna mphôgô. Ke a we a nago le dišego. Thešego tha mphôgô ke the šegwana. Mabêlê a mangwe ba fo a tšhêla ka dipitšeng ka gobane a gašiwî ka maata ka baka la go tšhaba go lewa ke maeba. Ge o ka gaša mabêlê a we ka buntši, o ta lala le tala, ka gobane maeba a ta fetša.
- 3640 7544 Go rekišywa ga dithapô le mothahu. Moja-lefa o swanetše go o kwana le ba lapa la gwe. Ge ba okwane ka gona ba ka sebanago ka thoto e we ya go šiya ke mohu. Ga dirwadiwi, ba no di rekiša di dutši ka gare ga nto. Moreki le yêna o swanetše go tšena ka yo mongwe wa bo leloko la mohu. Ke yêna yowe a ta go mo iša. A di bapatšwe bjale ka tšhabô. Moreki le yêna o ta sebêla monkana. Le yêna o swanetše go ya ka mokhwa o la yo la a ilego ka ôna. Polabolo e kholo ba re ke gondišana. Go bjale ka ôna mothahu wa mabêlê.
- 7545 Mapanveng o ile a šiya mothahu wa mabêlê. Monna yo o be a ena le basadi ba bararo. Basadi e be ba ena le a bona mašemo le yêna a

na le tšhemo ya gwe le dirapa tša merêpa, motšoko le lebake. Ka motšoko o be a thagudiša tšhemo ya gwe. Merêpa o be a e rekiša mabêlê. Lebakê o be a rekiša ka gothê. Ke gore ka tšhalete o wa rêka, ka kgogo o wa rêka, le ka mabêlê. Monna yowe o ile a hwa a šiya mabêlê a gwe a eme ka dišego tše tharo. Mekoṭa ya lebake e le mekoṭa e mmedi.

7546 Ba ile ba šumiša thešego ka the thii. Ka moragô ga lehu la gwe, ba ile ba bitiêla dišego tše pedi. Thešego tha mabêlê a merêpa ba ile ba the bitulla. The ile tha šoma go apeela baemedi, le go dira mabjala a: diphiri, Thetšhila le Thobošo. Go ile gwa šala mekoṭa e mmedi.

3641

7547 Ka tšatši la bjala bja thetšhila diṭhapô ka moka di ile tša rekišwa. Bjale ka ge ba be ba nwele, batho a ba ka ba šala moragô ga thekišo ya diṭhapô. Diṭhapô tša goma tša boêla ka ntong. Ka moragô ga mo we, ke moka ba di nyakago ba ile ba boya ka go nekella. Aowa ba ile ba ba rekišetša. Ka moka diṭhapô tša mohu ba ile ba di rekiša. A ba ka ba nyaka gore di šale, ka gobane e be di ba thodiya. Ge ba di bôna ba gopola mohu. Moṭhahu wa mabêlê le ôna o ile wa fukiwa ke monna wa ngaka. Tšatši lewe la bjala bja goṭoša thetšhila, ke letšatši la go fukiwa ga diṭhapô le moṭhahu.

7548 Kabaganyo ya mabêlê. Bana ba basetsana bawe ba nego magading a bona le bona ba ile ba ba gona. Mabêlê a ile a phakollwa ka gare ga dišego. Ba tšeya theroto the thegolo ba beya. Theroto thewe ke tha go rekiwa ka lesome. Matšatši a bo lehono the rekiwa ka nku. Moja-lefa ke ngwana a ka the ke a khôna go abaganya moṭhahu. Le gona moja-lefa e šu a tibiwê. Yowe e lego moja-lefa o ta tibiwa ka letšatši la thobošo. Lehono ka bjala bja go ṭoša thetšhila. Ge thetšhila the tugile moṭhahu gammôgô le diṭhapô tša mohu di swanetše go palakana.

3642

7549 Malehu a thôma go abaganya moṭhahu. Moabi wa moṭhahu ke yôna khadi e kholo ka gobane ke yêna khaitšedi ya mohu. O ile a tšhella bathologadi diroto tše pedi. Ke gore ga bedi ka theroto the la tha lesome. Ke mabêlê a leotša. Mabêlê a leheya theroto theroto. Ke gore ba ile ba fa moṭhologadi yo mongwe le yo mongwe

theroto tha mabêlê a leheya. Mphôgô o ile wa gafêlwa moja-lefa. Ba ile o ta boniwa ke yowe e tabago moja-lefa. Le mekota ya mabake.

3643

7550 Baredi ba mohu ba ile ba hwetšana wa bona moabê. Ka moragô ga mo ba feditše go abêla bathologadi, ke moka ba thôma go abêla baredi ba mohu. Ke mabêlê a go šiya ke papago bona le bona ba ta llêla gona. Ba ile ba ba fa ka le-thelo. Moredi yo mongwe le yo mongwe yo mogolo ka le thelo. Methepa e we ya go ba e thale malapeng a bo mmago bona, ba ile ba ja mothahu o we o ilego wa fiwa bo mmago bona. Khadi e ile ya hwetšana theroto tha leotša le lethelo la leheya. Rangwane wa mohu o ile a fiwa theroto tha leotša fêla.

7551 Thobošo. Ka letšatši la thobošo ba thoboša bana ba mohu ka khomo. Mothologadi yo mongwe le yo mongwe o dira bjala ka mabêlê a gwe. Ge mabêlê a mothahu a tha le gona o dira ka ôna. Ka lona letšatši le la thobošo, bathologadi ba beiwa dipudi. Mabajala a bona ke a naleng. Ke gore a rekišwa. A rekiwa ke ba bo leloko la mohu. Baredi ba mohu ba tšwa ba rwele mabêlê ka dirotwana tša bona. Barwa ba mohu ba beula bathologadi ka dipudi. Ke moka ba ba tšhella bjala ka dipitša tše dikholo. Ke mokhwa o we ba bo rêkago ka ôna.

3644

7552 Ge ba ile ba tšhella ba leloko bja šala, mašaledi a we, a rekiwa ke mang le mang. Pele ga gore ba beudiwê a rekišwe. Moja-lefa o šupilwe ka lona letšatši le we. Batho ka moka ba thobogila. Ke lona letšatši le we bathologadi ba swanetšego go boga banna. Mothahu o ile wa palakana ka mokhwa o we.

7553 Mašaledi a mothahu wa mabêlê. Ba ile go abaganya ba šiya mabêlê a mangwe. Mabêlê a we ba swanetše go dira bjala ka ôna. Bjala bjo we ke bja go ya go thoboša mašemo a mohu. Ba botša ba bo leloko la mohu ke moka ba ya go thoboša tšhemo. Ga go thibelwe le batho fêla ba ya. Ke moka ba yo lema tšhemo ya go šiya ke mohu. Le gothagola ba thagudiša ka bjala. Le go buna. Ba ile ba dira ka mokhwa o we dirapeng le tšhemong ya go šiya ke mohu Mapanyeng. Mafello a taba.

7554 Mpefane o ile a hwa a šiya basadi ba ba bedi. Mosadi wa

3645

bobedi o ile a bošla ga gabō. Monna o ile a leka ka maata goya go mmitša. Ditšhila o ile a ganēla ga gabō. A re monna o na le lerobo. O ile a ba a iša taba khorong. Bjale ba khoro bare a go thala ka baka la gore a tšee ke motho. Wena lebella monna yowe a mo forago, ke yēna yowe a swanetšego go go fa dikhomo tša go.

7555 Mpefane a thabēga. Ka moragō ga matšatši a the makae ke moka a babja. Mosadi wa pele o ile a ōka monna wa gwe. Leina la gwe Mapholo. O ile a babja mašemo a gwe ka moka ga ōna a limile. Bolwetši a bja ka bja mo tšeya lebaka le letelele, ke moka a hwa. Batswadi ba Ditšhila ba gapeletša moredi wa bona gore a yo lla thello tha monna wa gwe. O ile a ya. O ile a lla thello tha monna wa gwe. A gwa ka gwa ba le motho yowe a ilego a 'molabudiša.

7556 Mohu o ile a šiya mabēlē a gwe mašemong. Thešego tha mabēlē a leotša the be the tha popotetšwe. Ke mabēlē a we a goba a leta mote. Le mašemo a gwe o be a ta a thagudiša ka ōna. Ka moragō ga lehu le gwe ba ile ba bitulla thešego. Ba apeela baemedi tša go ja. A mangwe ba dira mabjala a go thagola mašemong a mohu. Le go roba mabēlē ba ile ba roba ka bjala gammōgō le go fola. Ba ile ba tatša dišego tše pedi.

3646

7557 Mankhapana ya kabaganyo ya mabēlē. Ka moragō ga bjala bja gotoša thetšhila, ba thōma morero wa go abaganywa ga mabēlē. Moja-lefa a re mabēlē a swanēla go abaganywa ka baka la gore nto ya bobedi e be e tha peele papa. Ba ile ba re bobē a boetšišane. Taba ya bobedi mosadi a thala. Bana ba la a nago nabō e thale bana ba go. Bogoši ke batho. Moja-lefa a re gona ga go le bjale a boš ka gae. Ge a ka boya ke gona nka khōnago go mo fa mothahu. Ka nte le mowe ke a gana. Ba ile ba mo kwēla mowe a bolabotšego.

7558 Lekheswa la go šita papago le morwa le ta mo šita. Bjale ka ge mosadi a be a le gona, ba napa ba mmotša. O ile a re nka theke ke khōna go boya ka gare ga mote. Bjale ge o gana go boya ka gare ga mote o di tebe gore moabē o ka the ke wa o hwetšana. Moja-lefa o re ge o ka boya, o ta hwatšana wa go moabē. A še nna makēla lebita. Matsogo ke naō le nna ke ta no lema. Mosadi

o ile a napa a gana go bošla bogadi. Mabêlé a ta no šala a bôna ke moja-lefa. O ile a fa moredi wa Ditšhila mokota wa mabêlé. A re ke mothahu wa go šiya ke papago le wena o ta llêla gôna. Tšie o ile a rwala mokota wa gwe. Khaitšedi ya mohu le yêna a mo fa mokota. Mabêlé ka moka a wêla ka letsong la moja-lefa.

7559 Mothahu wa mohu o swanetše go palakana ka moka ga ôna. Moja-lefa e tšeya mekota e meraro a e fa mmagwe. Mašaledi ka moka o ile a rekiša. Batho ba ile ba rêka mothahu o we wa mohu. Ditšhila a ka a hwetšana moabê wa mothahu ka baka la go gana go boya bogadi. Ke moka taba ya fêla e ta mo we.

7560 Motsebore. Mosadi yo e be e le mothologadi. Monna wa gwe o ile a hwa a mo šišla lefa la dikhomo. Barwa ba gwe ba šala ba lema ka tšona. Ba ile ba tšeya basadi ka tšona. Bjale Motsebore a re go hwa, ba iša dihapô tša gwe go batswadi ba gwe ka khomo. Ke ka moragô ga bjala bja go toša thetšhila. Ba yo toboša ba ga mašumu gore ngwana wa lena o re togetše. Dilo tša go šiya ke mohu a di lebogwe. Ba ile ba amogêla dihapô tša moredi wa bona.

3648

7561 Kabaganyo ya mabêlé. Baredi ba mohu ka moka ba ile ba ba gona. O be a na le baredi ba bararo. Madigale, Madibi le Mamogala. Barwa ba banê Matsopha, Motšatši, Malesa le Thwadi. Ka moka ga bona e be bana le basadi ba bona. Baredi ka moka ba le magadi a bona. Matsopha ke yêna moja-lefa o ile a hwa pele ga mmagwe. Moja-lefa gwa šala e le Motšatši. Baredi ka moka ga bona ba ile ba khobakana. Mohu o ile a šiya mabêlé a le ka thešego. Madigale o ile a fiwa mokota. Baratho ba gwe ba fiwa dišubana. Gammôgô le morwa Matsopha. Moabe o we ba go mo fa ke moabê wa go lebana mohu papagwe.

7562 Thwadi o ile a šalla ke mothahu o montši. Thwadi e be e le le khôthwane. O swanetše go hwetšana moabe o ka gôdimu ka baka la gore ke yêna yowe a goba a fêpa mohu. Ke molaô wa gore mokhekolo o fepiwa ke ngwana wa gwe wa lekhôthwane. Go barwa ba bagolo o a ja tša goja fêla o dula ka lapeng la lekhôthwa. Mothahu o ile wa abiwa ka mokhwa o we. Mafellô a taba.

3649

7563 Mothahu ka moka wa mabêlê a go šiya ke mohu. Pele ga go iša mohu lebiteng, ba mo khupariša mothahu wa gwe. Mohuteng o mongwe le o mongwe wa mabêlê a we a šilego ba swanetše go topa dithoronyana ke moka ba khupariše mohu. Ba mmotša gore ke dilo tšewe o di togetšego, o the ke wa toga natšo. O šielê bana ba go lehumô lewe wa go ba o le diya ka gôdimu ga lefathe. Le bona ba kotulê bjale ka ge o be o kotula. Gammôgô le ditogolwana tša go. Ke moka ba mo iša le tšona ka gare ga lebita.

7564 Ge ba tha ka ba khupariša mohu le go mega, ke moka o tugile le lehumô la gwe la mabêlê. Ba ka šala ba phaula mašemo a we a ilego a šiya ba tha hwetšane thelo. ~~Ke moka ba tšeya bosola ba beya, thelo.~~ Ke moka ba tšeya bosola ba beya, khanthe bosola a bo gona ba ile ba the mo khupariše. Go phaula ke go lema o tha hwetšane mabêlê. Bosola ke boloi. Ka buntši masolo ke gore maboloi.

3650

7565 Moutundi wa dipelašlô tša bahu ke monna wa ngaka ka ditaola. Gapê motho o swanetše go makala, ge a inama le ba bangwe ke moka bona ba kotula, yêna a the ke a kotula. Ngwaga wa ta, wa fo swana le ola. Mafellong o swanetše go tšama a laola. O nyaka go kwa gore molato keng. Bjale ke gona monna wa ngaka a ta mmotša diphôšô tšewe a di dirileng. Ge nke ke bjôna bosola, o ta no mmotša. Ge motho a e tšwa ngakeng o swanetše go boya le pheko. Pheko ke yôna ewe e khodišago batho.

7566 Makonkwane e be e le monna yo a budušago mabêlê kudu gammôgô le motšoko. Lehung la gwe a baka ba mokhupareša mothahu owe a ilego a o šiya. Dilo ka moka di gopola ke ba bagolo. Ba bannyana ba tallwa. Ka ntong ewe go nago le mohu go tšena beng ba mohu. Mmolabolo o mogolo ke gore thôgô ya mohu e phutha ke beng ba yôna. Ba ile ba phutha mohu. Ka morago ga mo ba mo phuthile ke moka ba ra banna gore ba ba rwadiše mohu. Ke moka ba rwala mohu ba mo iša badimung.

3651

7567 Mohu o ile a toga le lehumô la gwe. Ka moragô ga mengwaga e the mekae, ke moka moja-lefa a ya a lema mašemo a go šiya ke mohu papagwe. Mašemo a we a be a na le mabêlê kudu. O ile a lema moko

wa gwe o tile, ka go t̄eba gore mohu o be a buduša mabêlê a mantši. A ka a gana go mela, a ile a mele. A ile a mela le mogolane. O ile a lwa kudu go t̄hagola mogolane. Mowe go t̄hagotšwego le mo go t̄ha t̄hagudiwago gwa fo swana. Mabêlê a ile a fo kokobana ke gore a ka a gola. Le gona a ka a dira metutu. Moja-lefa o ile a makala. Thelemo t̄ha bobedi gwa fo ba bjale.

7568 Balala ba nketile pele. A thōma gore baloi ba fokola t̄shemo ya gwe. Pele ga gore a yo lema thelemong t̄ha boraro, o ile a t̄sama a laolêla mašemo. Monna yo Matšikinyane ke ngaka. O ile a t̄sholla ditaola t̄ša gwe. Ba re ke Matšikinyane wa mokhoko ngaka t̄he alafa ba opa, batswetši ba t̄a ka methošo. O ile a re ditaola t̄ša ka a di ntšhe moloi, di ntšha mohu papago. Le 3652 ile la mokhupariša mothahu wa gwe. Molaolwa a re a ka bōna ba mokhupariša. Go bjale, bjale ka ge ditaola di bolabola. Mohu o wa belašla. Le ge o ka fiwa mošogêlô wa mabêlê, o ka t̄he ke wa go thuša t̄helo.

7569 Ngaka e ile ya fa Makello peko. Ka moragô ga mo ba feditše go laola, ke moka monna wa ngaka a laolêla pheko. Re nyaka t̄hetsiba t̄ha modimu le thabi ya morula wa the tona, ka mathatswa le t̄hêlo, re a phasa ka mothahu wa gwe re mmege ôna. O ke o re botše wena wa go t̄eba t̄še we di t̄ha boniwa ka mathô. Ke moka a gaša ditaola t̄ša gwe gôdimu ga legogwana la di t̄hako. Ditaola di ile t̄ša dumêla.

7570 Makello o ile a phasa. Ka moragô ga mo a laoletše pheko, ke moka a mo fa t̄hetsiba t̄ha modimu. O ê o botše mosadi wa go a šilê mabêlê a leotša, leheya, le t̄he phêphê t̄ha motšoko t̄he bê gōna. Mabêlê a we a no tswapara a manyana mothahung o mongwe le o mongwe. O robê thabinyana ya morula wa the tona, le ê le phase lebi t̄eng la mohu ka ôna mathatswa le t̄hêlô. Le mmege mothahu ka moka o we a go ba a o šoma. O swanetše go bega ke khadi. Mabêlê-nyana le a bee gôdimu ga lebi t̄a. Ke moka ke yōna pheko ya gōna. Moja-lefa o ile a dira ka ôna mokhwa ola monna wa ngaka a mmutšitšego ka ôna. Thelemong t̄ha boraro a buduša mabêlê. A ile a butšwa le gare ga ngwane. Mafello a taba.

3653

7571 Lehung la Motala, ba ile ba mokhupariša mehuta ka moka ya dipeu. Ba ile ba lebala go mokhupariša dithōtse tša marōtse. Therapeng tha gwe tha makeya, o be a gaša le dithōtse. O be a e ntswa marōtse a mantši le bogolo a be a gola. Ba be ba rwešana marōtse a go tšwa therapeng tha gwe.

3654

7572 Marōtse a ile a toga le mong wa ōna. Moja-lefa o ile a lema tšhemo ela ya go šiya ke mohu papagwe. Mabêlê a ile a butšwa. Dithōtse di ile tša mela, tša fo thithana. Ka moka ga tšona a tša ka tša e nywa, di ile tša folotša. Go folotša ga dithōtse ke gore di a enwa, ke moka marōtsana a bōla. Di ile tša dira ka mokhwa owe. Motetete o ile a makala. Bjale mmagwe a mmotša gore monna o tšama a the kwêla.

7573 Motetete ke yêna moja-lefa wa mohu. O ile a o kwa mantšu a mmagwe, a gore monna o tšama a the kwêla. O ile a tšama a the kwêla. Monna wa ngaka a ya a mmotša gore moloi a gōna, ke mohu yowe a dirago gore dithōtse tša the ke tša dira thelo.

Thepelang lo mmega mothahu o we wa marōtse le ta bōna marōtse a enwa. Ba ile ba mmega. Ka moragō ga mo ba mmigile ke moka ba goma ba di gaša ka thelemō tha bobedi. Ba ile ba bōna marōtse a e-nya. Ke moka taba ya f'la e ta mowe.

3655

7574 Molaō wa methahu ya dibjalo. Dibjalo tšewe di bolwabolwago ke mabêlê le tše dingwe. Dibjalo ka moka tšewe di ilego tša šiya ke mohu ke mothahu. A ba swanêla go o beya go ba peu, ba swanetše go thahuna ka moka ga ōna. Le ge a ile a tha le ka mašamong le ōna ke mothahu, a swanetšwe go lewa. Ga gona peu mabelang a go šiya ke mohu. Ba swanetše go tšama ba khopêla dipeu, ge bona ba tha bona mabêlê. Ge ba ka gaša ka mothahu wa go šiya ke mohu, a gona kotulo. Ge mela a ka fo mela empa a ta tšhubiwa ke mollō-badimu.

7575 Mabêlê a monna le mosadi a swanêla go phathagana. Mosadi o swanetše go ba le tha gwe thešego le monna o swanetše go ba le tha gwe. Go dirêla gore yo mongwe mo a ka hwa mabêlê a mothahu a tibiwê. Mothahu ge ba ka o dira peu, ke gōna ba o boloka le mong wa ōna. Le ga gona le polabolo ya gore mabêlê a monna a emetše

7571 Lehung la Motala, ba ile ba mokhupariša mehuta ka moka ya dipeu. Ba ile ba lebala go mokhupariša dithōtse tša marōtse. Therapeng tha gwe tha maheya, o be a gaša le dithōtse. O be a e ntswa marōtse a mantsi le bogolo a be a gola. Ba be ba rwešana marōtse a go tšwa therapeng tha gwe.

7572 Marōtse a ile a toğa le mong wa ōna. Moja-lefa o ile a lema tšhemo e la ya go šiya ke mohu papagwe. Mabēlē a ile a butšwa. Dithōtse di ile tša mela, tša fo thithana. Ka moka ga tšona a tša ka tša e nywa, di ile tša folotša. Go folotša ga dithōtše ke gore di a enwa, ke moka marōtsana a bōla. Di ile tša dira ka mokhwa owe.

3654

Motetete o ile a makala. Bjale mmagwe a mmotša gore monna o tšama a the kwēla.

7573 Motetete ke yēna moja-lefa wa mohu. O ile a o kwa mantšu a mmagwe, a gore monna o tšama a the kwēla. O ile a tšama a the kwēla. Monna wa ngaka a ya a mmotša gore moloī a gōna, ke mohu yo we a dirago gore dithōtse tša the ke tša dira thelo. Thepelang lo mmege mothahu owe wa marōtse le ta bōna marōtse a e nwa. Ba ile ba mmege. Ka moragō ga mo ba mmigile ke moka ba goma ba di gaša ka thelemō tha bobedi. Ba ile ba bōna marōtse a e-nya. Ke moka taba ya fela e ta mowe.

3655

7574 Molaō wa methahu ya dibjalo. Dibjalo tše we di bolwabolwago ke mabēlē le tše dingwe. Dibjalo ka moka tšewe di ilego tša šiya ke mohu ke mothahu. A ba swanēla go o beya goba peu, ba swanetše go thahuna ka moka ga ōna. Le ge a ile a tha le ka mašemong le ōna ke mothahu, a swanetše go lewa. Ga gona peu mabeleng a go šiya ke mohu. Ba swanetše go tšama ba khopēla dipeu, ge bona ba tha bona mabēlē. Ge ba ka gaša ka mothahu wa go šiya ke mohu, a gona kotulo. Ge mela a ka fo mela empa a ta tšhubiwa ke mollō-badimu.

7575 Mabēlē a monna le mosadi a swanēla go phathagana. Mosadi o swanetše go ba le tha gwe thešego le monna o swanetše go ba le tha gwe. Go dirēla gore yo mongwe mo a ka hwa mabēlē a mothahu a tibiwē. Mothahu ge ba ka o dira peu, ke gōna ba o

boloka le mong wa ona. Le ga gona le polabolo ya gore mabêlé a monna a emetše lebaka la tala, gona go bjale, empa taba kholo ke go nyaka go tibiwa ga mothahu. Le monna wa mosadi o swanetše go ba le a gwe mabêlé.

3656

7576 Thete o ile a hwa a šiya mothahu ka mašemong. Ba ile ba mmege methahu ya gwe ka moka ga yona. Bjale mabêlé awe a go a šiya ka thešegong tha gwe, ba ile ba thagodiša tšhemo ya gwe ka ona le go robiša mabêlé. Maforo a magolo a wele go šetše maforwana. Mogolo wa Thete o ile a hwa pele ga moratho. Moratho wa Thete le yena a hwa pele. Bjale maforo a be a šetše a tswere ke yena Thete.

7577 Tšalatšala o ile a falêla mo nageng ya gešu a no ba le mosadi ka o thi. Leina la mosadi ba re ke Mafolosane. Ba ile ba ba le barwa ba bararo. Bjale batswadi ba hwa gwa šala barwa. Mogolo wa Thete o ile a hwa a šiya basadi ba babedi. Morotho wa gwe a hwa a šiya mosadi. Gwa šala Thete. Bjale Thete a latšela bo ngwanabo. Bo ngwanabo ba ile go hwa a khuduga, a ya a dula go šele. Ke moka kowa mašuping a go diya tšhemo. O ile a lema mengwaga e mmedi, ka thelemo tha boraro ke moka a re go fetša go lema a hwa.

3657

7578 Mohu o be a buđiša mabêlé a mantši. Leotša, maheya le leroro. Dintswe tšona e be di tha bolabolwe. Marôtse e le marôtse. Mekopu le magapu o hwetšana e ke ke mafsika. Lehung la gwe o ile a ba šišla mokekenene o we wa mma o ja o fêga.

Basadi ba ile ba boloka mabêlé ka molaô wa ona. A ba ka ba a phaṭaganya le a bona, ka go tšhaba gore a ka ba thenyetša peu.

7579 Mmago mongwe a ka the ke a go laya molaô. Morwa Thete yo mogolo ke Kokobetša. Bjale mmago Kokobetša o ile a hwa pele ga monna wa gwe. Morwa o ile a šala a lêla ke mohu papagwe. Ka moragô ga mo Thete a hwile, ba šala ba laya ke mosadi wa mogolo wa Thete. Leina la mosadi ke Mamogasane. A ka a ba botša gore mabêlé a go šiya ke mohu a ba diri peu. Mong basadi ba mohu ba ile ba botša Kokobetša gore mothahu a ba diri peu ka ona. Ge a butšiša Mamogasane, a mo fetola ka gore di kae.

3657

7580 Moja-lefa o ile a boloka mohuta o mongwe le o mongwe wa dipeu tša mothahu a di boloka ga boje. O di bolokela go ba peu. Mong basadi ba mohu papagwe ba ile ba fo homola. Bona mašemong a bona ba ile ba gaša ka dipeu tša a bona mabêlê. Kokobetša o ile a gaša ka mothahu wa go šiya ke mohu papagwe kowa

3658

tšhemong ya go ba e lemiwa ke mohu. Mehuta ela ya dipeu e ile ya mele ka moka ga yōna. Morwa o ile a thaba kudu. O the ke wa bōna khwakhwa go ya galégalê, pula ya modupi e a ta.

7581 Mabêlê ka moka a ile a swa ka mollô-badimu. O ile go bōna a metše, a tiya maata, a thagola tšhemo. Mabêlê gammôgô le dithôtše di ile tša thaba. Ge ba fiti ba tela ba feta, ba thōma ba éma ba lebella mabêlê ka mokhwa owe a thabilego ka gōna. Ka tsatsi le lengwe o ile mo a re o ya mašemong, a hwetšana mabêlê ka moka a swele. Megwane ya ōna e omile ka moka, e ke e ta boletše ke motho. Monna o ile a fêla maata.

3659

7582 Kokobetša o tšama a o kwa thewe the tšhubilego mabêlê a gwe. Ditaola di ile tša mmotša. O na le mogana o ile, ba ile ba go botša gore mabêlê a go šywa ke mohu a ba a diri peu. O ile wa furiwa ke mosadi wa mmīna phuthi. Ga gona le mosadi goba moloi yo a loilego mabêlê a go. Ke mollô-badimu owe o tšhubeletšego mabêlê. Molato ke gore o gašitše ka mothahu wa go šiya ke mohu.

7583 Monna wa ngaka o ile a foka tšhemo ka mphokō wa lehu. Ka moragō ga mo a mo thalošeditše, ke moka molaolwa a khopêla pheko. O ile a goma a tšholla ditaola tša gwe. Bjale a mmotša gore pheko ke goya go foka tšhemo. Ka moragō ga mowe o épêlê thebata badimu teleng ya go tēna ka tšhemong. O ile a mo khopêla gore a yo mo dirêla. Ke moka a ya a dira. A re a ōna ke moka a hwile. Ngwaga o o tago ga o the na peu, o tšame o khopêla. O the ke wa gaša ka mothahu. Ge o budušitše mabêlê, ke go nyaka mokoja.

7584 Moja-lefa o ile a lefa monna wa ngaka ka mokoja wa mabêlê. Ka thelemō tha bobedi, o ile a gaša ka peu e šele. O ile a tswara mabêlê a mantši. A bōna ga boje gore mokhekolo o ile a mo laha. Ke moka a goma a ya a bega monna wa ngaka. O ile a

3660

re ke tše di boje, fela nna ke nyaka mokotja ola ka go go botša. O ile a ntšha mokota a o fa monna wa ngaka. Ke moka molato wa ngaka wa fela. O ile a tšwela pele le go buduša mabêlê. Mafallô a taba.

7585 Lekapa o ile a hwa a šiya mothahu wa mabêlê. Monna wa mosadi yo o ile a hwa pele ga mosadi. O ile a šielâ mosadi lefa la dikhomo. O be a na le ngwana ka o thii wa mothankana. Morwa wa gwe o ile a hwa ka lehu la basadi. Ke gore o ile a bolaya ke madi a basadi. Ke moka mosadi a šala a thôpha dikhomo a ya a tšeya mosadi. O ile go beka mosadi a dula naê dikhwedi di the di kae, ke moka a hwa.

3661

7586 Theja-baledi ke yêna mosadi yowe a go šala a tšeya ke mohu Lekapa. Lefa ka moka la mabêlê le ile la ba la gwe. Thelemong o ile a gaša tšhemo ela ya go šiya ke mohu ka peu ya mothahu. Mabêlê a ile go mela ke moka a napa a fo kokobana. Mafelo a ôna a napa a hubala. Ngwetši o ile a makala ka gobane mmatswala wa gwe o be a buduša mabêlê a mantši mowe tšhemong e we. Ka baka la bosadi a ka a nyaka go tšama a o kwa.

7587 Thelemong tha bobedi, le gona a ka a hwetšana thelo. Bjale a re ba bogadi ba lala ba tšhubella mabêlê a ka. Ka tšatši le lengwe a hwetšana thakadu e epile molete ka gare ga tšhemo. A bôna ga boje gore mekhwa ka moka ya baloi ba ta ba e dira gôdimu ga tšhemo ya gwe. O ile a napa a toga bogadi a ya a dula ga batswadi ba gwe. Ba ile ba mo fa tšhemo. Peu ba mo fa ya bona. Ke moka a bôna a buduša mabêlê. Tšhemo e la ya go šiya Lekapa ya šala ya ba mogola.

3662

7588 Jobola a ya a e lema. Le yêna a ka a hwetšana thelo. Thelemong tha bobedi o ile a gaša merepa. Merepa e ile ya no diya menamele. Ke gore a yaka ya dira merepa, e ile ya no dira medi e metelele. Ke moka le yêna a napa a e ngala. Le gona lehono tha le gona, a e limiwe ke motho. Bjale ke phulo ya dikhor : bjane bja yôna bo no kokobana. Jobala ke ngwana wa mogadikane wa Lekapa. Taba ya fela ka go togela tšhemo. Jobola o ile a tšhaba go tšama a o kwa molato wa tšhemo, ka gobane mabêlê a be a ta ba gona ke moka mong wa yôna a lla ka yêna. A re ke yêna yowe a go ba a bolaya mabêlê a ka. Mafello.

Temana ya 16: Dithapō tša go bupiwa.

- 3662 7589 Mphempe e ya lapiša motho o khōna ke tša gwe. Dithapō tša go bupiwa ka moka ga tšona ke tša moja-lefa. Dithapō tše we ke tše di ilego tša rekiwa ke monna a tša phela. Dithapō tše bjale ka dipitša tša go dirēla mabjala, digō tša go kha bjala, dipitšana le digō tše dingwe.
- 3663 7590 Dithapō tše tša ka gōdimu monna a ka abēla mlapa a gwe. Ke gore a ka rēka pitša ke moka a e fa mosadi wa lapa le legolo. Ka moragō a rēka e ngwe a e fa wa lapa le lenyana. Ke dithapō tša go šiya ke mohu fēla di ile ka malapa. Di no fukiwa fēla tša goma tša boēla ka malapeng a botšona. Tše a go hwa a tšešu a di aba ke tšona tše di wēlago matsogong a moja-lefa.
- 7891 Dithapō tša go apeya mabjala. Bjale ka ge ke ngodile gore monna a ka fa malapa a gwe, mašaledi a tšona a re ke a gwe. Ke ōna a we a tša lebanago moja-lefa. Ka thato ya gwe a ka no goma a-bēla dinto tša mohu papagwe. Gantši o swanetše go dira bjale ka go tšhaba dipelaelō tša malapa a mangwe. O tše ke wa bōna tholwana boreledi teng go yōna go a baba.
- 7892 Dithapō tša dinkhō di ka hwetšwa ka ditela tše pedi. Tša go rekiwa ka maata a monna. Tša go rekiwa ka ditefa tša go lefa bofebi bja mosadi. Tša ditefa di lebane lona lapa le la la mosadi wa tšefebi. Tšona a di tene mowe dithapōng tša maata a monna. Ge yēna monna a tša phela, di laola ke yēna di dutši ka ntong ya mosadi wa tšefebi.
- 7893 Mokete o be a na le basadi ba babedi. Maina a bona ke bo Mokhadi le Mokhatšane. Basadi ba gwe e be ba tše na dinkhō. Bjale ge ba nyaka go dira bjala e be ba thōma ka go tswenyega. Ba tšama ba adima dipitša. Ba bangwe ba ba adima, ba bangwe ba ba kona. Nkadimeng e ya lapiša motho o khōna ke tša gwe. Ke basadi ba botša monna wa bona. Bawe ba ilego ba ba adima ba swanetše hwetšana bjala. Ke tefō ya dipitša tša bona. Ge ba ka tše ba dira bjale ka moswana ba ka tše ke ba ba adima.
- 7894 Mokete a thōma go rēka dinkhō. O ile a bōna ga be ke ditaba tša thubjaneng. Thubjaneng ke moete wa basadi fēla. Bjala bja gona a bona phithō. Bjale bjala bja moete wa gwe e be bo thena

phitho ka baka la dipitša tša go adima. Monna o ile a reka dinkho tše pedi. Nkho e ngwe a e fa mosadi wa nto e kholo. E ngwe a e fa wa nto e nyana. A goma a reka dinkho tše pedi. Tsona a ka a ba botša thelo ka tšona. Digō tše a go ba a dibuduša tšhemong ya gwe o be a di fa dinto tša gwe. Tše di šalago a di beya.

7895 O ile a tswara Mokhatšane a na le Mokoma. O ile a lifiša monna yowe khomo tše pedi le pudi ya go phaya mpōpana. Dikhomo o ile a di rekīša ka moka ga tšona. A re ge nka bolaya mosadi a ka lēmala, ka gobane o ʒa ja a ba a rwala megwapa a ya fa mothabo wa gwe. O ile a tšeya tšhalete a ya a reka dipoto tše pedi tša go apeya bjala.

3666 7896 Mokete a nwa. Ka moragō ga ngwaga ke moka monna a hwa. Dipitša le dipoto gammōgō le digō di ile tša khobakanywa, ka letšatši la bjala bja go ʒoša thetšhila. Monna wa ngaka o ile a di foka. Ke moka mmago moja-lefa a tšeya tše di mo lebanego. Ke gore pitša ela a go fiwa ke mohu. Wa nto e nyana le yēna a tšeya ya gwe. Gwa šala dipitša tše pedi, dipōtō tše pedi tša go apeya bjala gammōgō le digō.

7897 Rangwane wa mohu a gafēla Makadi dipitša, dipōtō gammōgō le digō. A re diḥapō tše mohu a ilego a hwa a šiya a ʒha di aba ka moka ga tšona di matsogong a moja-lefa. Yo a nyakago go di šumiša o swanetše go dikhopēla gona ga moja-lefa. Ke moka ke feditše ka ga mabapi le diḥapō tše. Ge gona le yo a ka bolabolago a ka bolabola. Ke moka a tswalla molomo wa gwe.

3667 7898 Mokhatšane a re dipōtō ke tša ka. Dipōtō ke tša go ka mokhwa mang. Mohu monna wa ka o ile a ntswara ke na le moḥabo waka. O ile a mo lifiša. Bjale a tšeya ditefa a ya a reka dipōtō tše pedi tše. Mmago moja-lefa o ile a re o wa kwala. Ba ile ba mo gafēla dipōtō. Ke moka moja-lefa a feta le tšela tša go lebana yēna. Ke moka taba ya bona ya fēla e ʒa mowe.

S.1: Diḥapō tša di bētwa ke tša moja-lefa.

7899 Diḥapō tše bjale ka dibētwa ka moka ga tšona ke tša moja-lefa. Mehuta ya dibētwa: Khamelō, mogopo, molamo le meropa le tše dingwe tše bjale ka mathatana. Ge e le moja-lefa wa ka mošata le

kōmana. Dithapō tšewe ka moka ga tšona ke tša moja-lefa. Di diyo rimana fēla ge mong wa tšona a hwile. Ke gore a ba di šumiši bjale ka dithapō tše dingwe. Ba ta di šumiša ka moragō ga mo ba tušitše thetšhila.

7900 Di boetšwa ka ntwaneng ya tšona. Ka tšatši lewe monna wa ngaka a fokago dithapō tša mohu, ba di ntšha ka ntwaneng ya tšona. Ke moka tša fukiwa. Ka moragō ga mo di fukilwē ke moka ba di boetša ka ntwaneng ya tšona. Di laola ke moja-lefa. Modiro ōna ba ta no di šumiša ka mokhwa ola ba go ba ba di šumiša ka ōna.

7901 Modirō ya dibētwa. Modirō wa khamēlō ke go gamēla mafsi ka gare ga ōna. Modirō wa mogopo ke go jēla nama ka gare ga ōna. Ge ba thaba pudi goba nku madi a tšona ba ageletša ka ōna. Molamo o mogolo wa mote, ke wa go tsoga ka ōna bošego, ge dikhomo di tšwele goba go no mōnamōna le mote. Monna wa mote o mogolo a robale. Meropa ke ya go bina dikoša le mathatana. Ba tiya tšona gore mmini a khōnē go bina. Kōmana e teiwa ge bana ba boga kōmana le ge peu e tšwa le molomō wa ngwaga o moswa. Ge mong wa tšona a hwile di a rimama. Ba ta di šumiša ka moragō ga mo di fukiwilē.

7902 Ge motho a e pakēla thelo tha go the mo lebane. Gantši ba molwantšha. Ge ka lapeng la bo moja-lefa e thale ba nnyana, moemedi a the gona, ba šitwa go mo lwantšha. Ba no homola, ba letēla ge moja-lefa a gola. Ge a gudilē ba ta mmotša. Ke yēna yowe a swanetšego go mo lwantšha. Theema the re o the ke wa fula touma ka bolelle. Ke gore touma a še yago, ke ya yo mokopana goba yo mo'nyana.

7903 (a) Lehung la Maphikulugē, ka moka dithapō tša go bētiwa di ile tša ba matsogong, ga Teka ka gobane ke yēna moja-lefa. O be a na le dinto tše tharo. Ga gwa ka gwa ba le motho yowe a belaēlago, ka gobane dilo tša khoro ke dilo tša moja-lefa. Dithapō di ile tša no šumišwa ka mokhwa ola tša go ba di šumišwa pele. Mona lehung la Maphikuluge (a) ga gwaka gwa ba le phōšō.

7904 (b) Teka o ile a hwa ngwana wa gwe e tha le yo monnyana. Ba ile ba lla thello go fithēla ge ba toša thetšhila. Dithapō ka moka tša go bētiwa ba ile ba di ntšhetša khakala. Ke moka monna wa ngaka a di foka. Maiše ke ngwana wa nto e 'nyana. O ile a tšeya

molamo le lerumu. Dilo tšewe ka moka ke tša mote. Ga gwaka gwa ba le motho yo a mo lwantšhago. Fêla ba ile ba mmotša gore o di iša kae. A re ke dithapô tša go šiya mohu papa. Gapê a tša go lebana, ntô ya tšona ke e. A ka a o kwa mowe ba mmotšago. Ba ile ba mohomolêla. A ya a di beya ka ntong ya gwe.

7905 Thelo mo the go lebana the a raga. Ba khoro ba mo amoga dithapô ba di boetša ka ntong ya bo tšona. Monna a rêla molamo leima la Maphikulugê. Le lerumu le lona leina la Maphikulugê. Maiša o goragora le molamo bošego le mothegare. Ka tšatši le lengwe a thaba moratho wa Teka ka lerumu. Molato o ile wa ya khorong. Ba hwetšana gore o tšhuba ke dilo tše di tha mo lebanago. Ke ge ba mo lifiša molato wa madi ka khomo le pudi. Ba napa ba mo amoga dithapô tša boêla ka ntong ya tšona. Mafellô a taba.

Temana ya 17: Dithapô tša mašemo le dirapa.

7906 Dithapô ka moka tša mašemo le dirapa ke tša moja-lefa. Ka moragô ga mo papagwe a hwile, ba swanetše go gôga lešaša la makhalo gôdimu ga tšhemo le go dikuluga nayô. Ka goriale mowe ba thoboša tšhemo gore mong mong wa yôna a tha phele. Gammôgô le dirapa tše a di šilego ba di thoboša. Le ge a ile a šiya tšhemo ya mogola. Ke moka le mašemo awe a mo-gola ke a moja-lefa

7907 Ntona goba khoši a ba swanela go a tšeya. Ke moja-lefa yowe a swanetšego go šala a lema. Ke yêna yowe a nago le maata a go f. bongwanabô dirapa, ge a bôna yo mongwe a thaêla therapa. Ntona ge e ka bôna gore tšhemo e ngwe ke mogola, a e tšeya. Moja-lefa o na le maata a go iša taba khorong. Ba mošata ba taya ba sola ntona.

7908 Ntona ya 'moto owe e na le maata a go laola mašemo awe beng ba ôna ba khudugilego. Le yêna mokhudugi o swanetše go bega yôna ntona ya mmoto owe. O ya go dula kae. Ke moka o ta mmotša. Bjale dirapa le mašemo ke nyaka gore o ntšhupa. Ge nke gona le tšewe a ilego a fa baleloko, le tšona o ta mo šupa gore ke file mokete e. A we a tha fiwago motho ke a. Ona ke a gafêla lena beng ba lešako. Ke gona nto e ka khônago go šala e fa bawe ba dumalago mašemo goba ba fandi.

- 3672 7910 Ba bangwe ba thoboša mašemo a mohu ka mokhwa o. Ba tšeya mohuta o mongwe le o mongwe wa dipeu tšewe di bjadiwago. Ke moka ba tšeya lebeya, ba ya ba gotša mollō tšhemong. Ba gadika dipeu tše la ba tšwago natšo. Ge ba bōna gore di budulē, ke moka ba di gaša mowe tšhemong ya go šywa. Ke gona ba a-la-fetše tšhemo. Ge ba tha ka ba dira bjale mabēlē a m'ele.
- 3673 7911 Monna yo Phašuku o ile a hwa a šiya temō e kholo. Mokhwa wa khale wa go dira mašemo. Ge monna a ka hwetšana molala a thōma go thetha tšhemo. Ke moka molala owe ka moka ga ōna o buša ke mong mo-thomi wa go thetha. Yo mongwe le yo mongwe mo a nyaka go thetha ya gwe tšhemo, o swanetše go khopēla ga mothomi. Ke yēna yowe a ta go mo šupa gore a thethe a e ya nga ya gore. O ile a thetha temo e kholo. Basadi ba gwe o ile a ba ngathēla a bona mašemo mowe a thethilego. Basadi ba gwe ba ile ba hwa pele ga monna wa bona. Ka moragō gwa hwa monna.
- 7912 O ile a šiya barwa ba babedi. Khomo ya mafsi a e tswale. Moja-lefa e be e le Khapana. Ke ngwana wa nto e kholo. Malakare ke wa nto e nyana. O ile a šiya a ba tšeišitše basadi. Mediro ya bona e be ba o kwana le godiša dikhomo. Mosadi wa moja-lefa a lema tšhemo ya go šiya ke mmago Khapana. Wa Malakare le yēna a lema ya go šiya ke mmatswala wa gwe. Bjale mašemo a go šiya ke papago bona, a the ke a limiwa.
- 3674 7913 Barwa ba we babedi ba ile ba latēla batswadi ba bona. Ke gore ba ile ba hwa. Khapana o ile a šiya ngwana wa mothankana. Ba ile ba mo rēla leina la papago bona. Mašemo a we a go šiya ke Phašuku, ntona e ile ya a fa bathoki ba mašemo, ka gobane a ile a ba a m'ela matšane a magolo a tha limiwi ke motho. Basadi ba barwa ba mohu a ba ka ba bolabola.
- 7914 Phašuku wa bobedi a tšeya mosadi. Mmagwe o ile a mo šupa mašemo awe a go šiya ke makholo wa gwe. Bjale ke bo mang bawe ba lemago. Ba re ba file ke Mašumu. Moja-lefa a ya ga Mašumu. Thobēla morena, ke tile mo ka baka la mašemo ala a go šiya ke makholo. Ke gudilē ke nyaka go a lema nna mong. O wa kwala.
- 3675 Bjale bōna o tile le-baka le fitile, gona bjale ke thelemo. Batho bawe ba lemago ba ta butšywa gore ngwaga o o tago ba the ke ba lema.

3675

Ke a di kwa morena bjale nna ngwaga o ke ta jang. Wena thepela o bona gore o ka dira bjang kowa tšhemong ya mmago.

7915 Phašuku a bula khoro, ke moka a boela gae. O ile a bitša banna ba gabō. Ba ile ba khobakana. O ile a ba thalošetša ka mokhwa owe a ilego a ya ga ntona ka ona le ka mokhwa owe a mo fetotšego ka ona. Bare o wa kwala. Batho ba swanetše go butšiša. Le bona ba ta khona go nyakela mašemo a bona marega. Re be re ta ba le maata mola a be a gana ka ona.

7916 Phašuku o ile a boela ke mašemo a bo ka moka ga ona. Ba ile go fetša go buna, ke moka a goma a boela ga ntona. O butšiša gore balimi ba mašemo ba butšitšwe. O ile a mmošša gore ba butšitšwe. Wena o ka feta le mašemo a go. Ke moka Phašuku a lema mašemo a go šiya ke makholo wa gwe. Mafello a taba.

3676

7917 Letšeke o ile a khuduga a ya a dula ga Letswalo (Nareng.) Dirapana tša gwe gammōgō le tša basadi, o ile a di fa ba mašakha Mašemo o ile a šitwa go fana ka ona, ka gobane o swanetše go a gafela ba mošata. Ke bona bawe ba swanetšego go šala ba a laola. O ile a laela ntona. Ke moka ntona Mašumu a ya nae ga Mothabē. Ke kwa monna yo o re o wa khuduga mo nageng e. Molato keng. O wa di kwa morena o re molato keng. A re aowa thobela molato a o gona. Go lukile. Thepela nae a yo go šupa masemo a a go ba a lema. Ke moka Mašumu a goma nae. O ile a mo šupa mašemo a gwe. Ke moka a loka thoto ya gwe a toga. Mašemo a šala a le ka diateng tša Mašumu. Mafello a taba.

Temana ya 18: Dithokola le mahumō.

7918 Bana ba khoši re loba ka moka, yowe e ta ba go moja-lefa a tibji. Dithokola tša monna yo mogolo, ka moka ga tšona ke tša moja-lefa. Dithokola ke dilo tšewe di tha abiwigo. Tšona di a khobakanywa ke moka ba di tema ba ya ba di beya ka nto ya bo moja-lefa. Lehumō lona le swanetše go abelwa dinto tša mohu. Dithokola tše bjale ka magagane marumō le tše dingwe ke tšona tšewe di swanetšego go beiwa, ka moka ga tšona ke thoto ya moja-lefa.

7919 (a) Makadikwa o be a na le khoro e kholo kudu. Mong basadi ba gwe e be e le basadi ba banē. Maina a basadi ba gwe a ta ngodiwa ka go latelana ka go bikiwa ga bona. Manyapa, Mmaredi, Kopiane le Molewane. Baratho ba gwe le bona e be ba agile nae mote

ka o thii. O be a na le baratho ba bararo. Le bona e be ba e na le tša bona dinto. Ge a bolabola gore ga go pōō pedi moteng, o hwetšane gore o bolabola nnete.

3678

7920 Thuri e be e lla le mothegare. Baloi ba ile ba dira mokhwa gōdimu ga Manvapa. Monna o ile a re ga gona taba, ke diboba di loma pōō. Mosadi wa gwe wa nto e kholo, o ile a ima. Go ile tšatši le a bēlēgago, a bēlēga motho fēla a na le mothela. Baduledi ba ile ba mmege bothola bjowe. Bjale a re go bona le bōna gore le ka dira bjang. Bare go swanetše go ba mafella ntong. O ile a gana mantšu a baduledi. Ba ile ba ripa ngwana mothela. Leina la ngwana a rēla ke papagwe. A re ngwana yowe waka ke Tshetha ya mahwelere.

7921 Makadikwa o ile a rēka bongaka. O ile a bōna gore ba mogolēla moteng, ka baka la go dira ngwana wa gwe mothela. Bongaka o ile a bo ruta ke Rakhobadi. O ile a fiwa lerumu ke monna wa ngaka. O ile a mmotša gore o ta thepela ka lona gare ga bošego moteng wago. A goma a mo fa thelepē tha magagane. O ile a ba ngaka.

3679

7922 Lehu la Makadikwa. Lehu a le thaole, ngaka le khoši ba hwa. O ile a hwa ka lehu la bolwetši-lwetši. Ba ile ba lla thello tha mohu go fithēla letšatši la tošo ya thetshila. Di~~thapō~~ tša gwe ka moka ga tšona di ile tša fukiwa ke monna wa ngaka. Dithokola gammōgō le marumu le dilēpē tša bo magagane le lerumu le la a go fiwa ke monna wa ngaka ba ile ba di tēma, ba ya ba di beya ka ntong ya bo moja-lefa. Di ta gafēlwa moja-lefa ka letšatši la thobošo.

7923 Letšatši la thobošo. Ba ile ba šupa Legohu goba moja-lefa. Go ile gwa ba mpherefere ka lona letšatši la tšhupō ya moja-lefa. Mpherefere o ile wa bakiwa ke gore Legohu mmagwe o ile a tšwa a mo peputše mo a e ta bogadi. Bjale ba bangwe bare nkabe go šupiwe Tshetha ka gobane ke ōna madi a mohu. Goriale mowe ke gore dithokola ka moka di swanetše go fiwa moratho.

7924 Ba ile ba šupa Legohu go ba moja-lefa. Ba ile ba kata bagani ka lentšu le. Aa ngwana o anang. Gwa goma gwa re e le bona bare ngwana o wana dikhomo. Bjale le lwantšha taba ka mokhwa mang. Madi ke peu kae le kae e ya gašywa. Mola yēna mong mohu

3680

a re go bōna gore mosadi o thintše a napē a mothale. Bjale ke ngwana wa gwe yo mogolo ka baka la dikhomo. Ba ile bare le a kwala. Ke moka ba napa ba šupa Legohu go ba moja-lefa.

Dithokola ka moka le marumu gammōgō le bo magagane ba ile ba di gafēla moja-lefa. Ke moka taba ya bona ya fēla e ta mowe.

7925 (b) Tshetha a hwetšana bongaka bja go fiwa ke mohu papagwe. Ka moragō ga dilemō di the dikae, ke moka a babja. Ge ba mo fa dithare e ke ba napa ba godiša bolwetši. Ge o hwetšana a dutši mothegare, o ka ba ware ba mo aketša a babji. Bolwetši bo gola bošego. Ba ile ba ba ba thōmana maboloi.

7926 Legohu o be a tšama a laola, ditaola di mmotša gore mohu o wa belaēla mabapi le dithokola, lerumu le magagane. Le swanetše go mo fa tšona le ta bōna a fōla. Bjale moja-lefa a nyaka go dira ka mokhwa owe. Go ile gwa tšwa banna ba babedi gammōgō le moja-lefa. Ditaola di ile tša ba botša bjale ka ge di dula di botša

3681

moja-lefa. Ke moka ba goma ba boya gae. Makhukhu o ile a thalošetša ba leloko ka mokhwa owe monna wa ngaka a ilego a ba botša ka gona.

7927 Moja-lefa a ka a nyaka go kwišiša. Tshetha o tene ke bolwetši bja malōpō. Bošego ba o kwa a e pella, a re magagane thelēpē tha bo papē. Ba dira gore moja-lefa a mo fē magagane gammōgō le lerumu lela a go fiwa ke ngaka. Moja-lefa o ile a pheja molala. Ba ile ba mmotšwa gore dithokola a diyo e pakēla, o file ke mohu, ka baka lewe ke tswanēlō ya gore o mo fē. Lentšu la badimu a ba nyatše.

7928 Tshetha a še moja-lefa. Ba ile go bōna gore o wa gana ba mmitšetša malome wa gwe. Porogetša ke yēna malome wa bona. O ile a ta. Ke moka ba mo laudišetša ka bolwetši bja motogolo wa gwe. Le ka mokhwa owe monna wa ngaka a ilego a ba botša ka gona. Le ka mokhwa owe moja-lefa a ganago le dithokola. Malome a gwe a re ke molaō wa gore a fiwē dithokola. A še gore ke moja-lefa.

3682

Boja-lefa ke bjago. E fa ngwaneno thewe badimu ba mo filego motogolo. O ile a mo fa. Ke moka ba alafa molwetši a fōla. Ke moka a napa a ba ngaka ya molapō. O be a šumiša tšona dithokola tšela a go fiwa ke badimu. Mafello a taba.

7929 (a) Sokane e be e le monna wa khoro e kholo. O be a na le basadi ba ba thaano. Maina a bona a ta ngwadiwa ka go latelana ka go bikiwa ga bona. Malephaka ke ngwana wa malome wa gwe. Ba bararo ba e no ba batho fela. Mororobetši, Matšhwene le Mokhadi. O ile a boela ga malome wa gwe a ya a tšeya Malephaka wa bobedi. Malephaka wa bobedi, o ya ga rakhadi wa gwe ga Malephaka wa pele.

3683

7930 Mampenyane o ile a tšeya ngwana Lewele. Mampenyane ke ngwana wa Malephaka wa pele. Ke yena yowe a go ba a tswanetše go tšeya Malephaka wa bobedi. Le bjale e be e le mosadi wa gwe, gwa thinya papagwe a tena ka ntong. Ke moka morwa wa gwe a sitwa go tena ka ntong ya mosadi ka gobane ke mosadi wa papagwe. Bana ba Malephaka wa bobedi. Mokhoko, Mothophi le Fanyafanya.

7931 A di ile goya ka meboto ke tša šaka ka lethi. Baratho ba Sokane ba ile ba dula go ya bona meboto. Ba be ba tšhaba gore motše o mogolo o na le ditopō. Ge ba e tšwa ka gare ba motše a ba ka ba tšwa ka ditopō. Ge go lumiwa ngwaga o moswa ka moka ga bona gammōgō le bana ba bona, e be ba e ya ba loma ka molomō o o tšwago ga Sokane. Molomō o be o dira ke Malephaka wa pele ka gobane ke yena mosadi wa nto e kholo. A gwaka gwa ba le mosadi yowe a tšwago a thintše, ka moka ga bona ba ile ba hwetšana bana ba le bogadi bja bona.

7932 Sokane e be e le monna wa ngaka. Motho o swanetše go thōkōmela gore monna o ruta ngwana yowe a o kwanago naš. Ke ngwana yowe a e peyago ka fathe ga papagwe. Mampenyane a ka a ba le motatale gōdimu ga papagwe. Mo a mo roma o be a phakiša. Le lehufa a ka a ba nalo la gore papa o nkamugile mosadi.

3684

Mothophi le yena o ile a kwa melaš ya papagwe. Moeng wa mokhalabje o be a nyaka Mokhoko kudu, bjale o ile a thapatša papagwe ka baka le mereba le swele. Ke moka mōya wa gwe wa toga gōdimu ga gwe. O ile a botša barwa ba gwe ge ba dutši khorong. A re le a kwa bana baka, ngwana wa mereba le swele o ja mereba le swele.

7933 Lehu la Sokane, O ile a hwa a tha bolabole. Ke gore o ile go thabēga ke moka ka letšatši la bobedi molomo wa thoka. Dithokola tše dikholo ka moka ga tšona o ile a di šupa Mampenyane,

Mothophi le yena mola a fêla a mo roma o be a mo ruta bongaka. Motho mo a tha phela a retiwî, o retiwa mo a hwilê. Ba ile ba boloka mohu ka khomo.

3685 7934 Letšatši la bjala bja go toša thetshila. Monna wa ngaka o ile a dira modirô wa gwe. Ka moragô ga modirô owe wa go thakola bathologadi dithamô, ba re diphîyo tša tou a di phathagane. Ke gore modirô wa go foka dilo tša go šiya ke mohu di ta boniwa ka moswana. Ba ile ba šupa monna wa ngaka bjala bja gwe. Ke moka ngaka ya bulêla bjala. Bjala bjo bja go toša thetshila ke bja ngaka. Batho ba thale thellong. Bjala a bja tswanêla go tefa. Ge ba ka o kwa gore bo a tefa ba tshela m'eti, ka gobane batho ba ka tagiwa ba lebala gore ba thellong tha mohu. Le dipolabolo tša bona di ka kwiwa ke batho ba šele.

7935 Go fukiwa ga dithapô le mothahu. Ka moswana bja re gotha ke moka ba goma ba ya ba gathana ko wa moteng wa taweng. Monna wa ngaka le yêna o ile a ba gona. Ke moka ba ntšha dithapô ka moka, ba di beya lapeng la Malephaka wa pele, Ba ile ba lebella monna wa ngaka mo a di foka. Ka moragô ga mo a feditše go di foka, ke moka a ya a foka dišego tša mohu gammôgô le mašaka a dikhomo le dipudi. Ke moka ngaka e feditse modiro wa yôna,

3686 7936 Kabagano ya dithapô. Ba ile ba thaola dithokola ba di beela go šele. Dithapô tša go šala ba ile ba abêla bana ba mohu. Mašaledi ba abêla leloko la bo mohu. Monna wa ngaka ba mofa pele. Le baratho ba mohu ba ile ba hwetšana tša bona. Mehutana hutana ya dithare, manakana a ditšhidi, dikhotwana le mekhabjana ba ile ba di beya. Ngwana yo mongwe le yo mongwe wa mohu o swanetše go tšeya thewe a the tebago.

7937 Motho o swanetše go tšeya thewe a the tebago modirô wa thôna. Ge o tšeya a ba na taba nago. Bona ba teba gore o teba modiro wa thôna. Go teba modiro ya dithokola tša dithare ke ge yêna mong mohu a ile a go šupa. Mampenyane o ile a tšeya mekhabô e'medi le legoro la khomo. Mothophi a tšeya mekhabô le manakana a mabedi. Mokhoko a tšeya manaka a mabedi le thebêlê. Mokhoko o khatliša mathô a batho, a tebe thello ka dilo tšela a di tšerego.

3687

7938 Dithokola tša bošela ka ntong ya tšona. Ka moragô ga mo bana ba mohu ba khethile tšewe ba di tšebago, ke moka ba goma ba khobakanya dithare ba di boetša ka mokoteng wa tšona. Ke moka ba ya ba di beya ka ntong gammôgô le ditaola. Di letetše letšatši la thobošo. Ke moka modirô wa kabagano ya dithapô o fedile. Ke moka bantsa bjala ba nwa. Ka morago ga mowe ba palakana.

7939 Letšatši la thobošo. Ba ile ba tibišana ka moka ga bona. Ka moka ba bo leloko la mohu ba swanetše go ba gona. Ga go thibelwe motho mang le mang yowe a ratago go ya o swanetše go ya go bona. Maṭho ke diala a tšee ṭha motho. Morerong wa bona ba ile ba tšeya lebaka le letelele. Ge ba tšo boya ke moka ba šupa Mampenyane go ba yēna moja-lefa. Ka moka ga bona ba ile ba leboga. Ke moka ba tēna modirong wa go beula bathologadi. Ka moragô ga modiro owe ba tēna dipitšeng tša mabjala.

3688

7940 Ba tsoga ba thoboša bana ba mohu ka khomo. Ka moswana bja re goṭha ba goma ba khobakana. Ba ile ba thōma ka go aba moṭhahu wa mohu. O ile a šiya lesome la dikhomo di nago le dikhomo tše phethago menwana mmedi. Dipudi masome a mabedi le dipudi tše ntabe. Dipokolo a di badiwi ka gobane ke tša moja-lefa. Ke tswanêlô ya gore le tšona di tšiwê. Ba hwetšana gore dipôkôlô ka moka dithano. Bjale ntô e ngwe le e ngwe e ile ya fiwa dikhomo tše tharo le dipudi tše thaano. Go ile gwa šala dikhomo tše tharo le pudi. Ke moka ba thoboša bana ba mohu ka khomo. Gwa šala dikhomo tše pedi le pudi.

7941 Mašaledi a gafêlwa moja-lefa. Ka moragô ga kabaganyo ya moṭhahu wa tša methala, ba tēna moṭhahung wa mabêlê. O ile a šiya dišego tše pedi. Thešego the thengwe the ile ṭha šoma go apeela baemedi le mabjala. Moṭhologadi yo mongwe le yo mongwe o ile a fiwa mokotana. Baredi ba mohu ba ba lego magadi a bona, therotwana. Khadi le yōna ya hwetšana le ṭhelo. Dikhomo tše pedi le pudi gammôgô le mašaledi a mabêlê ba a gafêla moja-lefa.

7942 Dithokola ba ile ba di gafela moja-lefa. O ile a gafelwa ka moragô ga mediro ka moka e fedile. Mašemo gammôgô le dirapa tša go šiya ke mohu papagwe ba ile ba mo šupa. Dithare tše we ba go ba ba tša tebe mediro ya tšona, ba ile ba di tšhubella ka mollô. Mafello a taba.

7943 (b) Mampenyane o be a na le basadi ba bané. Gapé mohu papagwe o ile a dula le Malephaka. Ke moka a ya a tšeya mosadi wa go mo ntšha thakeng khorong ya ga Lewele. Leina la mosadi bare ke Thewêlé. Malephaka wa pele o be a no ba le ngwana ka o thii wa mothankana. Mosadi wa go latela Thewêlé ke Mokhurane, ka moragô Mangwedi. Mosadi wa mokokotelo ke Matapa. Ka moka ga bona e no ba batho fêla. O be a šoma bjale ka mohu papagwe.

7944 Mampenyane o ile a bolaya ke mosadi wa gwe. Go ile gwa hwa ngwana wa gwe wa njo e kholo. Ngwana yowe o be a mo rata ku Monna o ile a dira gore a tšwe le ba moje wa gwe. Ba ile ba a tšwa. Ditaola di ile tša tiya mosadi wa njo ya mokokotelo. Monna o ile a thakana thôgô ka gobe o be a gogetše ko ntong e nyana. A re go mosadi, basadi ba moje ba nyaka go go bolaya, ka baka lewe ke nyaka go go tšhabiša. O ile a mo fetola ka gore lehu a ba tšhabe, ka gobane le ngwana yola a hwilego le yêna o be a nyaka go phela. Thepela o dula ga geno. Mosadi a re ke a di kwa wena ka noši o swanetše go nkiša.

3690

7945 Mampenyane a lala a e lwa le tšhwene bošego. O ile go bolabola le mosadi, ke moka a re go lukile ke ta tsoga ke go iša ka moswa. Khanthe mosadi peelo ya gwe e thenyegile. Ke ge a fetoga tšhwene a yo lala a e lwa le monna. Ka moswana a tsoga a le molwetši. Go iša mosadi ga gabô ga éma ka baka la gore monna o wa babja. Ka morago go matšatši a mabedi ke moka a hwa.

7946 Ba ile ba boloka mohu ka khomo. Ba lla thello tša fêla. Pele ga lehu la gwe o ile a botša ba leloko ka moka gore Losana o ta tswerêla Sokane dithokola. O ta re mo a gudile a mo fê. Ka letšatši la go tošiwa ga thetšhila, dithokola ka moka di ile go fukiwa tša goma tša boetšwa ka ntong ya tšona.

3691

7947 Letšatši la tšhupô ya moja-lefa. Bjale ka ge go ngwadilwe gore ka letšatši la tšhupô ya mohu Mampenyane ba ile ba dišga

kudu thopeng ya bona. The we tha go ba diegiša a tha ka tha teba ke motho. Lehono thopa ya bona e ile ya ba šita. Barwa ba Malephaka wa bobedi ba gana gore mofwa Mampenyane a swanēla go ba moja-lefa ka baka la gore mmagwe e fo ba motho fēla. Moja-lefa go swanetše go ba ngwana wa Malephaka wa bobedi, ka gobane o tilo apeela rakhadi wa gwe. Ba ile ba ba bitša banna ba go tiya gore ba yo ba thuša.

3692 7948 Tswala banneng a e farelwe. Bjale banno mo ba fithile ba ba thalosētša ka mokhwa owe ba fapanago ka ōna. Bjale banna ba re re a di kwa. Ke mathōmō le mafellō go rena go kwa taba ya mohuta o. Monna a ke a tswala moja-lefa ga bedi. O tswala moja-lefa, ke moka moja-lefa a tswala moja-lefa. Le moka rena re teba go le bjale. Modiro o we o ilego wa dira ke makholo wa lena, phōšō e ile ya ba naē. Le ga na lehono go tha lukile, moja-lefa yowe le ta mo šupago, le ta mo šupa le mowe a swanetšego go tšeya mosadi. Barwa ba Malephaka wa bobedi ba ile ba katiwa. Bare a go ke go katiwa matapa, re di kwile.

7949 Ba ile ba šupa Sokane go ba moja-lefa. Ka moragō ga mo ba katile barwa ba Malephaka wa bobedi, ba goma ba boēla kowa khobakanong ya batho. Ke moka ba šupa khoba moja-lefa gammōgō le moledi wa gwe. Batho ka moka ba ile ba re thobēla. Ba thaloša le ka mokhwa owe mohu a ilego a laēla ka mabapi le dithokola. Losana o swanetše go ta fa ngwana mo a gudilē. Gwa fēla go e ta mowe.

3693 7950 Losana o gafēla ngwana dithokola tša gwe. Ka moragō ga mo a bōna gore ngwana o gudilē, a goma a ba bitša. Ba ile ba khobakana. Ke moka a re le bitša ke nna, ke re tang le boneng mo ke e fa ngwana dithokola tša go šiya ke mohu papagwe. Bare o wa kwala. A re ke nna ngwana monyane, a ke llele bogoši ke 'lēla go tuma. Ga e le bogoši ke bja malapa a magolo. Dilo tša go šiya papago ke tše. Moja-lefa o ile a di amogēla, a ya a di beya ka ntong ya gwe. Ke moka gwa fēla.

7951 Mokhoko a thōma go gafa. Ba diyo tswara ba tēma. Molato keng. Ga go motho yo a tebago. Ba ile ba tšama ba laola. Ditaola tša ba botša gore o tšere dithokola tša go šiya mohu papagwe. Dithokola tšewe o filo di tšeya, a tebe modirō wa tšona.

Bjale mong wa tšona o wa di belaëla. Le swanetše go di tšeya le di fê moja-lefa. Le ta bôna a fodilê.

7952 Dithokola di a mo tšhuba. Ka nnete di a mo tšhuba ka gobane a nyake go bôna n̄to e we a beilego dithokola. Ge a e bôna o thôma gore batho ba bantši šeba, ba nyaka go mpolaya. Ba diyo moswara ka maat̄a ka lona lebaka lewe. Ba ile ba tšeya dithokola ba di fa Sokane. Ka moragô ga mowe ba bôna bogafi bo fedilê. Ke moka ke mafellô a taba.

3694

7953 Dithokola tše e khethegilego a še tša motho, ke tša leloko la mohu. Fêla ka moka ga tšona ke tša moja-lefa. Go ba bo leloko la moja-lefa, ba ka di hwetšana, ka bakeng la môya wa mohu. Ge môya wa mohu o nyaka go fa ngwana goba yo mongwe wa bo leloko, o wa dira gore a di hwetšane. Motho yowe o wa babja. Bjale ge ba tšama ba laolêla molwetši, ke moka ditaola di ba botša the thabi. Ka tšona, ba ta o kwa dipelašlô tša mohu. Ke moka ba ya ba dira ka mokhwa o we dithako di bolabotšego ka ôna. Ba ta bôna molwetši a fôla.

7954 Selai o be a na le basadi ba bane. Maina a bo: Mathoke, Mangwedi, Malehu le Mphekama. Basadi bawe ba ngwadilwê ka go latelana ka go bikiwa ga bona. Mathoke ke ngwana wa malome wa gwe. Bana ba gwe, Mosupulugô le dikhaitšedi tša gwe. Leina la khaitšedi ya gwe yo mogolo Molewane. Mangwedi bana ba gwe. Mohebisa, Modiše le Matsopha. Malehu bana ba gwe. Itopa, Makhine, Lekwapa le Morapê. Mphekama bana ba gwe.

3695

Matšobane goba Nkiti le Moroka.

7955 Mathoke o ile a hwa pele ga monna wa gwe. Moredi wa gwe Molewane ke ge a šetše a le bogadi bja gwe. Mokhatšo o be a the šu a bikiwa. O ile a šala a apeela khaitšedi ya gwe Mosupulugô. Molewane o ile a fiwa mekōta e mmedi ya mabêlê a mothahu wa mohu mmagwe. O fiwa ke papagwe. A re le wena o ta llêla gona ngwanaka. Mothahu o montši o šalla baratho ba go. Mokhatšo o ta apeela Mosupulugô. Dibjana tša mohu a di iša go batswadi ba mohu ka khomo, go ba thoboša gore ngwana wa bona o hwile. Ke moka gwa fêla.

7956 Mosupulugô a tšeišwa mosadi ke papagwe. O ile a mo tšeiša ka dikhomo tša matšo a Mokhatšo. O ile a tentša khomo ka e thii ya matšo a Molewane. O dirêla gore e golêlê dikhomo tša matšo a

3696

Mokhatšo, ka gobane Molewane ke mogolo wa Mokhatšo. Mosadi wa Mosupulugô, o ile a fetša thelemô ka the thii, thelemong the bobedi a hwa. O ile a hwa a gôthôla. Legothola o ile a tšwa nalo ga gabô.

7957 Lehu le a thadiwa. Mosadi yowe Nkonyane e be le le motswala wa Mosupulugo. Ka moragô ga lehu la gwe, Selai a re go ba ga makholo wa gwe, re swanetše go tšama re o kwa lehu la ngwana wa lena. Go be go šetše makholo wa mosadi, makholo wa monna o hwile pele ga moredi wa gwe Nkonyane. Bjale o ile a gogêla dinaô morago. Mokhonyana o ile a o kwa gore mohu o bolaile ke mmagwe ka phafana ya bjala. Phafana e we ke yôna ya go bolaya papago Nkonyane. Monna o ile a kha a nwa. Bjale moredie a hwetšana e leteka, le yêna a kha a nwa. Lehu la gwe le ile la thaga ka mokhwa o we. Thelai o ile a gapa dikhomo tša gwe.

3697

7958 Mosupulugô o ile a fapana le dikhomo. Theema the re lehu a le thadiwi. The the gore lehu le a thadiwa ke the yêna Thelai. Ka morago ga thello the mohu Mosupulugo, papagwe a the dutši a gopola go tšeya mosadi wa go tšilo tsoša lapa, ke moka a thabega. Mafello a bolwetši bja gwe ya ba lehu. O ile a hwa a le ka ntong ya Mphekama. Ba mo ntšha ka mo we ntong e we, ba ya ba mmoya ka ntong ya Mangwedi. O ile a ntšhiwa a le ka ntong ya mosadi wa bobedi ba mo iša mabiteng.

7959 Nyakišišo ya nto e kholo. Ka moragô ga mo ba ndilê thello the mohu, ka tšatši la thobošo ba thôma go nyakišiša nto e kholo. Ba nyakišiša nto ya go latšla nto e kholo, ka gobane e kholo e hwile go šetše dikhomo di eme ka lešaka. Mangwedi ke motho fêla. O nyadiwile ka dikhomo tša matšo a khaitšedi ya mohu. Malehu ke motho fêla. O nyadiwile ka dikhomo tša maata a monna. Mphekama ke motswala-tswalane wa mohu. O nyadiwile ka dikhomo tša Molewane. Ke gore dikhomo tša go tšeya Molewane di ile tša tšeya yêna.

3698

7960 Ba ile ba šupa Mohebisa go ba moja-lefa. Pele ga go mo šupa ba ile ba thôma ba ganetšana. Ba bangwe bare nto ya go latšla e la go swanetše go ba ya Mphekama ka gobane o nyetšwe ka dikhomo tša go tšwa moredi wa nto e kholo. Taba ya bobedi ke

motswla-tswalene wa gwe. B' bongwe ba-êma le rangwane wa mohu, ba re n^{to} ya go latêla n^{to} e kholo ke ya Mangwedi. O tšerwe ka dikhomo tša go tšwa khaitšedi ya mohu. Ba la ba go êma le n^{to} ya mafello, ba re go lukile. Ke ge ba šupa morwa wa Mangwedi go ba moja-lefa. Ke moka go fedilê thello tha mohu tha phumulwa ke moja-lefa.

7961 Dithokola ka moka tša beiwa ka n^{to}ng ya moja-lefa. Fêla Molewane o ile a re dilo tše we ka moka, di swanetše go fo beiwa ka ntwaneng ya go šiya ke mohu, ka gobane a di na mong wa tšona. A gwa ka gwa ba le yo we a šalago lentšu la gwe moragô. Le yêna o napile a homola.

3699

7962 Mokebisa o ile a babja. Ka moragô ga mo ba mo šupile go ba moja-lefa, ke moka ba palakana. O ile a dula thelemô ka the thii. Ka thelemô tha bobedi ke moka a thôma go babja. Ge ba tšama ba o kwa bolwetši bja gwe, ditaola tša ba botša gore ngwana o tšhuba ke dithokola tša mohu. A tša mo lebane. Ge ba di butšiša gore di lebane mang. Tša ba šupa lapa la phékama.

7963 Ba ile ba dula toba ya ditaola gôdimu ka maragô. Ba be ba tha nyake go toša dithokola. Bjale gwa thôma go hwa diruiwa. Letšatši ka le thii go hwa tše pedi. Ka moswana le gona bjale. Bjale ba tšwa ka moka ka mo^{te} wa bona. Monna wa ngaka a ya a ba botša ka mokhwa o we moya wa mohu o tha robalago ka gona. Dithokola ka moka ga tšona le swanetše go di ntšha ka n^{to}ng ya molwetši. Le ta bôna molwetši a fola. Le lehu la dikhomo le ta êma. Ge le tha ka la dira bjale, le ta bôna molwetši o ta hwa.

3700

7964 Dithokola di ile tša fiwa Matšhobane. Ka moragô ga mo di tšwile ka n^{to}ng ga Mokebisa, ba bôna bo-lwetši bo khuduga. Diruiwa di ile tša êma gohwa. Molewane a re le swanetše go tšeya mo šiya wa dikhomo lo tšeya mosadi yo we a swanetšego go tlo tsoša lapa la mma. Ba ile ba dira ka mokhwa o we. Dilo ka moka gammôgô le bana ba mohu ba thabêla ke moya. Mafello a taba.

Temana ya 19: Boja-lefa bya bongaka.

7965 Ge mohu a ka hwa e le ngaka, modirô wa bongaka o hwetšana ke ngwana yo we a go ba a kwana nae. Ka molaô ngwana wa moja-lefa ke yêna yo we a swanetšego go šala a šoma modiro wa bongaka.

Bjale mogolo a ka dumala bongaka ka baka la mekhwa ya gwe.

Moratho wa gwe goba lekhôthwane la bona la hwetšana bongaka.

3701 7966 Bongaka ke modiro o mogolo. Bolwetši a ba bee. Motho o tena pula a e ya ngakeng ka baka la bolwetši. Ngaka le yona e swanetše go tšwa ka ntong yo nyakêla mmabjetša dithare. Bjale monna wa ngaka o roma barwa ba gwe go mo épêla dithare. Ngwana yo we a ganago a na taba nae. Yo we a dumêlago o mo laeletša dithare tše we a swanetšego go diripa le go diêpa. Ge a tšo boya natšo, o wa mo šupa ba le babedi modiro wa tšona le bolwetši bjo we di alafago. Ke mokhwa o we bongaka bo the nago le maleba.

7967 Go na le ditela tše pedi tša go hwetšana bongaka. Tela e ngwe ke ya go reka. Moreki o swanetše go thotišwa bongaka ke monna wa ngaka. Ke yêna yo we a ta ba go a mo nweša pheko ya mo fitolla peelo. Bongaka bjo bongwe ke bja the tswalo. Bjona bo thepela ka madi a bo leloko la mohu. Mohu a ka hwa a the šu a laêlê ngwana yo we a swanetšego go mo ruta bongaka, môya wa gwe oka the ke wa robala. Ngwana yo we o swanetše go hwetšana bongaka môya wa mohu o khonê o robala.

3702 7968 (a) Bongaka bja go rekiwa. Morutiwa o swanetše go epeya ka fathe ga monna wa ngaka. Ka go dira ka mokhwa o we ke gore a te a khonê go mo ruta dilo ka moka. Ge a ka bôna a khôna go alafa ge motho a loma ke mala, a golêla morutiši ke moka a ka the ke a khôna go mo ruta, ka go bôna gore a ka mmolaya. Bongaka bja gwe e ka the ke ya ba bongaka bja nnete. Yo we a ilego a e peya ka fathe ga monna wa ngaka, bongaka bja gwe bo ya thamatsoga.

7969 Morutiwa le yêna o ta ruta morwa wa gwe. Monna wa bôna a e hwa le bongaka bja gwe, ke gore barwa ba gwe ka moka ba mo metša motatale. Ge gona le ngwana yo a kwanago nae, o wa mo ruta, bjale ka mokhwa o a rutilego ka ôna. Ge a ka hwa a the šu a mo nweša pheko ya go teba ditaola. O swanetše go boêla kowa ngakeng ya mohu papagwe. Ke moka o ta ya a mo nweša. O ntšha nku. Ke yôna tefô ya go nweša. Ya go ruta bongaka ke khomo le nku ya go nwešwa.

7970 Bongaka bja go rekiwa ba bangwe ba hwa na bjo. Ba hwa na bjo ka baka le, motho o a ya a huralla ngaka ela e mo rutilego.

3703

Morutiwa o bitšhiwa lethosana. O wa mo lokolla gore a yo tšama a šaba. Ka goriale mowe ke gona a mo ruta. Pele ge a mo ruta ke khomo le nku. Bjale mo a tšamile a šaba, ka moka tše we a di šabilego o swanetše go di fa moruti. Ke yēna yowe a swanetšego go mo ntšhetša. Bjale mathosana a mangwe, a e fa moruti. Ke moka moruti le yēna a khupara diata. Ke moka o ta hwa a tibile ga na mola a go mo ruta, go tšwela pele a ka the tha mo ruta. Ke mokhwa o we ba yago ba hwa le thutonyana e we ya bona.

7971 Moteng wa ga Raganva e be go na le monna yo Mateu. Khorong ya gabō a gona bongaka. Yēna o ile a ba ngaka. Bongaka bja gwe go ile gwa ba bja go rekiwa. Monna mo a nyaka go rutiwa bongaka, a swanela go ruta ke ngaka ya naga ewe o dulago go yōna. Monna o ile a rutiwa bongaka Phalaborwa. O ile a rutēga kudu. A re go boya gae, bongaka bja gwe bja tuma kudu.

3704

7972 O ile a golšela dingaka tše dingwe mo nageng ya gešu. Batho ka buntši ba kitimela ga gwe. O ile a ba le lethosana le Mphokō. O ile a thōma go mo ruta bongaka. Morutiwa o ile a ntšha nku le khomo. Bjale a re go lethosana tšwaa o tšama o šaba. A mo fa dipheko tša gore ba theke ba mo dirēla mokhwa. Ka gobane batho ba nyaka go leka gore ba bōnē gore ka nnete ke ngaka. O ile a mo laella ka mokhwa o we a swanetšego go šumiša dipheko ka gona.

7973 Mphokō o ile a šita meleko ka moka. Dikhomo le dipudi o ile a di rekiša. Ke moka a boya ka gae. Lethosana le ile la ba le leonya. A ya a botša Mateu gore ke dumetše. Moruti a ka a ba le taba. Monna a tšwela pele le go tšama a šaba. O tšama a šumiša pheko ela a go fiwa ke moruti. Dilo ka moka tše we a di šabilego, o ya a di beya ka lapeng la gwe. Moruti a re tšhidi e ta fēla a goma a boya. Naka tša go rwešwa a di mamarele thōgō.

7974 Mphokō a ya le mošabō go moruti. O ile a bōna gore tšhidi ela a go fiwa ke moruti e fedile, ke moka ka mošabō wa go fellwa ke tšhidi, a o iša go monna wa ngaka. Monna wa ngaka o ile a o amogēla. Ke moka a mmege gore tšhidi e fedile. O ile a mo fa e ngwe.

3705

Khanthe a mo fa mong yōna, go swana gona e be di swana. O ile a mo fa e le e ntši kudu.

7975 Lehu la Mateu. Pele ga lehu la gwe, o ile a ruta morwa wa gwe Makwene bongaka. O ile a mo ruta go feletša. A mmotša gore ge o

ka bōna Mphokō a boya mo gago, o mo ganēle. A nyaka go rutiwa bongaka. Ka lona letšatši lewe a ilego a fa lethosana tšhidi e šele, a ya go alafa mosadi wa Thekhobēla. O ile a tšhela ditaola tša gwe, a di butšiša gore ke a tšwa ko alafa mosadi yowe ba mpitšetšago yēna. Ditaola di ile tša gana. Mmabjetša o ile ge o ka mo alafa ke ta go fa mosadi. Monna o ile a laolēla dipheko tša go alafa molwetši. Diphekong di ile tša dumēla. Fēla go ya gona tša gana.

7976 Thekwai a re o ta boya le nku e tswilwē. O ile a feta ga Thekwai, ke yo mongwe wa ngaka. A khopēla ditaola. O ile a mo laola. A mmotša gore le tša go ditaola di go ganetše. Le tša tše tsa ka di a gana. Ge o ka ya wa tswarella molwetši, o ta boya natšo.

3706 Lentšu la go fiwa mosadi le thibile Mateu ditšebē. Monna o ile a ya. Ba mo šupa molwetši gammōgō le kharebe e we a swanetšego go e tšeya. Ke moka a thabēla molwetši dithare. Molwetše a fōla ka lebaka lewe. Tša mamarēla monna wa ngaka. Ge boēla gae ba diyo ya ba e tetša. Go fitha gae ke moka kaya kaya ke moka a hwa.

7977 Mohu o be a na le basadi ba bararo. Lentšu la monna a lewe, fathe. Mola a o kwe Thekwai nkabe di the gōna. Matšapona ke mosadi wa gwe wa pele. Wa nto ya bobedi Pako. Wa nto ya boraro Mpholwane. Morwa wa nto e kholo Makwena. Ke yēna yowe a go mo ruta bongaka ka gobane o be a kwana le mohu papagwe.

7978 Modiro wa ditaola wa šma, ka baka la gore di phifallong. Dithokola ka moka le manaka a dipheko di ile tša beiwa ka ntwaneng ya tšōna. Ka moka ga tšona di fifaletšwe ka gobane mong wa tšona o hwile. Monna yola wa lethosana le yēna a šma go tšama a šaba. Gwa ndiwa thello tha mohu.

3707 7979 Letšatši la tošo ya meriri. Ke letšatši la bjala bja thetšhila. Ka lona letšatši lewe dilo ka moka tša gošwa di swanetše go fukiwa. Fēla a ba di foke ka lona letšatši la go toša thetšhila, ba tsoga ba di foka ka moswana. Ka gobane ka letšatši lewe la go toša thetšhila ngaka e na le modiro o mogolo wa go thakola bathologadi dithamō tša lehu. Ka moragō ga go thakola bathologadi, ke moka ba nwa bjala bja thetšhila. Ka moswana ngaka e ile ya ta ya foka dithapō le dithokola tša mohu. Bjale dithokola ka moka di ile tša feta le moja-lefa gammōgō le ditaola. O ile a

3708

letša dipela tša lla bjale ka ge papagwe a ile a šiya a mo rutilé.
 7980 Makwena o ile a ya Phalaborwa go nwišwa. Papagwe o ile a
 mo ruta dithare le malwetši a we di alafago. Bjale o ile a hwa a
 thešu a mo nweša. Bjale ka ge a be a fêla a e ya le mohu papagwe
 ga ngaka ewe ya go mo ruta, ke ge a šala a e ya. Monna wa ngaka
 o ile a mo nyaka nku ya go mo nweša mo fetolela peelo. A re go
 yêna mohu papago e be e le lethosana laka le legolo. Le wena
 mo o bôna go na le mowe go go gakantšhago, o boš, ke ta go thuša.
 Ke moka a goma a bošla gae.

7981 Moja-lefa o ile a šala a šoma bjale ka mohu papagwe. Mo
 a bôna gore go na le mo go mo gakantšhago, ke moka a bošla kowa ga
 monna yola wa ngaka. O mo ruta mowe go mo gakantšhago. Mathong
 ga tau go iwa ka leboné. O be a thae fêla, o be a e ya a tswere
 leboné. Nku goba dinku tše pedi ke tšona, ka gobane a mo ruti
 bongaka, o diyo mo eletša diphekwana tšewe di mogakantšhago. Taba
 ya fêla e ta mowe.

3709

7982 Mphokô o thôma go šumiša bongaka bja gwe. Ke Lethosana la
 mohu Mateu. O be a thešu a mo rute dithare ka moka le go nwešwa.
 Fêla maô a dikhagara o be a mo šupile. A rwala mešidi ela mohu
 a go šiya a mo filé a tšwa a ya go tšama a šaba. O ile a
 hwetšana molwetši. Bjale batswadi ba molwetši ba mo šupa molwetši.
 Ba re go yêna ge o ka alafa ngwana yo wa rena, re ta go fa khomo e.
 Ba ile ba mo šupa khomo e kholo.

7983 A ke thuti go tšwara phaga, ke tšwere pedi dithagala.
 Goriale ke Mphokô. Monna o be a tshetše noka ya lepelle a le
 nageng ya Mapulaneng. Ditaoleng tša gwe o ile a ba botša gore
 molwetši o bolaya ke bolwetši bja matimone. (Malopô.) Bolwetši
 bja molwetši bo swanetše go boniwa ka pudi. Pudi le molwetši,
 molwetši o swanetše go nwa the thare le yôna pudi, ke moka a robalé
 le pudi legogong ka lethi. Lekobô ke kobô ka e thi. Molwetši
 a ka fôla ge a ka tsoga pele ga pudi, ka gobane bolwetši bo ta ba
 bo šetše le pudi. Gwa tsoga pudi pele, gona bolwetši bo ta ba bo
 le buima.

7984 Dingaka a di ratane. Ba ile ba dišela monna yola wa ngaka
 mokhoba. Monna yola wa ngaka a tšeya mošidi a dira pudi le molwetši
 ka mokhwa owe a dulago a dira ka ôna. Ke moka molwetši a robala le

3710

pudi. Go ile gwa tsoga molwetši pele, pudi ya šala e tha robetše. Monna wa ngaka o ile a thaba kudu.

7985 Pudi e ile ya fetoga tšhwene. Pudi e ile ya robala lebaka le letelele. Bjale ba re go monna wa ngaka, pudi a e tsoge, mothomong e ka ba e hwile. A re aowa a ya hwa, e imela ke bolwetši bja molwetši ka gobane botšwile molwetšing bo ilé puding. A thoma go tšeya tšhela ya gwe, ke moka a e letša a epella koša ya malópó. Ka gobane a ya swanela go tsošwa, e swanetše go tsoga ka noši. Pudi e ile ya tsoga. Monna wa ngaka o ile ke a lebella a bona e le tšhwene. Ke moka ya thoma go tšhaba e no lla bjale ka tšhwene.

3711

7986 Dinawa di ile tša bipela mošadi. O ile a makalla ka peelong ya gwe. A ka a ba bolabudiša, o ile a šma letšhela ya gwe a ya ka kowa ntong ela ba go mo rorela go yona. Ba šala ba dutši, ba gopola gore o dira tša gwe dipheko. O ile a fiṭha a tšeya merwalo ya gwe, ke moka a tšwa ka tha ka mafuri, ke moka a napa a tšhaba. Go toga Mapulaneng a robala maṭoumeng. Bja re gotha ke moka a wela tela ya go ya gae. Ba šala ba ya go thola ngaka, ba hwetšana gore a gona gammogó le merwalana ya gwe.

7987 Mpotše o tha ya, ge o tšo boya wa the mpotše. O ile go fiṭha gae ke moka a thabega. Bjale a roma mosadi wa gwe gore a yo mmitšetša Makwena. Mosadi o ile a ya a mmitša. O ile a ya le mosadi. Mphokó a laudišetša Makwena ka mokhwa o a go bona ka ona. Ke moka a mmotša le gore ke lethosana la go, ka gobane ke be ke ruta ke mohu papago bongaka. Ka goriale mowe ke re nkalafé. O wa bona o dirile phošó, nkabe o mpotše o thaya.

3712

7988 Tha go hwetšana o šme šako a le na bo togelo. Ke Makwena o riale ga Mphokó. O wa bona mohu papa, o ile a wela dikomeng, a re dikoma ke tša bó. Féla yéna o ile a wela ba dutši ba mmotša. Maboyong o ile a boya a le bjale ka wena. A gwa ka gwa ba le ngaka e we ilego ya mo alafa. Le yéna a ka a tswenya dingaka gore di mo alafé. O ile a re mathale a ja mong wa ona. Le nna a gona le the we nka the dirago. Ke moka a mo togela a le bjale.

7989 Lehu la Mphokó. O ile a tšeya beke ka e thii a babja, ka beke ya bobedi a hwa. O ile a šiya basadi ba babedi. Batho e be

ba šetše ba mo teba gore ke ngaka. Medi ya dithare tše a go ba a di epile, e be e tetše mathudí, le manakana nakana a dithare a le gona le mekhabō. Ba ile ba dikhobakanya, ba di beya ka ntong.

3713

7990 Dithare ka moka ba ile ba ditšhubella. Dithokola ba ya ba di beya gōdimu ga lebiṭa la gwe. Modiro o we o ile wa dirwa ka letšatši la tošo ya thetšhila. Monna wa ngaka o ile go foka, ke moka ba nyaka go teba go barwa ba mohu gore o gona yowe a tebago ka metantane e. Barwa ba ile ga go motho yowe a tebago. Bjale a gona goba moja-lefa yowe a nyakago go šala a šoma modiro wa mohu. Ba ile ba re bongaka a ba reke, bo a tswallwa. A re nyake go bōna dilo tše we ka moka ga tšona. Ke tšona tše we di llogo mohu. Ke ge dilo ka moka ba di šoma ka mokhwa o wa ka gōdimu. Ke moka taba ya fēla e ta mowe. Mafellō.

7991 Bongaka bja go rēka bo ya fēla. Bo ka fo tšwela pele fēla le morwa goba barwa ba yēna monna yola wa go rēka bongaka. Bo tšwela pele fēla ka go ba ruta. Ge a ka hwa a tha ruta yo mongwe wa barwa, ke moka bongaka o hwile na bjo. Dithare ka moka, ba di tšhubella. Ge gona le ngwana yowe a dumago modiro o la wa mohu papagwe. Le yēna a ka no ya a rēka.

3714

7992 Ge modiro wa bongaka o metše mading a moreki, gona a bo fele. Ka gobane a ka no belaēla, ke moka pelaēlō ya gwe ya thagiša bolwetši. Ge ba tšama ba laola, ke moka ditaola tša ba šupa gore mohu o wa belaēla. Ge ba ile ba dira mo we mohu a belaēlago, ke moka ba bōna malwetši a fēla. Ke gore mōya wa mohu o robotše. Bawe ba yago ba hwa nabjō, ke bo-tšhokhoṭhwane.

7993 Molemō. Monna yo o be a le ngaka. Bongaka bja gwe e be e le bja go rekiwa. O ile a hwa, a thešu a ruta bana ba gwe. O be a e khudiša kudu. Go e khudiša ga gwe gwa šupa gore ke tšhokhoṭhwane. Ka moragō ga thello tha lehu la gwe, ba ile ba tšhuba mešoka ya gwe ka moka. Manaka le mekhabō ya gwe ba ya ba di beya gōdimu ga lebiṭa la gwe.

7994 O wa bigiwa ge ba beya mešoka gōdimu ga lebiṭa. Bjale ka ge o šile mešoka e we wa go ba o e šumiša, ke yōna e. Re e beya

3715

gôdimu ga lebita la go, ka gobane a gona ngwana yowe a ka fiwago, ka baka la gore a ba tebe thelo ka yôna. Ke moka ba di togêla. Dimpja di ta no šala di rwala, di iša mo di išago. Ba ile ba dira ka mokhwa o we. A gwa ka gwa ba le pelašlô. Ke moka bongaka bja gwe a thepela nabjô. Mafêllô.

7995 (b) Bongaka bja the tswalo. Bongaka bjo bja the tswalo, bo šika le memôya ya badimu. Ke memôya ya badimu ba bo leloko lewe la khoro ya bongaka. Ge monna wa ngaka a ka hwa a tha ruta ngwana wa gwe bongaka, memôya ya badimu e ka the ke ya robala, ka baka la gore e nyaka gore dipheko ka moka di šumišwê. Môya wa badimu o ta boya ka bolwetši go ngwana yowe ba nyakago gore a hwetšane bongaka.

3716

7996 Thekwai. Bjale ka ge go ngodilwê gore ke monna yo mongwe wa ngaka. O ile a botša Mateu gore o ta boya le nku e tswilwê. Bongaka bja gwe ke bongaka bja the tswalo. O ile a hwa a thešu a šupa bana ba gwe bongaka. O ile a babja letšatši, ka letšatši la bobedi, molomo wa go bolabola wa thoka. Bošego ke moka a napa a hwa.

7997 Dithokola ka moka le mešoka ba e boloka ka ntong e we a go ba a beya dithare. Ba ile ba lla thello tha fêla. O ile a šiya dinto tše ntabe. Rangwane wa mohu o ile a khêtha dipheko a di beya ka ntong ya gwe. Mešoka e mengwe o ile a e fakêla ka mokoteng, a lekeletša ka kowa ntwaneng ya tšona. Ge e le bongaka o hwile nabjo ka gobane, a gona ngwana yowe a mo rutilego.

7998 O The ke wa bôna khwakhwa go ya galšgalš, pula ya modupi e ya ta. Rangwane wa mohu o ile a tšeya dithokola, a ya a di beya ka ntong ya gwe. Batho ba ile ba ngunanguna fêla a ba ka ba mmotša. Ke ge khadi e rêma theema the tha khwakhwa le pula ya modupi. The we tha go dira gore a tšee, tha dira gore a di boetše ka ntong ya bo tšona. Ke moka a fiŋha a di gokella gôdimu bjale ka tše la tša go šala.

3717

7999 O ile a di boetša ka go bôna a fella ke bana. Dikhogo ke dinonyana. Ge di e hwa, a ba tšame ba di laolêla. Go bjale ka dipudi. Bjale dikhogo tša gwe tša thôma go hwa. A ka a šala moragô ga lehu la dikhogo. Gwa thôma go hwa dipudi. Le tšona

a ka a makala. Ditoro di dutši di mo tswenya. Ge bosele o laudišetša bagwera ba gwe. Bjale moya wa badimu wa galefela bana ba gwe. Bana ba gwe ba thoma go babja. Monna a thoma go tsama a o kwa gore molato wa bana ba gwe keng. Ditaola di ile tša molaudišetša go toga ka lehu la dikhogo le dipudi. Lehu la tšona le thagišitše ke badimu ka baka la dipheko. Dipheko tše we o di beilego ka ntong ya go di ta go fetšetša bana.

3718

8000 Monna wa ngaka a laudiša dipolabolō tša bahu. Dipolabolo tše we di bolwabolwa ke marapō a tše di hweilego. A re ditaola tša ka di re, o swanetše go ntšha dithokola ka moka tša go šiya ke mohu, o e o di bee ka ntwaneng ya tšona. Ge o ile wa dira bjale o ta bona malwetši a togela bana. Le mo šiya wa dilwana tše we o di ruilego, o ta bona di phela. Ga gona pheko e we nka go fago, wena thepela o dira bjale. Monna o ile a dira bjale ka ge ngaka e mmutšitše. A bona bana ba thabela ke phefo gammogō le diruiwa.

8001 Badimu ba fa Mašilu bongaka. Ngwana yo, ke ngwana wa nto ya boraro. Mmagwe o ile a fo beloga yena fela. Ke ngwana wa mosetsana. Bolwetši bo ile bja mo thoma ba e tšwa bjaleng. Ke ge a le bogadi bja gwe. Ba ile ge ba tshela nokana ya mmakana, ba o kwa ba phoša ke diingwe ka matapa. Bjale yena a re batho ba bantši, ba rwele marumu ba nyaka go mpolaya. O ile a wa fathe.

3719

8002 Ba we ba go ba ba le nae, ba thoma go makala. Letapa ba ile ba le kwa, ba the ke ba thokomela kudu. Ba ile ba makatša ke ge a bona batho ba go tswara marumu, ka gobane bona a ba ka ba ba bona. Batho ba we a go ba a le nabō, e be e le basadi, ba babedi. Yena e be e le wa boraro. Ba ile ba thaba mokhoši. Banna ba ile ba phalla mokhoši. Ke ge ba hwetšana gore Mašilu o wa pallwa. Ba ile ba mo rwala, ba mo fithiša gae.

8003 Bošegong bjo bongwe le bjo bongwe, go beiwa ditaola tše pedi ka mathogong a gwe. Bona ba ile ba mo gopolela gore o wele malopō. Ba ya ba nyaka ngaka ya malopō. Ba lala ba tiya malopō, ba opela le dikoša tša ona. Le ga go le bjale badimu a ba ka ba gōroga. Mašegong a manē, ba no bona go tha thuši thelo. Mosadi wa ngaka ya malopō, a re, nna a ke bone thelo. Le ile la tsama le laola, la kwa gore o bolaya ke malopō. Ba re aowa re no re kotse ke malopō.

3720

8004 Nna ke nna ngaka ya malopô. Motho mo a e ta gaka o wa thôma a tšama a laola. Ge o kwile gore ke malopô, ke gôna o e ta. A ke khone go laola, ke khôna go alafa fêla. Le nna dithare goba ge ke bôna gore molwetši o wa nkhakantšha, ke tšama ke laola. Ge dithare tša ka di na le makhoma, ke moka ba mpotša ka di khomolla. Thepelang le tšamê le o kwa bolwetši bja molwetši. Ke moka a rwala dilo tša gwe a bošla gae ga gwe.

8005 Ditaola di ile tša tiya badimu. Ka moragô ga mo ngaka ya malopô e tugile, ke moka ba tšama ba o kwa bolwetši bja molwetši. Monna wa ngaka a re, bolwetši bo gona, fêla o bakêla ke badimu. Ba nyaka gore dithokola tšela tša go šiya ke mohu le mofê. Yêna molwetši ka noši o filwê ditaola tše pedi bošego bja mathômô. Ka moka ditaola tše a filwego ke ditaola tše di phethago menwana mmedi. A le šupa. Ba re a-o-wa.

3721

8006 O wa khôna go di bulabudiša. Taba kholo o garile ke magaba a bahu. Dilo tše we ka moka ga tšonq le swanetše go mo fa le le kowa lebiteng la mohu. Le swanetše go bega badimu ka khomo le nku. Yo mongwe le yo mongwe wa leloko la mohu, a ntšhe dithoro. Go diriwê bjala bjo buntši. Ke moka le ê le bolaê diruiwa tše we. Ka ditheba tša bjala le begê ngwana yowe. Le ba botše le gore mešoka le dithokola di fiwa ngwana yowe, le nyakago gore a fiwê. Ke moka ba goma.

8007 Mašilu o ile a bigiwa dilo ka moka lebiteng la mohu. Ba ile ba dira ka mokhwa o we monna wa nagaka a ilego a ba laudišetša ka ôna. Bošego ba ile ba lala ba bina dikoša tša badimu. Ba o kwa le yêna, a re bo rare ba ile ka lona. Le ka mpha dithoko tša badimu, ko šaba ka tšona. Ge ba o kwa molomo wa gwe, ba thaba. Ditaola tšela a ka a ba šupa.

3722

8008 Ge mahube a basadi a hubala ba ya badimung. Ba ile ba rwele dithokola le mešoka. Ke moka ba bega bahu ba pele gammôgô le yêna Thekwai. Dilo ka moka tšewe wa go di šiya ke tše. Re fa moredi wago. A fe ke rena, o fa ke lena badimu. Badimu lalang ngwana a be le bophelo gammôgô le ditogolwana tša lena. Ngwana e be khogo ya rena a re fatšê.

8009 Khomo le nku di ile tša bolaiwa. Ba ile ge ba dutši ba bega bahu, bo bôna, a beya ditaola tšela ngaka ya go ba botša gore

o filwê ditaola. Ka moragô ga mo ba feditše go phasa, ke moka basadi ba goma, ba ya ka magae go faga tša go ja. Banna ba šala ba apeya dinama. Ge ba boya le tša go ja, ke moka ba thôma go ja. Ba thôma ba ba gokella marala a diruiwa tšela ba di bolaillego. Ba khôna ba ija nama. Marapô ka moka ba ile ba a beya gôdimu ga lebiša. Ditaola tšela o ile a di togêla gôdimu ga lebiša.

3723

8010 Ba fi^hha gae ba bulêla bjala. Ke moka ba thôma go nwa bjala. Mmini wa koša ya ba mmini. Ga go tibiwi gore ditaola tšela o ile a di tšeya neng. Ba ile ba no bôna a le natšo ka motswana wa gona. Ke moka bolwetši bja mo togêla. Ke moka a nwišwa. Ke moka a thôma go laola le go špê dithare. Mafello a taba.

8011 Mohu o hwa e be e le ngaka ya malopô. Ge a ka hwa a šiya a t^ha ruta ngwana yo mongwe wa gwe. Dithare tšewe a go ba a di šumiša ka moka ga tšona, ba swanetše go di boloka gammôgô le dithokola. Moya wa mohu o ta khêtha ngwana yowe a ta go šumiša dithokola. O swanetše go bakêla ngwana bolwetši. Moya wa malopô o bogale kudu, ka gobane o wa dira go timeletša molwetši. Ba diyo tšama ba nyakêla. Ka nte le ditaola le diola ba ka t^he ke ba mmôna.

3724

8012 Ditaola le diola. Ge molwetši a ile a timatimêla, ba swanetše go tšama ba laola. Ditaola ke tšona tšewe di ta ba botšago ka theko e we a ilego. Ke moka a ba botše gore ba swanetše go nyakella ka mowe ditaola di šupago. Monna wa ngaka o swanetše go ba fa nakana. Nakana e we ba re ke theola. Ba tšama ba letša. Ge ba e ya theko, mo ba re ke a letša, a e lle. Ke moka ge ba libile gona, ge ba letša e a lla. Kudu ba fêla ba bôna ke badiši. Ke moka ba bagolo ba taya, ba tswere dipheko le matšomana le di tšhêla. Ba yo tiya dilo tše we mo we. Ba opella dikoša. Ka dipheko ba phasa. Ke moka ba ta bôna a utuluga.

8013 Mohwa-teleng. Mosadi yowe e be e le ngaka e kholo ya malopô. Bjale o ile a hwa a ile go šaba. Bana ba gwe o be a t^ha ba ruta. Ngwana wa gwe yo mogolo bare ke Mororoti. Bjale

3727

8019 Mogofé o be a na le basadi ba babedi. Mosadi wa pele a na le barwa ba Galase le Mmoko. Wa n_{to} ya bobedi o ile a ba le thari ya basetsana fêla. O ile a re o ruta Galase bjale a the ke a kwana le papagwe. Molato o be a na le Mereba. O ile a kwana le Mmoko. Bjale a thôma go dula a roma yêna. Khanthe o mo ruta go tswara ga manaka a pula. Le molaô wa gore ge a hwile, o swanetše go šala a gakola ka ngwana wa gwe wa pele. Lehu a le na moneša pula. Ke moka mokhalabje a hwa.

8020 Motho o nyaka mediro wa papagwe, ge a bôna gore o hwile. Ka moragô ga thello tha mohu, mogolo Galase a beiwa go ba moja-lefa. Dithapô le ôna manaka a Pula a ile a fukiwa ke monna wa ngaka. Dithapô le mo_{th}ahu ba ile ba abaganya. Manaka a pula ba re a šumiša ke ngwana yo we a ilego a laélwa ke mohu papagwe. Ke moka lešaba la palakana.

3728

8021 Galase a thôma modiro wa go neša pula. Mohu papagwe o be a hwetšana dikhomo ka manaka a pula. O ile a tswarella manaka a pula. Go ile gwa thulêga ledimu le legolo. A ka a lemoga gore badimu ba gana. O ile a goma a boeletša go a tswarêla. Ngwana wa gwe a hwa a tha babja. Ke lekha la boraro, a rakiša ke nôga. O ile a robêga leoto. Ditaola tša mmotša gore mafello o ta fella ke bana, ka morago o ta ba latêla. Badimu ba gana ka gobane mohu o ile a laella moratho wa go. Togêla dilo ka moka. Wena ke wena yo mogolo fêla.

8022 Mmoko a tšwela pele le modiro wa go neša pula. O ile a šoma ka mokhwa ola mohu papagwe a ileng a mmotša ka gona. O ile a gakola manaka a pula ka ngwana wa gwe wa mothomo. Tšatši lewe a go 'molaya ka lona, go ile gwa na pula e kholo. Molato o ile wa feta le dinoka. A gwa ka gwa ba wa gwe ngwana fêla. Bana ba babedi ba me_{te} e mengwe ba ile ba tšeiwa ke meeti. Le monna yo Mantšobô. Mantšobô le ngwana wa ga Ragaya ba ile ba ba hwetšana makhokhong a noko ya Mongwana. Ngwana wa Mmoko le wa ga Mongale a ba ka ba boniwa. Ba ile ba lla thello tha bana thebidi tha bona ba tha the bôna. Ke moka Mmoko a tšwela pele le modiro wa go neša pula. Mafello a taba.

3729

8023 Mafello a ditaba tša Tema ya 32C.

Tema Ya 32.Thoto ya monna wa basadi .8024 Lenaneō la ditemana tša Tema ya 32C.Temana ya 12: Melato ya mohu papago
moja-lefa.7371 S.1c: Go phuma le go ntšha dimpa 3553.

50.

S.2d: Molato wa boloi 3567.

51.

3730

7423 S.3e: Melato ya dikotse. 3579.

52.

7459 S.4f. Medirō e mebe. 3597.

53.

7465 Temana ya 13: Khobakanyo ya dithapō. 3600.

54.

7521 Temana ya 14: Kabaganyo ya dikobō le dikobō tša bošego. 3628.

55.

7541 Temana ya 15: Kabaganyo ya mothahu wa mabēlē. 3638.

56.

7589 Temana ya 16: Dithapō tša go bupiwa. 3661.

57.

7899 S.1: Dithapō tša dibētwa ke tša moja-lefa. 3667.

58.

7905 Temana ya 17: Dithapō tša mašemo le dirapa. 3670.

59.

7916 Temana ya 18: Dithokola le mahumō. 3676.

60.

7965 Temana ya 19: Boja-lefa bja bongaka. 3700.

61.

End. S. ~~5~~ 915.